

## NOVOTEKS V GUETERSLOHU

Najboljša novomeška kolesarska mladinska posadka je minuli ponedeljek odšla v zahodnonemški Guetersloh na petdnevno kolesarsko mladinsko dirko za trofejo Evrope. Ekipa bo predstavljala reprezentanco Slovenije, v njej pa bodo nastopili Božo Mijajlovič, Zdenko Antončič in Ivan Turk. Novoteksovo vrsto vodi trener Jože Majes.

## ZARADI NEPAZLJIVOSTI OB ŽIVLJENJE

11. avgusta malo pred 18. uro se je pri Sotelskem motorist zaletel v kamion in obležal mrtev. Iztor Zadel iz Brinja je vozil kamion proti Krškemu, ob srečanju z drugim kamionom pa je rahlo zavrl. Za njim je pripeljal 49-letni Karel Habinc iz Brestanice 164 in se zaletel v kolo kamiona. Z glavo je udaril ob kason in dobil tako hude poškodbe, da je bil na mestu mrtev.

## DANINO HRUŠEVO ŽGANJE – ŠAMPION

Mednarodna žirija sladokuscev za pijače je prisodila hruševcu mirenske Dane laskav naslov šampiona mad žganimi pijačami. Nagrajeno hruševo žganje bo mirenska tovarna razstavila na jesenskem vinskem sejmu, ki ga bodo odprli v ponedeljek, 30. avgusta, na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

## Vpis v šole

Šolsko leto 1976-77 je pred vrati, zato smo povprašali nekaj novomeških srednjih in poklicnih šol, kako je z letošnjim vpisom.

Na gimnaziji so razpisali 160 prostih mest, to je za pet oddelkov. Sprejeli pa so v vsak oddelku po 4 več, tako da je trenutno vpisanih 180 novih dijakov. Vprašanje je, kaj bo s tistimi, ki bodo „padli“ na popravni izpiti. Letos se je več dijakov odločilo za pedagoško smer, tako da jo bodo sestavljali trije oddelki, splošno pa dva.

Na ekonomski srednji šoli so razpisali 64 prostih mest, prav tako na upravni administrativni šoli. Na obeh šolah so vsa mesta že zasedena.

Na kmetijski srednji šoli je zasedenih že vseh sedemdeset razpisanih mest. Za prihodnje šolsko leto se je tudi na to šolo prijavilo več kandidatov, kot je bilo prostih mest; to je za zadnje obdobje precej nenavadno, spodbudno pa je za naprej.

Zdravstvena šola je sprejela 70 kandidatov v obe smeri – ambulantno bolniško in otroško.

Za gostinstvo se je odločilo doslej 111 kandidatov, jih pa še vpisujejo.

L. K.

## Deveti pohod prijateljstva

Štiridnevnega vzpona na Triglav se je udeležilo 60 občanov

Minuli ponedeljek je iz Novega mesta krenila na štiridnevni tradicionalni pohod na Triglav skupina šestdesetih športnih in družbenopolitičnih delavcev iz Karlovca, Novega mesta, Siska, Banja Luke, Gospiča, Bihača in Prijedora.

Pohod bratstva in enotnosti je organiziral novomeški zletni odbor, sodi pa v okvir številnih medzletnih akcij. Letošnja številčno dokaj velika skupina – s pohoda se je vrnila danes – je šla na najvišji vrh v Jugoslaviji

po drugi poti kot prejšnja. Najprej je obiskala in se ustavila v triglavskem narodnem parku, ob izviru Savice, osvojila je 1300 m visoko Komarčo, počila ob Crnem jezeru in na Doliču. Od tam se je po Kugyjevi poti povzpela na Triglav in pred Aljaževim stolpom pred slavnostno sejo razvila zastavo 14. zleta bratstva in enotnosti, ki bo prihodnje leto v liškem Gospiču.

## MIRNA UHAJA IZ STRUGE

Deževje v začetku tedna je obilno napolnilo dokaj hudourniško porečje Mirne. V terek zjutraj je reka v Pijavah pri mostu preplavila občinsko cesto, ki predstavlja krajšo zvezo po mirenski dolini mimo Mokronoga. Ravno tako je v terek zjutraj tekla rjavkasto kalna voda iz pip mokronoškega vodovoda, iz katerega je napajano tudi omrežje KPD Dob pri Mirni.

J. PLATIŠE

## SUHA KRAJINA PRİČAKUJE BRIGADIRSKE VETERANE

V soboto se bodo ob 8. uri na novomeški avtobusni postaji zbrali nekdanji brigadirji iz vse Dolenjske, ki bodo obiskali delovišče v Suhij krajini. Občinska konferenca Zveze socialistične mladine Novo mesto obvešča veterane, naj se obiska četrtje izmene mladinske delovne brigade udeležijo v čim večjem številu. Na skupni akciji bodo veterani lahko dokazali, da so še večji krampu, lopati in – brigadirskemu življenju. O akciji veterani lahko dobijo zainteresirani podrobne informacije na OK ZSMS Novo mesto.

## Pol stoletja v boju z ognjem

Okrašene Kapele so 15. avgusta popoldne sprejele nekaj sto gostov. Ob 50-letnici domačega gasilskega društva so priredili mimohod s svečanostjo, na kateri so 4 članom podelili republiška, 6 članom pa občinska priznanja.

Od tistih avgustovskih dni leta 1927, ko so v Kapele z vozom iz



NADOMESTILO ZA SONČNI AVGUST – Po enomesečnem čiščenju in urejanju so te dni v Kočevju spet odprli pokriti bazen. V teh muhastih deževnih dneh je postal pribežališče mnogih kopalcev; zlasti veliko plava v njem šolske mladine, ki se ji počitnice počasi iztekajo. (Foto: France Brus)

Zagreb pripeljali prvo brigadno in je že čez nekaj dni prestala ognjeni krst, pa do danes, so kapelski gasilci obvarovali ognja prenekatero domačijo in veliko premoženja. Junija 1929 je vas dobila gasilski dom, ki je vaščanom dobro služil vse do nemške okupacije leta 1941. Takrat so gasilski dom zasedli tuji vojaki, prizadevne gasilce pa so nato več-

## ZLATNIK CESARJA JUSTINIJANA

Arheološka ekipa Posavskega muzeja uspešno nadaljuje letošnja izkopavanja na obronkih Svetih Gor nad Sotlo. Pretekli teden so izkopali lepo ohranjen zlatnik cesarja Justinijana (527 – 565) in odkrili stavbo z ohranjenimi kamni, ki so krašeni s palmetami. Odkrili so tudi rimske postamente.

## Mladi raziskovali Krko

Tabor gibanja „Znanost mladini“, ki je bil letos v Dobravi pri Šentjerneju, se je končal

Domačijo gospodarja Bregarja v vasi Dobrava so v nedeljo, 15. avgusta, zapustili udeleženci druge izmene letošnjega mladinskega tabora „Znanost mladini“.

noma izselili v koncentracijska taborišča. Leta 1945 so ročno brigadno gasilci našli v hlevu, vendar brez cevi, in gasilski dom je bil razbit, kakor tudi skoro vse vaške hiše.

Tako rekoč znova so začeli po osvoboditvi in se spet kaj hitro postavili na noge. Hkrati so začeli oživljati kulturno življenje, saj so tista leta uprizarili več uspešnih del tako na domačem odru kot po sosednjih krajih. Prvo motoriko so dobili leta 1952, kmalu zatem pa so se lotili obnove gasilskega doma.

Kapelski gasilci, ki so vsa leta napredovali največ z lastnimi silami in prostovoljnimi akcijami, so tudi v jubilejnem letu dosegli velik napredek. Uredili so matično knjigo, fasado gasilskega doma, dobili mize za dom, medtem ko sta dva člana opravila izpite za republiška sodnika gasilske zveze. V slavnostnem letu je med odborniki še nekaj starejših, ki so od mladosti svoje moči žrtvovali boju za ognjem. Tako sta predsednik in tajnik društva veterana Franc Hotko in Slavko Veble in nemajhna je njuna zasluga, da se kapelski gasilci tudi v drugih organizacijah uspešno udejstvujejo.

## Hmelj dozorel

Včeraj so začeli na deloviščih KZ Novo mesto v Brezovici pri Šentjerneju in v Jurki vasi obirati hmelj. Zategadelj smo se pozanimali, kako je z letošnjim pridelkom.

V kmetijski zadrugi v Novem mestu so nam povedali, da imajo glede letine hmelja podobne težave kot drugi slovenski hmeljarji. Letošnje vreme hmeljarjem namreč ni bilo naklonjeno. Spomladi sta rast zavrla pozno zapadli sneg in hladno vreme, kasneje pa še suša. Naši hmeljarji so si sicer pomagali z zalivanjem, toda to ni dosti pomagalo, tako da se hmelj ni normalno razvil. Zadnje deževje in toplo vreme sta ugodno vplivala na končni razvoj kobilov in tako vendarle nekoliko pripomogla k vsaj približno srednji letini. Vzrok slabi letini so tudi nad dvajset let stari nasadi, ki jih nameravajo prihodnje leto izkrciti.

Letošnji pridelek kmetijske zadruge bo okoli 1100 kg na hektar, medtem ko kmetijsko izobraževalni center na delovišču v Srebrniči upa na kakih 800 kg na hektar. Hmelj bodo obrali predvsem s stroji.

J. K.



Martin Koprčanec: PETELIN-ČEK (1972)

## NAŠI NAIVCI „RAZOROŽILI“ HLADNE ANGLEŽE

Znano je, da so med najhladnejšimi obiskovalci različnih razstav Angleži; težko jih je navdušiti, še težje ogreti za kvalitetna umetniška dela. S kratko izjavo „Zelo zanimivo!“ radi izrazijo vrhunec občudovanja, če so nad čim res navdušeni. Izjemem sprejem pa je doživela v Londonu reprezentančna razstava jugoslovanskih naivnih slikarjev in kiparjev. Odprli so jo v Camden Arts centru sredi julija ob navzočnosti našega veleposlanika v Angliji, direktorja galerije naivne umetnosti iz Zagreba dr. B. Kelemena in naših trebanjskih znancev, slikarjev Ivana Lackoviča in Dušana Jevtoviča. Tokrat razstavlja v Londonu kar 44 slikarjev in kiparjev, najbolj znanih ustvarjalcev jugoslovanske naive.

Razstava je bila pravo slanje za sicer hladne Angleže; optimizem razstavljenih del je naravnost „stopil“ vse rezerve molčečih otočanov, med katerimi je bila dolga vrsta galeristov, kritikov, novinarjev, diplomatov in drugih poznavalcev umetnosti. Informativni značaj razstave je še posebej pomemben, saj v Angliji doslej niso imeli pravih predstav o obsegu in vrednosti naše naive. Razstavo, ki je bila pred tem tudi v Parizu, bodo septembra prenesli še v Združene države Amerike.

Tg.

## VLAK JE IZTRIL

Minilo je brez hujših posledic, le promet pri železniški postaji Loka je bil za 90 minut zaprt. Bilo je 14. avgusta ob 9. uri, ko je tovorni vlak pripeljal iz smeri Radeče, a strojevodja ni bil obveščen, da pri Loki popravljajo tir. Prepozno je opazil signal in naglo zavril, pri tem pa je iztril en prazen vagon. Strojvodja je potem vlak ustavil, tako da ni prišlo še do hujših posledic.



V drugi polovici tedna bo spremenljivo oblačno, občasne krajevne padavine ali popoldanske plove. Temperature bodo okoli poprečja za ta čas.

## Da bi pravočasno prišli k zdravniku

V dolenskem zdravstvu je precej praktičnih novosti: organizacijske in kadrovske spremembe, pa vrsta obetov v korist bolnikom – Pogovor z v.d. direktorjem Jožetom Suhadolnikom

Februarja letos so se po samoupravnem sporazumu združili v SOZD vsi zdravstveni domovi, splošna bolnišnica in Novo mesto in Zavod za socialno medicino in higieno dela. Od formalne združitve do prvih začetkov praktičnega skupnega dela je minilo nekaj mesecev. Kaj je v tem času prinesla praksa, je bila osrednja nit pogovora z Jožetom Suhadolnikom, v.d. direktorja zdravstvenega centra.

– Katere so prve opravljene naloge pomembnega značaja za celotno zdravstveno službo?

„Opravljene so bile volitve v organe novega zdravstvenega centra, izvoljen je delavski svet in izvršilni organi ter pet strokovnih odborov: za varstvo družine, za zobozdravstvo, za splošno in urgentno medicino, za socialno medicino, preventivo in organizacijo zdravstvene službe ter odbor za hospitalno in poliklinično specialistično dejavnost. Samoupravni organi centra so torej zaživeli. Prve dni julija so začele delati tudi skupne službe zdravstvenega centra, ki opravljajo vse administrativno upravne in finančne posle ter druge naloge za celotno zdravstvo dolenske regije, izvemski lekarni.“

– Slišati je, da ste vzpostavili nov aparat „birokracije“, ki bo zdravstveno službo samo podražila. S čem lahko ozrte take pripombe?

„V skupnih strokovnih službah dela vrsta strokovnih sodelavcev, ki so bili sicer predvideni v vsaki posamezni prejšnji delovni organizaciji, vendar so bila mesta večinoma nezasedena. Center je najpomembnejše strokovne kadre za skupne službe dobil. Imamo ekonomista, pravnika, gradbenega strokovnjaka, medtem ko sta v vsem novem centru predvideni samo dve novi delovni mesti. Dobiti moramo urednika internega glasila ter referenta za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito. To so delovna mesta, ki jih

zahtevajo nove naloge, predpisi in samoupravna praksa. Tema dvema mestoma smo pridali samo svetovalca za investicije, kar je še kako smotrna naložba, če vemo, da so doslej to delo pogodbeno opravljale razne delovne organizacije.“

– Zaposleni v zdravstvu doslej niso bili zadovoljni z osebnimi dohodki in delitvijo sredstev. Kakšne spremembe se glede tega obetajo v novi organizaciji zdravstvene službe?

„Bistven napredek je bil dosežen že s tem, da smo julija sklenili dogovor o financiranju zdravstvene dejavnosti z regionalno zdravstveno skupnostjo. Prejšnja leta so take dogovore podpisovali konec leta, tako v posameznih kolektivih vse leto niso vedeli, s kolikšnimi sredstvi pravzaprav razpolagajo. Prekoraci- tev dovoljenih sredstev tako ne bo več. Glede delitve osebnih dohodkov pa bo potrebno urediti predvsem razne akte. Zdravstveni domovi so šele po ustanovitvi centra sprejeli samoupravni sporazum o

delitvi OD, morali pa bi ga že lani. Poudarjam pa, da tudi ta dokument še ni tak, da bi zaposlene zadovoljil.

(Nadaljevanje na 4. strani)



Jože Suhadolnik: obeti za boljše zdravstvene storitve, za dobro bolnika.

## DELEGACIJA POBRATENE ARCEVIE V RIBNICI

Prejšnji teden se je v Ribnici mudila na uradnem obisku delegacija pobratene mesta Arcevia iz Italije. Gostje so v Ribnico prispeli 9. avgusta in se dalj časa pogovarjali s sekretarjem ZK v Ribnici Francetom Grivcem in sekretarjem SZDL Ivanom Petričem.

# Le navidez drobne reči Glede oskrbe pozabljamo na podeželje

Spričo tega, da je peta konferenca šefov držav ali vlad neuvršenih držav te dni v središču pozornosti, se zdi primerno, da ji posvetimo tudi naš današnji mozaik. Reporterji so namreč iz prijaznega Colomba, glavnega mesta države – gostiteljice, posredovali prenekatero zanimivost. Med njimi tudi naslednje:

**Jeziki:** Uradni jeziki na konferenci so arabski, angleški, francoski in španski.

**Denar:** Sri Lanka, gostiteljica konference, je izdala priložnostne kovance za 2 in za 5 rupij. Na eni strani kovanca je lik Sirimavo Bandaranaike, na drugi strani pa kongresna dvorana.

**Čilost:** V prvi vrsti je sedel predsednik Tito, ki se udeležuje pete konference v Colombu. Kljub njegovim 84 letom je videti Tito čil in zdrav in to ob koncu delavnega dne, ko je sprejema šefe delegacij na ladji Galeb, ki je zasedrana v pristanišču.

**Posojilo:** Ko se je predsednik Kaunda želel odpraviti na srečanje s predsednikom Titom, mu ni uspelo najti njegovega avtomobila. Že je hotel poklicati taksi, pa mu je avtomobil posodila delegacija iz Bečuanje. Tako ko se je Kaunda odpeljal, je iz prometne gneče pojavil tudi njegov avtomobil. Sestanika predsednik Kaunda ni zamudil.

**Protokol:** V Colombo je zadnji prispel libijski predsednik Gadafi. Ker se mu je mudilo na konferenco, ki se je medtem že pričela, je zaprosil gostitelja, naj preskoči protokol sprejema na letališču, ki navadno traja 10 minut.

**Avtomobili:** Gostitelj je dal delegacijam držav neuvršenih in voljo okoli 500 avtomobilov.

**Škodoželjnost:** nekateri zahodni časopisi so se na široko zapisali o „asferi“, ki da se je primerila z libijskimi varnostnimi agenti, ki da so jih gostitelj poslali domov. V resnici pa je bilo takole: izmed 73 priadnikov libijske varnostne lužbe, kolikor jih je prispelo z etalom v Colombo, jih je samo 50 imelo vize, drugi pa ne, in lednji so se vrnili domov, da si skrbijo potrebne dokumente, taker so prišli z naslednjim letalom nazaj.

V razpravah o srednjeročnem načrtu našega razvoja smo lahko nemalokrat slišali za vrsto očitkov in predlogov, kako bi morali mnogo bolje kot doslej poskrbeti za boljšo preskrbo tudi v vseh tistih naseljih, ki jih ne moremo prištevat med središča ali večje kraje. Resnica je namreč, da smo doslej tej plati družbenega življenja posvečali verjetno vse premalo pozornosti. Zato ponekod to vprašanje postaja pravi politični problem in prav bi bilo, da bi se ga družbenopolitične organizacije začele tudi zavedati.

Ze zdavnaj dobro vemo, da na podeželju se zdaleč ni mogoče kupiti vsega, kar potrebujemo v našem vsakdanjem življenju in da je marsikaj dražje kot v mestih. Potem, da je marsikje praktično nemogoče zagotoviti redno preskrbo z do-

ločenimi proizvodi, da servisnih delavnic za popravila najrazličnejših strojev praktično ni, da je slabo razvita tudi osnovna obrt, da so ponekod še zelo slabe prometne zveze, da lahko televizijski naročniki, za isto naročnino kot v središčih, spremljajo samo prvi program in da je sploh čutiti premajhna družbena prizadevanja, da bi zagotovili sodobnejše pogoje življenja kljub neprestanemu povečevanju družbenega standarda.

Vzrokov za tako stanje je vsekakor več in večinoma so predvsem posledica tržnih pogojev oziroma tržne miselnosti, ki je v določenem pogledu sicer nujna, nikakor pa ne povsem. Jasno je namreč, da lahko pričakujemo na število zaposlenih oziroma na kvadratni meter prodajnega prostora veliko večji promet v središčih, da je prevoz manjših količin blaga mnogo dražji, da je treba računati v manjših krajih oziroma prodajalnah na večji kalo in podobno. Toda reš je tudi, da bi lahko tako ali drugače zmanjšali razlike med mestom in podeželjem tudi v tem pogledu, če



BEJRUT – Po 52. dneh obleganja je končno desničarskim silam uspelo zavzeti palestinsko taborišče Tal el Zaatar v predmestju Bejruta. Branilci so vztrajali do zadnjega naboja, nato pa so se morali – medtem je zmanjkalo tudi vode – vdati. Zmagovalci so v besu pobili več deset zajetih Palestincev. Na sliki: razdejanje v Tal el Zaatarju, na katerega so med obleganjem izstrelili nekaj sto ton granat in min, preden so ga v naskoku zavzeli. (Telefoto: UPI)

bi se bolje organizirali, če bi bila prizadevanja bolj usklajena in če bi omogočili, da bi tudi ljudje na podeželju mnogo bolj kot doslej lahko vplivali na politiko preskrbe.

Napredka v tem pogledu seveda ne bo mogoče rešiti prav noben manjši kraj sam za sebe, pa čeprav bi se občani še tako dobro organizirali. Rešitev je samo v solidarnem odnosu v okviru posamezne občine ali pa več občin posebej. Nihče namreč ne more trditi, da ni mogoče zmanjšati davkov za določene storitve v odročnejših krajih, da ni mogoče zagotoviti dogovorov med trgovskimi hišami in prevoznimi delovnimi organizacijami za prevoze, da ni mogoče najti ustreznih prostorov, da ne bi prodajalci zagotovili rednih odhodov servisnih služb na podeželju, če bi to od njih zahtevali in podobno.

Zal se pri nas še mnogokrat premalo zavedamo, da iz malega raste veliko in hočemo živeti predvsem na veliki nogi. Zato je vsekakor prav, da smo v razpravah o samoupravnem družbenem načrtovanju slišali tudi za take predloge in hkrati očitke, ki bi jih lahko uredila predvsem organizirana akcija v okviru Socialistične zveze.

JANEZ KOROŠEC

## tedenski zunanjepolitični pregled

„V zadnjem času se tudi nekatere države, ki so sicer članice vojaško-političnih zvez, približujejo politiki neuvrščenosti, kar je treba v celoti podpreti. Približujejo se ji zato, ker v njej vidijo pot in oblike utrjevanja svojega položaja in zaščite svojih interesov in ker povsod vse bolj prevladuje zavest, da prihodnost človeštva pripada svetu brez blokov. Vskakomur je že jasno, da v sodobnem svetu ni več možno, da bi prevladala katera izmed blokovskih skupin.“ je dejal predsednik Tito med drugim v svojem govoru na peti konferenci na vrhu v Colombu.

Neuvrščenost je zares postala svetovna politika, saj izhaja iz celotnih interesov sveta in se zavzema za splošne rešitve. Neuvrščenosti ni mogoče omejiti v ožje okvire držav v razvoju ali tako imenovanega tretjega sveta in podobno.

Kot si je današnji svet odvisen, tako je tudi politika neuvrščenosti splošna. Zapiranja bi zmanjšala njen pomen, vlogo in vpliv. Ni res, da bi kakršnokoli zapiranje lahko zavarovalo svet pred nadvlado velikih in nasploh pred zunanjimi pritiski. Varnost je le v ustvarjalnem angažiranju čim širših sil, je dejal predsednik Tito.

Njegova temeljita ocena svetovnih razmer ni obšla nobenega pomembnejšega problema, pri čemer je večkrat poudaril, da je treba vse sporne zadeve reševati v duhu miroljubnega sožitja in popuščanja ter v okviru mednarodnih organizacij.

Nič manj pomembne niso konkretne oblike solidarnosti z narodi, ki se bojujejo za neodvisnost, samoodločbo in svobodni narodni in družbeni razvoj in solidarnost z državami, v katerih je ogroženo tisto, kar so si priborile z velikimi žrtvami.

Vsekakor mora biti v ospredju tudi še odločnejši boj za nove mednarodne gospodarske odnose, predvsem za pomoč državam, ki so manj razvite in ki so jih najhuje prizadela neugodna svetovna gospodarska gibanja. Vse, kar smo doslej dosegli, smo dosegli zaradi enotnosti in nenehnih skupnih prizadevanj, zato moramo v skladu z demokratičnim bistvom našega gibanja tudi v prihodnje skrbeti za učinkovitost in kontinuiteto naše akcije.

Prav zato je izjemnega pomena nadaljnje razvijanje ustreznih oblik medsebojnega dogovarjanja in koordinacije. Koordinacijski biro je imel tudi doslej pomembno vlogo in nujno ga je še bolj usposobiti, da bo kot koordinator vsega gibanja še uspešneje deloval v interesu vseh neuvršenih držav.

„Neuvrščene države so prevzele svoj del odgovornosti za pravičnejši svet. Pripravljene so

enakopravno sodelovati z vsemi, ko gre za uresničevanje teh revolucionarnih nalog. To pa pomeni, da moramo v Colombu,“ je poudaril predsednik Tito, „pustiti ob strani vse, kar nas začasno ločuje in se lotiti tistega, kar zadeva najbolj žgoče mednarodne probleme in kjer smo si najbolj enotni.“

„Neuvrščene države morajo svoje medsebojne probleme reševati drugje in ob drugem času. V spremenjenem svetu bo vsak narod lažje in hitreje uve-

## Tito: Svet brez blokov

javljaval svoje zakonite interese in probleme, zato je krepitev našega gibanja na podlagi enotnosti, solidarnosti in sodelovanja med najpomembnejšimi nalogami te konference,“ je ob koncu poudaril predsednik Tito.

Njegov govor je, sodeč po prvih odmevih, zbudil v svetu veliko pozornost in ga prve ocene uvrščajo med temeljne dokumente pete konference na vrhu v Colombu.

### TELEGRAMI

DUBROVNIK – Predsednik ZIS Džemal Bijedić je sprejel ministra za kmetijstvo in agrarno reformo republike Iraka dr. Fahma Džuma Hasana, s katerim je imel daljši prijateljski pogovor o raznih vprašanjih, važnih za obe socialistični in neuvrščeni državi.

BEOGRAD – Član vrhovnega vojaškega sveta in poveljnič vojnega letalstva republike Gane general Charles Beausoleil je na čelu vojaške delegacije dopotoval v Beograd na obisk v našo državo in k oboroženim silam.

TOKIO – Bivšega japonskega premiera Kakueija Tanaka, ki je že nekaj časa v zaporu, ker je sprejel od ameriške družbe Lockheed 1,7 milijonov dolarjev podkupnine, so sedaj tudi uradno obtožili.

PARIZ – Število francoskega prebivalstva se je v zadnjih petih letih povečalo za približno 2,5 milijona. Francija ima zdaj 52.655.802 prebivalca.

### IZ ZADNJEGA PAVLIHE



- Veš, da so prekupčevalcem na ljubljanski tržnici spet stopili na prste!  
- Ubogi prekupčevalci, saj morajo biti že vsi brez prstov, ko so jim že tolikokrat stopili nanje!

## tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Ob dnevu graničarjev, 15. avgusta, so bile minulo nedeljo številne slovesnosti, ki so jih marsikje popestrili z obiski na karavlah. Leta 1944 na ta dan je bil ustanovljen korpus narodne obrambe Jugoslavije s posebno nalogo, da se bori proti prišlim ali zaostalim sovražnikovim skupinam na osvobojenem ozemlju. Mnogi pripadniki teh enot so pri opravljanju svoje dolžnosti izgubili življenje. Do leta 1953, ko so te enote prerasle v graničarje, so njihovi pripadniki ubili več kot 27.000 sovražnikov, okoli 90.000 pa so jih zajeli.

Dan graničarjev so slovesno proslavili v koroških občinah – v Dravogradu, na Ravnan in v Radljah ob Dravi. Osrednja slovesnost je bila pri spomeniku 23 padlim graničarjem stare jugoslovanske vojske nad železniško postajo v Dravogradu, ki so se v začetku aprila 1941 tri dni hrabro upirali premočnemu okupatorju ter dali življenje pri obrambi severne meje. Predstavniki družbenopolitičnih in delovnih organizacij ter mladinci so obiskali vojske na karavlah v Libečah, na Viču in Kosenjaku ter v Bukovju. Tudi v drugih koroških občinah so obiskali vojske na bližnjih obmejnih stržarskih mestih, dan graničarjev pa so proslavili tudi v jeseniški, radovljiški, mariborski in drugih občinah. Proslave so bile tudi v Pomurju, na Primorskem, Goriškem, Tolminskem in drugod.

Ob dnevu graničarjev je načelnik generalnega štaba generalpolkovnik Stane Potočar poslal vojakom in starešinam obmejnih enot brzojavko, v kateri jim je čestital za praznik, ki ga slavijo v letu ob 35-letnici vstaje naših narodov in narodnosti in ob novih uspehih, ki so jih dosegli pri budnem varovanju meja naše samoupravne socialistične skupnosti.

V nedeljo je bilo tudi slavje na Poreznu, kjer so se ob nrenovljenem spomeniku NOB

srečali preživeli borci Kosovelove brigade in gorenjskega vojnega področja ter številni mladinci iz Primorske, Gorenjske ter domačini. Nekdanji pomočnik komisarja prvega bataljona Kosovelove brigade polkovnik Zdravko Klanjšek je najprej obudil spomine na dogodke pred 31. leti in sovražnikovo ofenzivo, nato pa je spregovoril tudi o sodobnih mednarodnih vprašanjih, predvsem zapletenih odnosih s sosednjo Avstrijo zaradi gonje proti slovenski in hrvaški narodnosti. Med drugim je dejal, da so bili v zadnjem

## NAŠE MEJE SO VARNE

času postopki avstrijskih orožnikov močno podobni tistim, ki so jih morali preživeti borci, zbrani na slavju.

S prireditve so poslali zveznemu sekretarju za zunanje zadeve resolucijo, v kateri nekdanji borci opozarjajo na razmere na Koroškem v Avstriji ter zahtevajo uresničitev vseh pravic slovenske in hrvaške narodnosti, kot so zapisane v avstrijski državni pogodbi.

Protestom so se pridružili tudi mladi brigadirji, ki so se v nedeljo zbrali v Zaročiču pri Kobaridu. Tu sta se pobratili mladinski delovni brigadi „Palič 76“ in „Posočje 76“. Sekretar republiške konference ZSMS Zdenko Mali je dejal, da mladi s pobratenjem utrjujejo temelje, ki so bili postavljeni med NOB ter da mladi z velikim ogorčenjem spremljajo dogajanja na avstrijskem Koroškem. Poudaril je, da se gonja zoper slovensko in hrvaško narodnost ne razlikuje od

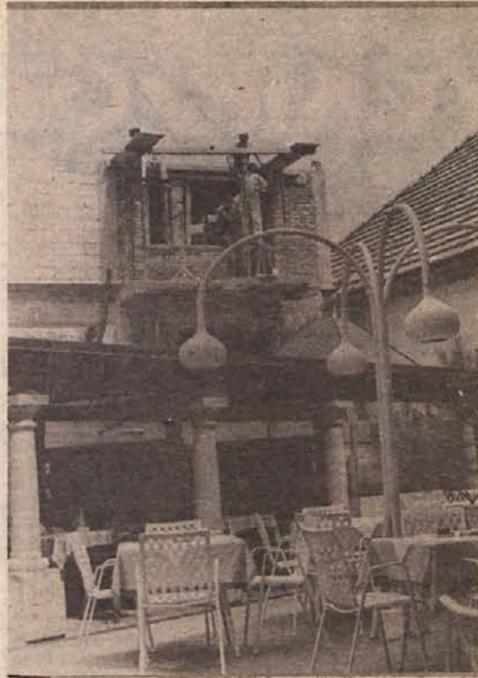
nacističnih. „Nsmo pozabili niti gorja in trpljenja niti žrtvovanih življenj, da smo pregnali z naše zemlje okupatorja. Ogorčeni smo, ker so te zločinske in reakcionarne sile znova našle svoje zatočišče v deželi, kjer je vzklilo seme nacizma. To so rezultati kapitalantstva naprednih sil v Avstriji pred skrajno desnico in njenimi poganjki.“ je poudaril Zdenko Mali. Na protestnih zborovanjih ta teden so ravnane avstrijskih oblasti obsodili tudi delovni kolektivi SGP Slovenija ceste, GP Tehnika, Komunalnega podjetja „Ljubljana“ in drugi.

Kljub ne ravno najbolj ugodnemu vrenu se jugoslovanski turizem počasi, vendar zanesljivo bliža svojemu cilju – milijardi dolarjev deviznega iztržka. Po prvih ocenah je namreč moč pričakovati, da bo letos devizna žetev preseгла 850 milijonov dolarjev. Če upoštevamo prometne storitve in tisto devizno porabo, ki gre mimo uradnih menjalnic, bi lahko letošnji devizni saldo že presegel milijardo dolarjev.

Da bi v turizmu dosegli še večji dohodek, se bodo morali turistični delavci še bolj potruditi – le tako bodo namreč lahko prodali vse svoje zmogljivosti. Jugoslavija lahko sprejme zdaj kakšen milijon turistov nankrat, s čimer se uvršča med razvite evropske države. Zato v turizmu ne smemo več ravnati tako kot takrat, ko smo imeli na voljo le 300.000 ležišč. Tisti, ki so to spoznali, nimajo težav ne z domačimi ne s tujimi gosti.

V minulem mesecu je bila industrijska proizvodnja v Sloveniji spet na moč živahna. Njen obseg se je v primerjavi z junjskim povečal kar za 14,6 odstotka. Kljub temu pa je njen obseg v letošnjem juliju samo za 1,7 odstotka večji od tistega v lanskem juliju.

Trgovci kot proizvajalci opažajo, da grede nekateri izdelki v zadnjem času vse bolj v prodajo. To velja zlasti za belo tehniko, gradbeni material in pohištvo.



**ŠE ENO KEGLJIŠČE** — Za restavracijo Pri vodnjaku v Novem mestu raste stavba, v kateri bo mesto dobilo drugo avtomatsko kegljišče. Zidarska dela sicer moti dež, vendar vseeno napredujejo. Nad kegljiščem bodo stanovanjski prostori za osebje. (Foto: MIM)



**SLAMNATE STREHE SO REDKOST** — Malokdo se še odloči staro zidanico ali hram prekriti s slamo, tu in tam pa se vendarle zgodi. Miha Baškovec iz Skopca (na fotografiji) je eden redkih, ki so še večji tega dela. Straho je te dni pokrival v vinogradih nad Leskovicem.



**VAJE NA MIRNI** — 15. avgusta so bile na Mirni uspešne gasilske sektorske vaje, na katerih so prikazali tudi gašenje s peno in pranje cevi. Več o prireditvi, na kateri so zaslužnim gasilskim veteranom podelili starostne značke, berite še na trebanjski strani. (Foto: Z. Kramar)



**YU 3 DAR NA VEZI** — Kočevski radioklub že nekaj časa uspešno deluje. V svojih vrstah ima 15 članov, od tega le 5 aktivnih operaterjev, in njihova glavna naloga v prihodnosti je pridobiti več mladih za svoje delo; potrebujejo tudi radiomehanika. (Foto: F. Brus)

**EKSPLOZIJA V TOVARNI**

13. avgusta ob štirih zjutraj je v tovarni Djuro Salaj, tozdu Energija Krško, prišlo do eksplozije, nastale v kotlu. Vse kaže, da je do nesreče prišlo zaradi dotrajnosti rezervoarja. Tri dni pred eksplozijo je bil opravljen remont, vendar je bil rezervoar že tak „veteran“, da so ga odpisali. Novi rezervoar bi moral priti sredi avgusta, vendar stari dotlej ni vzdržal.

K sreči ob eksploziji ni bilo nikogar v bližini, kajti počilo je precej. Odtrgalo je čelno stran rezervoarja in kotel potisnilo ob betonsko ograjo, medtem ko je v obratu uničenega okrog 25 m<sup>2</sup> stekla. Cenijo, da je nastalo za 30.000 din škode.

**Izdatno preseženo posojilo v Posavju**

Posavje naj bi ob akciji vpisovanja ljudskega posojila za obnovo in gradnjo ter posodabljanje republiških cest zbralo nekaj nad 24 milijonov dinarjev. Morda se je vsota ob začetku zbiranja zdela nekoliko visoka, sedanji rezultati pa že kažejo, da jo bodo v vseh treh občinah močno presegle.



Posavje je že doslej veliko storilo za svoje ceste.

Po zadnjih podatkih so v krški občini zbrali že skoraj 13 milijonov dinarjev in s tem „obveznost“ prekoračili za 22 odstotkov, v sevniški za okoli 14, v brežiški pa tudi za več kot 10 odstotkov.

Ce bi še pogledali, kako se je doslej izkazala vsaka izmed treh skupin vpisnikov, bi morali po vsoti in odstotku na prvo mesto postaviti zaposlene v delovnih organizacijah in ustanovah. Večje „notranje rezerve“ so v krški in brežiški občini še v krajevnih skupnostih, pri upokojenih in obrtnikih, medtem ko je v

sevniški občini ta skupina načrtovano vsoto že več kot podvojila. Seveda bo precej denarja prišlo iz skladov delovnih organizacij, kjer so akcijo posojil pravzaprav šele pričeli. Zato najbrž ni preveč pretirana napoved, da bodo v krški občini načrtovano posojilo presegle za več kot 45 odstotkov, ne dosti manj pa tudi v ostalih dveh posavskih občinah.

Manj razvita posavska regija si je v prizadevanjih za hitrejši napredek in dohitevanje poprečno razvite Slovenije, že nekaj let po svojih zmožnostih in s pomočjo republiške skupnosti za ceste, dokaj uspešno urejala „cestno vprašanje“. Sorazmerno velike uspehe je dosegala predvsem pri posodabljanju občinskih in vaških prometnih žil, pri čemer so imeli veliko zaslug sami občani s samopriskipi pa tudi obilico prostovoljnih delovnih ur. Ker bodo v sedanjem srednjeročnem razdobju pri njih posodobili tudi precej kilometrov republiških cest, tako ugoden potek akcije niti ne preseneča.

Z. ŠEBEK

vanje čistih kmečkih gospodinjstev in večanje mešanik. Od izbranega vzorca je bilo leta 1968 še 41 odstotkov čistih kmečkih gospodinjstev, pet let kasneje pa le še 25 odstotkov.

Zanimivo je, da so kmečka gospodinjstva imela leta 1968 za tretjino manjši skupni dohodek, pet let kasneje pa so v dohodku precej presegle mešana gospodinjstva, kar je po svoje dober znak, da kmetijstvo vendarle napreduje. Toda ali tudi v kmečkih gospodinjstvih bolje živijo kot v mešanikih?

Anketa odgovarja: ne. Leta 1973 so kmečke družine porabile zase v povprečju 29.943 din, mešana gospodinjstva 35.953, delavske družine pa 40.434 din. V kmečkih gospodinjstvih seveda ne smejo misliti le nase, temveč tudi na vlaganje v proizvodne zmogljivosti in večkrat zategovati pasove na račun nakupovanja kmetijskih strojev in druge opreme.

M. L.

ne osebne dohodke. Ob vsem tem je bil prizadet potrošnik, ki marsikdaj ni bil pravočasno poštežen.

Peki napovedujejo višje cene tudi osnovnim vrstam kruha, ki so ostale za zdaj nespremenjene. O tem bo imel končno besedo republiški zavod za cene, ki že razpravlja o tem predlogu, po katerem naj bi v jeseni osnovnim vrstam kruha zvišali cene za 80 par.

L. K.



Ozdravljeni z manjšimi stroški

**Zakaj dražji kruh**

Znano je, da je pred dnevi narasla cena nekaterim vrstam kruha, žemljam, pecivu in drugim tovrstnim živilom. Obiskali smo novomeško pekarno v Ločni in povprašali odgovorne o vzrokih za podražitev.

Podražitev so načrtovali že dalj časa, nove cene pa je potrdil republiški zavod za cene. Ta je namreč že lani izdelal analizo in predvidel nujno podražitev. Kot so nam povedali v novomeški pekarni v Ločni, je vzrok za višje cene več.

**Med najcenejšimi**

Morda bo koga presenetila „gotovitev“, da sta bolnišnična in ambulantna zdravstvena služba v dolenski regiji poceni. To namreč dokazuje številke iz letošnjega prvega polletja, po katerih pridemo do zanimivih primerjav.

Poprečna ležalna doba v novomeški bolnišnici je znašala 11,52 dni, za našo republiko pa je to poprečje 13,34 dni. V prvi polovici leta se je zdravilo v novomeški bolnišnici 21186 pacientov in če bi ti preležali dobo slovenskega poprečja, bi „zapravili“ za zdravstvo 12.424.158 dinarjev več. Tako pokaže račun po cenah za poprečen dolenski oskrbni dan, ki znaša pri nas 322,22 din, v Sloveniji pa 388,77 din. Če bi naši bolniki ostali v bolnišnici za poprečno slovensko ležalno dobo in po poprečni ceni oskrbnega dne v Sloveniji, bi bilo naše bolnišnično zdravljenje za 14.990.000 dinarjev dražje. Torej ni mačji kašelj, kar znamo prihraniti!

Veliko cenejše je tudi poslovanje naših ambulant po zdravstvenih domovih. Na enega zavarovanca je znašal strošek ambulantnega zdravljenja 366,03 dinarjev, medtem ko je slovensko poprečje za 24,67 odstotkov višje.

Iz teh primerjav sicer ni mogoče delati omebne vrednejših zaključkov, kažejo pa le, da z zdravstvenim dinarjem kar dobro gospodarimo.

R. B.

**Sejmišča**

**BREŽICE:** na redni tedenski sejem prašičev so v soboto rejci pripeljali 453 živali, od tega le 12 nad tri mesece starih prašičev. Prodali so jih skupno 391. Pujski so veljali 39 do 40 din, nad tri mesece stari prašiči pa 22 do 23 dinarjev kilogram žive teže.

**Kmetijski nasveti**

**Siliranje „tik pred zdajci“**

Da bodo imeli letos dolenski živinorejci približno za tretjino manj sena, v Pomurju in Savinjski dolini pa celo dve tretjini manj, so ocenjevali letošnjo škodo zaradi suše na nedavni novinarski konferenci v republiškem sekretariatu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Spravilu krme, kolikor je že je, je zato treba posvetiti še večjo skrb in zares storiti vse, da bi brez bolečih posledic premostili primanjkljaj.

Silažna koruza v takih razmerah zato dobiva še večji pomen. Ker smo tik pred začetkom siliranja, naj ponovimo nekatere „železne zakonitosti“ v pripravi koruzne silaže, ki postaja z gradnjo silosov vse pomembnejša krma tudi na Dolenskem.

Najprej zasluži pozornost priprava silosa: čiščenje sten, obnovitev notranjega premaza, če je dotrajal, odstranitev vseh ostalin prejšnje silaže in vode. Izostati ne sme tudi priprava strojev. Silokombajn nikakor ne sme odpovedati v času siliranja, saj je treba v enem dnevu napolniti vsaj nekaj metrov stolpnega silosa in najmanj pol metra koritastega silosa.

Nato sledi izbira najprimernejšega časa za siliranje. Koruzo siliramo, ko je njeno zrnje voščeno zrelo in se še svajka med prsti. To velja za bolj gost posevek, pri katerem v njegovi hranilni vrednosti veliko pomenijo koruzni listi in stebila. Če izrazito prevladujejo storži (v bolj redkem posevku), se izplača še malo počakati — do takrat, ko imajo koruze zobanke že udrti zrna. Glede načina spravila velja naslednje pravilo: rez silaže naj bo čim krajša, da lahko s tlačanjem izrinemo kar največ zraka in s tem pospešimo želeno mlečnokislinsko vrenje.

Koruzo lahko siliramo samo ali pa zmešamo s travo, toda pod pogojem, da trave ni več kot ena tretjina. V primeru, da je imamo več, jo je treba poprej oveneti. V vsakem primeru mora biti mešanje temeljito, trava pa ne prestara. Končno sledi še pokrivanje silaže, ki je nujno, da bo odpadke pokvarjene silaže kar najmanjši. Zato uporabljamo plastične folije, ki jih obtežimo — na primer s posodami, napolnjenimi z vodo ali kako drugače.

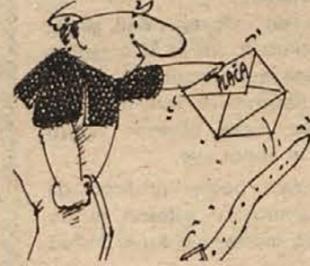
inž. M. L.

**Kmet, polkmet, kako živita?**

**Zemlja plus služba**

Je res, kar že dolgo pravi ljudski glas, da dandanes najbolje shaja tisti „mali človek“, ki ima zemljo in je povrh še v službi, ki je pol kmet pol delavec, ki živi, kot pravimo, v mešanem gospodinjstvu. Na to vprašanje skuša odgovoriti študija Zveznega zavoda za statistiko s pomočjo 3200 naključno izbranih gospodinjstev.

Da ima mešano gospodinjstvo — sicer tolikokrat grajeno zaradi tega, ker posestvo odteguje delavca od prizadevanj na rednem delovnem mestu v podjetju — tudi svoje prednosti, dokazuje naglo zmanjševanje



Zvišale so se cene elektrike, goriva, prav tako pa so se povečali stroški prevoza in sicer za 35 par pri kilogramu kruha. Poleg tega je od leta 1974 za 10 par dražja tudi moka. Tako je bila peka kruha že dalj časa nerentabilna. Pri tem pa so trpela osnovna sredstva kot tudi zaposleni, ki so prejimali 90-odstot-



Brez besed

(Karikatura: Požeški list)

**credno je zapisati...**

Draginja pojenjuje. Kdor čaka — pač dočaka. Prejšnji mesec so se življenjski stroški znižali za 2,6 odstotka. Jeziček na občutljivi tetnici so bili spet prehrambni stroški, ki so se zaradi povečanja ponudbe sadja in zelenjave znižali za 6,3 odstotka.

Izrecno Novomeščanom pa je statistika pripravila še eno presenečenje. Novo mesto je še vedno najcenejše slovensko mesto, upošteva štiri večja slovenska središča: Koper, Ljubljano, Maribor in Novo mesto, ki jih statistika posebej jemlje pod svoj drobnogled. Petdesetim stvarem, ki jih največ kupujemo, posebej meri puls cen vsak mesec proti.

**Draginja „peša“?**

V juniju so kupci v Novem mestu kar pri 22 artiklih odšli v prodajalnah in na tržnici manj kot v drugih primerjalnih mestih. Kupovali so najcenejšo špinačo, mleko, črno moko, govedino s kostmi, teletino, svinino, salamo šunkarico, jedilno olje, blago za moško obleko, moške srajce, nogavice, zidno opeko, deske itd. Najdražje je bilo Novo mesto samo v sedmih primerih. Preseneča, da so morali (v krompirjevi deželi!) najdražje plačevati krompir, zatem fižol, čebulo, orehova jedrca in sir trapist. S tem je tudi skoraj že izčrpan seznan najdražjega, ki je skoraj enako dolg kot lansko leto, ko je bilo Novo mesto — upošteva 47 proizvodov oziroma pridelkov — samo šestkrat najdražje in kar enainvajsetkrat najcenejše.

Torej so dejstva vendarle malo drugačna, kot jih prikazuje povprek odmerjena kritika novomeške trgovine, novomeških trgovcev in novomeških tržnic. Novo mesto ima najnižje cene na drobno, to potrjuje statistika. Ali pa je tudi izbor blaga dovolj velik, je pa seveda drugo vprašanje. Glede tega je kritika upravičena, če lahko sklepamo po občutku in izkušnjah mnogih Novomeščanov.

M. LEGAN

**POMOČ PO TOČI**

Sklad za pospeševanje kmetijstva pri črnomaljski občini je kmetom, ki jim je nedavna toča stolkla pridelale, dal umetna gnojila in semena krmnih rastlin. Pomoči so bili deležni predvsem občani, ki živijo izključno od kmetijstva, ter socialno šibkejši. Brez umetnih gnojil in krmnih rastlin kmetje ne bi mogli prehraniti živine čez zimo in bi se stalež živine občutno zmanjšal.

**DOLENJSKI LIST**

**vaš informator**

Pri RK ustanovili sklad za nabavo opreme za novomeško bolnišnico — Gre za nakup treh pomembnih aparatov

Na pobudo novomeške podružnice Slovenskega zdravniškega društva so začeli na Dolenjskem pred kratkim zbirati prispevke za nakup nekaterih instrumentov in medicinskih naprav, ki jih nujno potrebuje splošna bolnišnica v Novem mestu.

Predvsem gre za nabavo instrumentarija za zgodnje odkrivanje raka na dojki, aparat za preprečevanje slepote — posebno pri diabetikih (na Dolenjskem jih je okoli 1.500) ter pripravo za prepranje tkiv za preiskavo (do zdaj so tkiva pošiljali v Zagreb ali v Ljubljano).

Medobčinski svet Zveze sindikatov je med prvimi podprl zamisel o ustanovitvi posebnega sklada, na katerem naj bi zbirali denar za nakup teh instrumentov in naprav. Splošna želja je bila, naj bi akcijo

vodil RK. Občinski odbor RK v Novem mestu je pobudno sprejel in dal nastaviti poseben kartonček pri svojem žiro računu (52100-678-80144 pri SDK v Novem mestu), hkrati pa naložil nekaj denarja za začetni fond.

Sklad za nabavo opreme za novomeško bolnišnico bo vodil poseben upravni odbor. Ta se bo redno sestajal in poročal javnosti o poteku akcije. Prek njega bo zagotovljeno tudi družbeno nadzorstvo nad namensko zbranim denarjem.

Občani lahko vplačajo gotovinske prispevke v ta namen kar v pisarni občinskega odbora RK ob Cesti komandanta Staneta v Novem mestu, delovne organizacije pa na žiro račun.

## VOJAKI TEKMUJEJO

V enotah garnizije JLA Novo mesto se skrbno pripravljajo na tako imenovano kviz tekmovanje „Armada zmage-armada svobode“, ki ga bodo izvedli v okviru že tradicionalnega tekmovanja „Mladost v pesmi, besedi in spretnosti“. Na omenjenih tekmovanjih vojaki tekmujejo v poznavanju zgodovine NOB in kulturno zabavnih dejavnosti. Organizatorji so: poveljstvo garnizije, Dom JLA, vojaški klub in OK ZSMS—Novo mesto, na tekmovanjih pa sodelujejo tudi mladi izven kasarne. Iz dosedanjih tekmovanj imajo dobre izkušnje, ugodno pa ocenjujejo tudi zanimanje vojakov in mladincev za tvornice vselej dobro obiskane prireditve. Organizatorji upajo, da bo tudi letošnje tekmovanje dobro uspelo.

M. STJEPANOVIC

## MATURE NE BO

Novomeška gimnazija ima letos tri oddelke prvega letnika na pedagoški smeri. Nekateri dijaki so se vpisali pedagoško gimnazijo misleč, da bodo tako lažje dosegli zaželjeni cilj. Zategadelj so se slovenski pedagoški delavci dogovorili, da za dijake pedagoških gimnazij v prihodnje ne bo mature, temveč se bodo lahko brez nje vpisali le na pedagoške akademije. To naj bi veljalo že za letošnji drugi letnik.

Na novomeški gimnaziji se trenutno soočajo tudi s kadrovskimi in drugimi težavami. Odhaja dolgoletni profesor fizike Dušan Modic, s katerim je omenjena ustanova nedvomno precej izgubila.

## PROSTA DELOVNA MESTA!



**KRKA, farmacevtika, kemija, kozmetika in zdravilišča**  
Novo mesto

razglašajo prosta delovna mesta

### I. TOZD ZELIŠČA

- a) ŠEFA RAZVOJA
- b) STROKOVNEGA SODELAVCA

### II. TOZD KOZMETIKA

- a) ADMINISTRATORKE V OPERATIVNI PRODAJI

Na razpisna delovna mesta se lahko prijavijo kandidati, ki imajo poleg splošnih pogojev za pridobitev lastnosti delavca še:

- pod I a): visokošolsko izobrazbo (dipl. ing. agr., dipl. biol., dipl. gozd.) in 3 leta delovnih izkušenj;
- pod I b): visokošolsko izobrazbo (dipl. ing. agr., dipl. gozd., dipl. farm.), 1 leto delovnih izkušenj, smisel za organizacijo in delo na področju ekonomske propagande;
- pod II a): končano 1-letno administrativno šolo in 1 leto delovnih izkušenj. Kandidatka mora obvezno dobro obvladati stroje pisje in pisarniško poslovanje.

Kandidati, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje prosimo, da pismene ponudbe pošljejo v kadrovsko splošno službo „KRKE“, Cesta herojev 45, Novo mesto, v roku 5 dni od dneva objave.



## Dr. Minko Bric

Primarija dr. Minka Brica ni več med nami. Z njim smo izgubili dolgoletnega vestnega predstojnika oddelka za pljučne bolezni splošne bolnišnice v Brežicah, prizadevnega večkratnega predsednika brežiške podružnice Slovenskega zdravniškega društva in izkušenega zdravnika, h kateremu so se z zaupanjem zatekali bolniki v svojih bolezenskih stiskah.

Pokojnik dr. Minko Bric je študiral v težkih okoliščinah v Ljubljani in Zagrebu, kjer je leta 1945 promoviral. Med službovanjem v JLA je zbolel in se po daljšem zdravljenju spet z močno voljo oprijel svojega poklica kot vodja zdravstvene postaje v Šentjerneju. Naporno delo, skrb in požrtvovalnost za bolnike so ponovno priklicali na dan hudo pljučno bolezen, ki je nato zahtevala mučne operacije in dolgo okrevanje v zdraviliščih. Neugnana življenjska energija pa je bolezen premagala ter preusmerila tok njegovega poklicnega delovanja. Že kot bolnik in rekonvalescent je obrnil kopje proti njej, v tem boju zmagal, ozdravel in postal specialist za pljučne bolezni, ki je pred skoraj 25 leti prevzel vodstvo pljučnega oddelka bolnišnice v Brežicah. V tem času je dr. Bric dvignil njegovo strokovno raven, da so se bolniki z zaupanjem zdravili.

Pokojnik je s svojim prizadevnim delom v protituberkuloznih dispanzijah v Brežicah, Krškem in Sevnici vztrajno odkrival lega tuberkuloze in jo skoraj docela izkoreninil. S svojim znanjem, ki ga je nenehno izpopolnjeval in ga posređoval drugim na številnih strokovnih sestankih, z velikimi delovnimi izkušnjami, s svojo srčno dobroto in zavzetostjo je postal skoraj nezmotljiv diagnostik.

In ta mož, poln življenjske energije, je zdaj podlegel v neenakopravni borbi z zahrbtno boleznijo, star komaj 56 let. Njegovi sodelavci in vsi, ki smo ga poznali kot izredno duhovitega, šegavega in veselo sogovornika, smo presunjeni ob tej izgubi. Globoko sočustvujemo s hudo prizadeto družino, ki je izgubila dobrega soproga, očeta in dedka. Horacijev verz „Non omnis moriar!“ (Ne bom ves umrl) velja tudi za primarija dr. Minka Brica.

V. B.

## JANEZ LAZAR

V soboto je podlegel kratkotrajni, a zahrbtni bolezni Janez Lazar iz Trebnjega, prizadeven družbenopolitični delavec, vodja splošnega sektorja mirenske „Danc“ ter predsednik zbora združenega dela občinske skupščine.



Janez Lazar izhaja iz kmečke družine v Dobriški dolini. Tudi oče je znan družbenopolitičen delavec. Janez je končal grmsko kmetijsko šolo in se nato zaposlil pri trebnjski Kmetijski zadruzi. Pred leti se je zaposlil v „Danc“ kot delovodja. Ves čas je prizadevno delal v družbenopolitičnih organizacijah, SZDL in ZK, katere član je bil že 15 let. Med sodelavci je bil izredno priljubljen kot vesten in preudaren delavec. Usoda ga je iztrgala sredi dela kot vodjo splošnega sektorja v „Danc“. Ob delu je študiral na višji upravni šoli v Ljubljani. Razen drugih dolžnosti je bil tudi prizadeven član trebnjskega smučarskega kluba, ljudje v Dobriški dolini pa ga poznajo kot vnetega amaterskega dramskega igralca. Pokojnik je zapustil ženo in dva šoloobvezna otroka.

# reklisoz

Josip Broz Tito:

## Varstvo v ustvarjalnem angažiranju

Neuvrščena je zares postala svetovna politika, saj izhaja iz celotnih interesov sveta in se zavzema za splošne rešitve. Neuvrščeni ni mogoče omejitve v ožje okvire držav v razvoju ali tako imenovanega tretjega sveta in podobno.

Kot si je dandanašnji svet soodvisen, tako je tudi politika neuvrščanja splošna. Zapiranje bi zmanjšalo njen pomen, vlogo in vpliv. Ni res, da bi kakršnokoli zapiranje lahko zavarovalo svet pred nadvlado velikih in nasploh pred zunanjimi pritiski. Varstvo je le v ustvarjalnem angažiranju čim širših sil.

(Iz torkovega govora predsednika republike na vrhunski konferenci neuvrščeni v Colombo)

Stane Dolanc:

## Colombo bo povečal enotnost

Mislim, da bo ob vsem tem v Colombo prišlo še do tretje stvari. Znano je, da je v zadnjem času med nekaterimi neuvrščeni deželami bilo nekaj konfliktnih situacij, nasprotujočih, prišlo je celo do težkih oboroženih konfliktov med nekaterimi in prepričan sem, da bodo razprave o temah, o katerih sem govoril (o borbi za mir, za nove ekonomske odnose v sodobnem svetu), vplivale na to, da bodo ti bilateralni konflikti zmanjšani. Da bodo neuvrščene dežele spoznale, da brez enotnosti, brez mirnega, strpnega razreševanja medsebojnih konfliktov, ki so več ali manj vsi posledica starih kolonialnih odnosov, posledica nerazvitosti itd. zanje ni perspektive. Prepričan sem in same priprave kažejo na to, da se neuvrščene države zavedajo, da bodo morale tem vprašanjem posvetiti več pozornosti, to je miru in ekonomskemu razvoju in da bodo tako lahko reševale tudi konfliktno situacije, ki med njimi obstajajo.

(Sekretar izvršnega komiteja predsedstva NK ZKJ v razgovoru za „Novi tednik“, Celje)

Mitja Ribičič:

## Siva slika sveta je dobila barvo

Črpajoč svojo življenjsko moč iz družbenih silnic, ki so se sproščale v gigantskem naporu ljudstev, je neuvrščena kot gibanje majhnih in velikih siromašnih narodov — narodov proletarcev — ustvarila alternativo atomskemu uničenju, nasilju in blokovski delitvi sveta. Prinesla je človeštvu novo upanje in perspektivo. Dvodimenzionalna in siva slika sveta je dobila globino in barvo. Kakor da je v bolnem telesu začela krožiti zdrava, za boj s strupi sposobna kri. V krogu neuvrščeni in okrog njega se je začelo ne glede na celinske oddaljenosti, ne glede na velikost držav ali barvo kože, razlike v jeziku in kulturi, ne glede na raven gospodarske razvitosti zbirati vse, kar je mislilo in delalo napredno, demokratično, pošteno.

(Iz besed predsednika republiške konference SZDL pred začetkom vrhunske konference neuvrščeni v Colombo)

Dr. Ernest Petrič:

## Tudi pravno povsem nesprejemljivo

Stranke pogodbenice (med katerimi je tudi Jugoslavija), očitno niso imele namena vezati pravic iz 7. čl. na določen odstotek manjšinskega prebivalstva. Za izpolnitev nekega jasnega pogodbenega določila pa ni dopustno, da ena od pogodbenih strank naknadno postavlja dodatne pogoje. Tretje: nesporno je, da v obstoječem mednarodnem pravu ni nobenega splošnega pravila ali načela, ki bi določalo, da je za uživanje pravic iz manjšinskega varstva potreben določen odstotek manjšinskega prebivalstva. Če se eventualno želi z nekim mednarodnim aktom določeno pravico povezati z ustreznim odstotkom manjšinskega prebivalstva, mora ta akt to izrecno določati. Če to konkretno ni določeno, je tudi v primeru nejasnosti umestno le tolmačenje, ki je v skladu s splošnim načelom. To pa je, da načeloma po mednarodnem pravu pravice iz manjšinskega varstva niso vezane na nek določen odstotek manjšinskega prebivalstva. Četrto: ozemlje, kjer naj bi se uveljavile pravice iz 7. čl. avstrijske državne pogodbe na Koroškem, nikakor ni bilo in ni neznano. Posplošeno rečeno — to je bilo tisto ozemlje, ki ga je zahtevala SFRJ, opirajoč se na narodnostno načelo, pa je ostalo v okviru Avstrije. In ker je ostalo, naj bi na njem pripadale manjšini pravice iz 7. čl. državne pogodbe.

(Iz prispevka v zadnji številki „Teorije in prakse“)

Janez Perovšek:

## Naš kmet je „rojen“ za mleko

Kmet je najbolj primeren za govedarstvo oziroma za proizvodnjo mleka. Krava postane domala član družine in telbetv je velik dogodek, ki ga vsi pričakujejo z dokajšnjo skrbjo. Kmetu daje krava zaslužek na domu. V proizvodnji mleka lahko vložijo neprimerno več dela kot v proizvodnji pšenice in drugih poljščin. Pri delu pomagajo lahko tudi ostareli pa tudi otroci. Vse te prednosti in okoliščine kmeta za govedarstvom najuspešneje povezujejo. Zaradi tega naj bi bila v Sloveniji čvrsta dolgotrajna usmeritev z razširjeno reprodukcijo mleka na kmeta kooperanta. Kmet-delavec se enako uspešno vključuje v to proizvodnjo. obstoječih družbenih mlečnih posestev nikakor ne bi smeli ukinjati, če so primerna za veliko mlečno proizvodnjo, pač pa jih do kraja opremiti z modernimi stroji, jih avtomatizirati in napolniti s kravami izredno visokih proizvodnih lastnosti.

(Glavni direktor Ljubljanskih mlekar v razgovoru za „Naše razgledne“)

ker ne upošteva dovolj nagradjanja po delu. S pomočjo skupnih služb bomo tudi to uredili. Povedal bi še, da so zdaj zdravstveni delavci, z zdravniki vred, za redno delo slabše plačani kot ljudje z enako izobrazbo v drugih strokah. Če na primer nekdo od zdravnikov veliko zasluži, to ni njegova „plača“, temveč so vsčeta dežurstva, honorarno delo po ambulantah in podobno.

— V zadnjem času je prišlo tudi do nekaterih kadrovskih sprememb na direktorskih mestih v zdravstvu. Lahko naštejete te novosti?

„Po dolgoletnem direktorjevanju gre primarij dr. Oton Bajc v pokoj, zato je bil za v.d. direktorja splošne bolnišnice imenovan primarij dr. Milan Adamčič. Prejšnji direktor združenega zdravstvenega doma dr. Albin Pečaver je postal pomočnik direktorja zdravstvenega centra, hkrati pa vodja službe za strokovno medicinsko delo. Vršilec dolžnosti direktorja združenih zdravstvenih domov je postal dr. Peter Kapš. Kadrovska sprememba je zatekla tudi črnomaljski zdravstveni dom, kjer je ob upokojitvi dr. Vlaste Pertot postal direktor dr. Anton Cerovac. V okviru centra bomo odslej vodili enotno kadrovsko politiko tudi glede štipendiranja, specializacij in postdiplomskega študija.“

— Sprememb je torej veliko, vendar bolnika zanimajo predvsem zanj neurejene stvari. Na primer: kdaj bodo popoldne lahko šli k zdravniku in kdaj bo zdravstvo urejeno tako, da jim ne bo potrebno izgubljati časa s čakanjem pred nabito polno ordinacijo.

„Zdravstveni center je že analiziral delo in ordinacijski čas ter ugotovil, da ta res ni prilagojen potrebam delovnih ljudi. Že na prihodnjem zasedanju delavskega sveta bomo obravnavali predlog sprememb. Predvideno je, naj bi zdravstveni domovi delali tako, da bi bile ambulante odprte tudi popoldne, dežurne pa ob sobotah, nedeljah in praznikih.“ RIA BAČER

## PTUJSKA KULTURNA SREČANJA

Kot že nekaj let nazaj so pred dnevi stekla četrta ptujška kulturna srečanja. Začeli so jih z otvoritvijo vinarskega muzeja v bivši grajski žitnici, ki je prvi te vrste pri nas.

Program kulturnih prireditev bo ves avgust in september. Kar tri dni, 20. do 22. avgusta, bo že tradicionalni ptujski festival domače glasbe. Obiskovalci bodo imeli priložnost prisluhniti tudi številnim koncertom in gledališkim predstavam, za katere vlada med občani veliko zanimanje. Poleg tega si bodo lahko ogledali številne razstave in folklorne prireditve. Najbolj bodo pritegnili ljubitelje kulturnih stvari: nastop folklorne skupine iz Obreza, večer posavskih, slovenskih in jugoslovanskih plesov, razstava slikarska kolonije Petovia 75 in razstava slikarjev amaterjev iz Čakovca, Koprivnice, Krapine, Ptuja in Varaždana.

Pokrovitelj srečanj je tudi letos Kreditna banka Maribor s podružnico v Ptuj, ki prispeva največ denarja v ta namen. — ma —

Sporočamo žalostno vest, da je 17. avgusta 1976 po dolgi in težki bolezni preminil v 73. letu plodnega življenja dolgoletni in zaslužni predstojnik zobne poliklinike v Novem mestu

## dr. med. ANTON FURLAN

specialist za ustne in zobne bolezni

V najtežjih letih povojne obnove je zaoral ledino v zobozdravstvo Novega mesta in okolice. Bil je dober mentor mlajšim zobozdravstvenim delavcem, sposoben in požrtvovalen organizator ter priljubljen predstojnik.

Od pokojnika se bomo poslovili danes, v četrtek, 19. avgusta 1976, ob 16. uri na pokopališču v Ločni.

Novo mesto, 18. avgusta 1976

KOLEKTIV ZDRAVSTVENEGA DOMA NOVO MESTO  
IN DELAVCI ZOBNE POLIKLINIKE NOVO MESTO

# Mar je to pospeševanje kmetijstva?

„Od ribniške občine in Vodne skupnosti Ljubljana - Sava zahtevamo javni odgovor!“

Lastniki parcel, ki ležijo ob potoku Bistrica, iz vasi Zamostec, Lipovišča, Vinice, Zapotok in Sušje želimo odgovor na vprašanje, kdaj bo potok Bistrica reguliran ali vsaj očiščen. Od Zamosteca naprej je dobesedno zasut z gramozom in blatom. Pred desetimi leti je bila struga globoka tudi do 4 metre. Regulacija je pospešila zasipanje, tako da je mogoče prek struge celo v čevlji. Raven podtalne vode se je dvignila in tla so postala vse bolj zamočvirjena. Ob najmanjšem dežju voda prestopi bregove, že tako zamočvirjeni travniki pa postanejo prava jezera. Seno ni vredno niti za nastilj, kajti sohranska kanalizacija je speljana v strugo Bistrice, od tam pa se fekalije razliva po travnikih. Seno je neužitno, polno iker metljaja in drugih zajedalcev. Namesto košnje kmetje poplavljeni seno požigajo, kakor da bi oznanjali prihod Turkov.

Vse naše prošnje so doslej ostale brez uspeha. Dolžnost vodne skupnosti je, da razmere izboljša, saj v te namene pobira denar. Kriva je tudi

občinska uprava v Ribnici, ki zavira čiščenje struge z izgovorom, da bi ob neurjih to škodovalo Ribnici. Slednje ne drži, saj je bila Ribnica v 20 letih poplavljena samo dvakrat - ko je bil visok in trd sneg. 500 ha kmetijskih površin ob Bistrici je zdaj poplavljenih že ob vsakem dežju.

Krajin nešteti vasi smo se zato odločili, da ob takih dejstvih prenehamo plačevati prispevek vodni skupnosti. Od vodne skupnosti Ljubljana - Sava bomo odslej naprej zahtevali odškodnino za uničeno seno in za delo, ki ga imamo s košnjo in požiganjem.

Pod takimi pogoji ni mogoče pričakovati napredka v našem kmetijstvu. Više ležeče parcele puščajo divjad, ki se že pri belcm dnevu

sprehaja po poljščinah. Vodna skupnost naj nam očigovori, kdaj bo uredila ta naš večji problem!

IVAN LUŠIN  
Vinice 2

## VOZNIK „GORJANCEV“ IN UPOKOJENI CESTAR

Hudo jezen je bil minuli petek Jože Surla, upokojeni cestar na Vahti, tako hudo, da se ga je slišalo skorajda v dolino. Razjezil pa je bil možakarja voznik „Gorjancev“ avtobusa. Surla je povedal, da je v petek upravljal avtobus mlad človek, debel in s svetlimi lasmi. Jože je, kot že nešteto prej, stal ob cesti in pomahal. In ko je bil v vozilu, mu je mož od „Gorjancev“ jasno in glasno povedal, da je bilo to zadnjič: poslednji starci mahne do kilometra oddaljene postaje v hrib peš. Njemu nič mar leta, nič hudi klanec in navade voznikov, ki spuste svoje sive lase, upognjeno hrbtenico in neubogljive noge.

In upokojeni cestar Jože Surla, ki je ničlikokrat na gorjanskih cestah pomagal voznikom „Gorjancev“ in drugim iz hudih zadreg, je bil oni dan, pa čeravno ga je žena zavoljo tega oštevala, upravičeno hud.

J. PEZELJ

## 18. IN 19. SEPTEBRA NA RAB

Društvo upokojencev Ribnica obvešča vse člane, da prideja 18. in 19. septembra izlet na Rab. Cena bo 400 din, vanjo pa je vsota vožnja z avtobusom, prevoz s trajektom in preskrba s hrano.

Prijave sprejemajo v društveni pisarni vsak ponedeljek in sredo od 9. do 11. ure.

## ČASNIK ZBIRA ZA HIŠE

Časopis „La provincia“ iz Coma v severni Italiji namerava z nabiralno akcijo pomagati prizadetim od potresa v Furlaniji Julijski krajini. Zbral bo denar za graditev 25 stanovanjskih hiš v vasi Osogean, kjer prebivajo Beneški Slovenci-Rezijani. Stanovanja bodo opremlili s pohištvom in tako solidarnostno pomagali prizadetim v težkih časih, ko so ostali brez strehe nad glavo. Prebivalci Osogean so bili nad humano akcijo italijanskega pokrajinskega časnika ganjeni.

## Šport ni za Gabrje?

Gledamo televizijo, poslušamo radio, beremo čestitke in povsod zasledimo šport kot pomembno sestavino v vsestranskem razvoju mlade socialistične osebnosti. Razumljivo je tudi, da organiziranost krajevne skupnosti narekuje celovit razvoj družbenega življenja določene okolja, torej tudi telesne kulture.

Kako je z zadevo v Gabrju? Že stari Grki so bili športniki, polagoma so to v sedemdesetih letih dvajsetega stoletja postali tudi Gabrčani. Samo pomislimo na velikansko razliko v stopnji razvoja družbenih sistemov, informiranosti, pa se bomo zgrozili ob dejstvu, da imajo gabrški veljaki šport za ničvredno zadevo. Temu primerna je tudi pomoč, ki jo prejemale mladi športniki te vasi od krajevne skupnosti in drugih družbenopolitičnih organizacij. Ali se bo stanje spremenilo? To je vprašanje, ki ga zastavljajo mladi delavci-športniki vaškim „očetom“.

I. K.

# Poskušnja slovenskih zasebnih vin

Z vzorci lahko sodelujejo vsi vinogradniki, tudi „vikendaši“

Zveza prijateljev vina Slovenije in uprava Pomurskega sejma pripravljata poskušanje in ocenjevanje zasebnih vin Slovenije. Poskušnja in ocenjevanja bosta v Gornji Radgoni od 21. do 29. avgusta.

Namen prireditve je pokazati, kako so napredovali zasebni vino-

## POMURSKI KMETIJSKO - ŽIVILSKI SEJEM

V soboto, 21. avgusta, bodo ob 11. uri v Gornji Radgoni svečano odprli XIV. Pomurski kmetijsko-živilski sejem. Ta naj bi prerasel v največji tovrstni sejem v naši republici in drugi najpomembnejši kmetijski sejem v Jugoslaviji. Na sejmu bo sodelovalo preko 300 razstavljalcev iz domovine in tujine. Ves čas bodo na sejmu tudi pomembne kmetijsko-živilske prireditve in strokovni prikazi. Prvič bo na sporedu tudi razstava plemenske živine z revijo in ocenjevanjem, na sejmu pa bo tokrat tudi poskušnja vin zasebnikov z ocenjevanjem. Letošnja posebnost bo tudi brezplačna kmetijsko pospeševalna služba.

gradniki, hkrati pa preizkusiti okus in želje slovenskih pivcev. Prireditve ima tudi namen pripraviti vinogradnike na izvajanje novega zakona o vinu. Prva poskušnja za pridelavce vina ne bo tako stroga, kot je na primer mednarodni vinogradniško-vinarski sejem v Ljubljani.

Na poskušnjo lahko pošlje vino vsak vinogradnik (kmet ali „vikendaš“) s kateregakoli vinorodnega območja naše republike, ki prideluje sortno ali kakovostno namizno vino. Zanimati vinogradniki naj čimprej pošljejo prijave na naslov: Pomurski sejem - za Zvezo prijateljev vina Slovenije, 69250 Gornja

S. K.

## DOPISENE ŠOLE

Zavod za kulturno-prosvetno dejavnost iz Crnomlja bo tudi letos organiziral šolanje v dopisnih šolah. Kandidati se lahko vpišejo v 2-letno poklicno administrativno šolo, 3-letno tehniško, 2-letno delovodsko, 2-letno poslovodsko, 4-letno ekonomsko, v šolo za poklicne voznike ter v razne tečaje. Rok za vpis je 5. september, pogoj pa je tudi, da je za vsak oddelek prijavljenih najmanj dvajset kandidatov. Seminarski način šolanja omogoča opravljanje rednega dela, zahteva pa seveda veliko prizadevanja, odpovedovanja in močne volje.

Radgona. Prijave lahko pošljejo na dopisnici, na njej je treba navesti sorto, število vzorcev in ime vinogradnika. Prijavitelj je mogoče enega ali več vzorcev; za en vzorec je potrebnih 12 steklenic (buteljki ali litrskih) vina. Namizno vino je lahko tudi v dvoilitrskih steklenicah. Ni nujno, da je vino filtrirano, točno je lahko kar iz sode, vendar dobro zamašeno.

Za vsak vzorec je potrebna le ena etiketa, ki mora vsebovati osnovne podatke vinogradnika, letnik vina ter volumni odstotek alkohola v vinu. Vzorec je treba dostaviti do 20. avgusta na naslov: Gostinsko podjetje, 69250 Gornja Radgona.

S. K.

## AVTOBUS V HRUŠICO

Dolga leta so zaposleni iz vasi Hrušice v krajevni skupnosti Stopiče morali na delo 10 in več kilometrov peš ali s kolesi. Ko sta začela voziti v Gabrje dva avtobusa - gorjanski in avtobus IMV, so morali še vedno peš čitati na postajo, ki je približno sredi poti med Gabrjem in Brusnicami. Ni treba posebej poudarjati, kolikokrat so gazili sneg, kolikokrat so prišli mokri na delo ali domov na zasluženo kosilo.

Prav je torej, da se jim je pred dnevi uresničila dolgoletna želja, ko je začel tudi v njihovo vas voziti avtobus IMV. Kolektiv IMV pa si je s to potezo omogočil večje število zaposlenih v tem kraju.

I. K.



NAKUP V KNJIGARNAH - Blizje ko so šolski dnevi, večja je gneča v knjigarnah in papirnicah. Na sliki: ponedeljek v prodajalni Mladinska knjiga v Novem mestu. (Foto: MiM)

## Še bo gneča v knjigarnah

Daleč smo od brezplačnih učbenikov, saj šepa še pri organizirani prodaji šolskih knjig na šolah

Kaže, da je vseeno, kdo sproži akcijo za organiziran nakup učbenikov, saj nikakor ne more priti do tega, da bi vsi osnovnošolci dobili potrebne učne knjige v šoli, če že ne brezplačno, kar bi pričakovali, pa vsaj zbrane na enem mestu, po enem merilu.

Načrti nekdanjega republiškega sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter poznejšega zavoda za šolstvo so naletehi na malo ušes. Enako grozi tudi pobudi sindikatov, ki so predlagali, da bi v treh letih zagotovili vsem osnovnošolcem brezplačne učbenike. Se slabše - celo prva stopnja, organiziran nakup učbenikov v šolah, ni rodila pravih plodov.

Nič ni bilo tudi z družbenim dogovorom o organizirani distribuciji učbenikov; podpisali naj bi ga založniki s svojimi trgovskimi mrežami, izobraževalne skupnosti, družbenopolitične organizacije in šole. Dogovor bi moral biti sklenjen letos spomladi, da bi ga lahko uveljavili ob začetku šolskega leta 1976/77. Vendar nič! Spet se začenejo gneče v prodajalnah, kupovanje vsega, tudi nepotrebnega, skratka, novega ni nič.

Na območju novomeške občine ima Mladinska knjiga dogovorjen odkup šolskih knjig na šolah v Šentjernej in v Žužemberku, kjer vodi odkup ob pomoči uslužbencev novomeške prodajalne Mladinske knjige pionirskega združenja. V Šentjernej pa bodo prvi dan pouka učenci lahko kupili vse potrebne knjige v šoli pod vodstvom in po navodilih učiteljev. Čeravno so skušali pri Mladinski knjigi narediti podobne dogovore tudi po drugih šolah, jim

to ni uspelo. Kaže, da se učitelji boje dodatnega (neplačanega) dela. V papirnici in knjigarni novomeške poslovalnice Mladinske knjige so pripravljani na šolsko nakupovalno mrzlico. Računajo, da bodo po „starem“ prodali kar 90 odstotkov učbenikov.

MiM

## Umetnine se selijo

Ustrezneje shranjen fond umetniških del Dolenjskega muzeja - 300 platen

V Dolenjskem muzeju selijo fond umetniških del iz dosedanjih prostorov v novo preurejeni depo v galerijski stavbi, kjer bo našlo primernejše razmere okrog 300 umetniških platen, kolikor jih imajo registriranih.

Novo urejeni depo, ki je edini te vrste v naši regiji, sicer še nima vgrajenih aklimatizacijskih naprav, vendar pa meritve kažejo, da v njem ni večjih nihanj temperature in vlažnosti, kar je velikega pomena pri shranjevanju dragocenih umetniških slik.

Pri deponiranju sproti izločajo tista umetniška dela, ki jih je treba očistiti, uokviriti ali pa so potrebna celo večjih in zahtevnejših restavratskih postopkov. Dobra polovica fonda je popolnoma ohranjenega, zato bodo ta umetniška dela kmalu vsa deponirali.

Preureditev depoja je stala 35.000 dinarjev. Omeniti je treba, da je podjetje Kovinar iz Novoga mesta pomagalo muzeju s tem, da je dalo svoje izdelke po proizvodnih cenah.

## Mali kulturni barometer

GLASBENI TABOR - Prejšnji teden se je začel v vasi Selišči v Slovenskih goricah 10-dnevni glasbeni tabor, ki se ga udeležuje več glasbenikov iz vse Slovenije. Udeleženci tabora bodo priredili več koncertov po okoliških krajih in v tamkajšnjih delovnih organizacijah.

ŠE ENA FORMA VIVA - Na travniku pri šoli za miličnike v Tacnu že od začetka julija ustvarjajo 4 slovenski kiparji, absolventi likovne akademije, lesene plastike, ki bodo obogatili park okoli šole.

FILMI O VASI - V banatski vasi Osmoljci se je končal 6. festival amaterskega filma, posvečen življenju jugoslovanske vasi. Od 100 prijavljenih filmov so jih predvajali 54. Filme si je ogledalo 15 tisoč gledalcev. Slovenski predstavniki niso zabeležili večjih uspehov.

LEPSANJE GRADU - Ljubljanski grad se zaradi počasnega dotekanja denarja s težavo liči in ureja: dobil je nekaj protipotesnih vezi in nekaj novo odkopanih detajlov.

POMNIKI POD POHORJEM - 8 kiparjev iz raznih krajev Slovenije je dokončalo lesene plastike, ki so jih ustvarjali v 1. kiperski koloniji v Rušah pod osnovnim vodilom „heroizem pohorskega bataljona“.

VIZUALNE KOMUNIKACIJE - Plakat za 17. mednarodni festival jazz-a so izbrali za delo meseca junija. Oblikoval ga je Matjaž Vipotnik.

# kultura in izobraževanje

## Abstrakcija prevladuje

Edini Jugoslovan na Formiivi v Kostanjevici

Od jugoslovanskih kiparjev, ki so se letos prijavi za kostanjevski simpozij, je bil izbran Tone Demšar. Pred petimi leti je diplomiral na ljubljanski akademiji za likovno umetnost in nato končal specialko pri Slavku Tihcu. Še kot študent se je udeležil simpozija v Stanjelu, kasneje pa še v Presseker See v Avstriji. V četrtem letu študija se je pod Tihčevim vodstvom oprijel problematike deformacij plastičnih teles. Za študij let-leh je najprimernejša pa tudi najlažje dosegljiva gлина. V glini modelirane forme postavi na lončarsko vreteno, ki ga zavrti, in na ta način išče intenziteto deformacije. Seveda so možnosti glede dimenzij tu dokaj omejene, zato ni čudno, da si kipar želi delati v taki akciji, saj predstavlja za mladega umetnika najdostopnejšo pot do dodatnega kiperskega problema, to je do monumentalnosti. Kajti, kot pravi sam, kaj bolj miška kipurja, kot to, da v svoji izpovedi uspešno reši kar največ problemov, ki jih odpira to področje likovne umetnosti.

Kakor vsem ostalim udeležencem simpozija smo tudi njemu postavili nekaj vprašanj glede organizacije, ozračja, možnosti in želja, s katerimi se umetnik sreča ob delu na tej kostanjevski prireditvi. Tako nam je v zvezi z možnostjo postavljanja plastik v druga okolja povedal, da načelno ne nasprotuje takšni iniciativi, vendar pa meni, da prihaja tisti najbolj intimni in imanentni karakter plastike dosti bolj do veljave, če se plastika nahaja med svojimi vrstnicami, to je v svojem „naravnem“ okolju galerije na prostem. Če njegove besede prav razumemo in razvijemo, gre ravnvo za „galerijski“ koncept forme - vive (žive oblike) toliko bolj, ko imamo opraviti z določenim materialom - lesom, ki mu je postal kostanjevski prostor nekako njegov „dom“.

Po kiparjevem mnenju bi bilo potrebno simpozij omejiti le na abstraktno plastiko, ki v prostoru kostanjevške Formevije absolutno prevladuje nad nekaj figuralnimi deli, le-ta pa s svojo redkostjo le razbijajo celoto abstraktno usmeritve, ki se je z leti, čeprav nenačrtno, le pokazala kot prevladujoča.

A. S.

## „ZARJA“ SE JE POSLOVILA

Pred kratkim so zaključili svoj obisk v Sloveniji člani prevea slovenskega pevskega društva „Zarja“ iz Clevelanda, ki jih je spremljalo po koncertih v Ptuj, Ribnici, Cerknici in Novi Gorici dvajset naših izseljencev.

## FILMI NEUVRŠČENIH

Od 16. avgusta naprej, ko se je v Colombu začel vrh neuvrščeni, predvajajo sarajevski kinematografi filme iz neuvrščeni dežel.

KNJIGE NA KREDIT - Edino Beogradska banka v Jugoslaviji daje kredite za nakup knjig, kar je posebno aktualno prav zdaj, ko so na vrsti nakupi učbenikov in šolskih potrebščin.

## FILMSKO IZOBRAŽENI

Brez sofinanciranja kulturne skupnosti, brez scenarija in brez filmskih kamer je prejšnji četrtek točno opoldne na novomeškem Glavnem trgu stekel edini kader filma „Streljajo, mar ne?“ Dolenjsko inčico italijanskih vesternov so v lastni režiji in z lastnimi sredstvi uprizorili novomeški Romi.

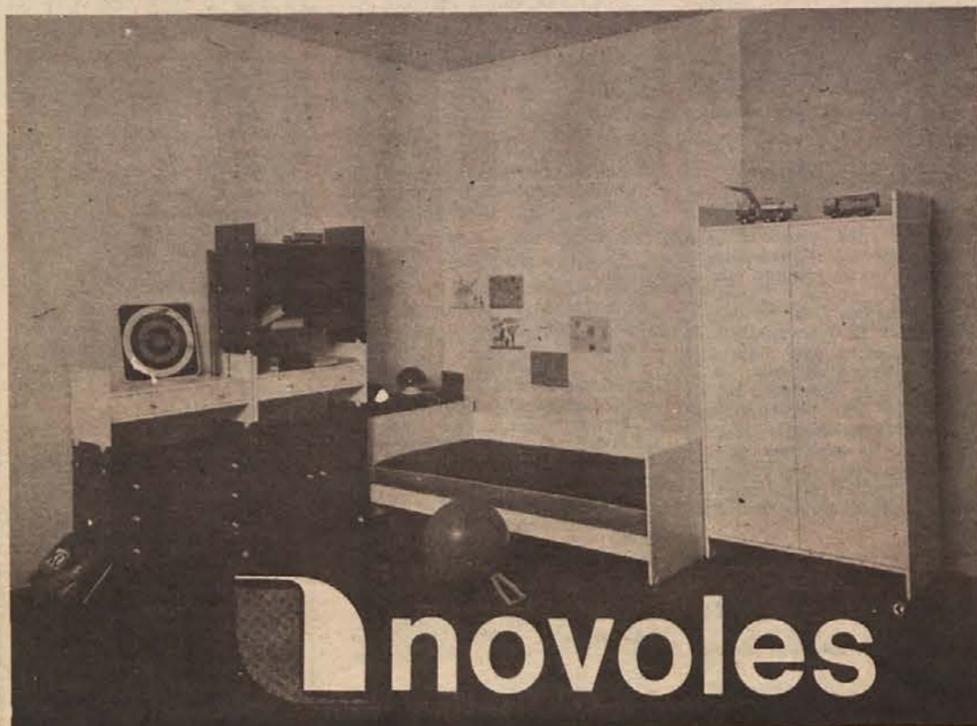
# PRODAJA OTROŠKEGA POHIŠTVA, SPALNIC JEDILNIŠKIH MIZ IN STOLOV POPUST 15 - 30%

OD 5. - 28. AVGUSTA

V NOVOLESOVI TRGOVINI  
S POHIŠTVOM V STRAŽI PRI  
NOVEM MESTU

VSAK DAN OD 8.00 DO 17.30  
V SOBOTO OD 8.00 DO 12.00

INFORMACIJE PO TELEFONU 84-530  
int. 04



## GRADITELJI! OBVESTILO

LJUBLJANSKE OPEKARNE

TOVARNA KERAMIČNIH PLOŠČIC V RAČJEM  
SELU PRI TREBNJEM,

OBVEŠČA BRALCE DOLENJSKEGA LISTA, POTROŠNI-  
KE GRADBENEGA MATERIALA, DA SMO S 26. 7. 1976  
ZAČELI PRODAJATI KVALITETNE NEGLAZIRANE  
KERAMIČNE PLOŠČICE IZ POSKUSNE PROIZVODNJE  
ZA OBLAGANJE TAL IN FASAD. KERAMIČNE PLOŠČI-  
CE IZDELUJEMO V TOVARNI KERAMIČNIH PLOŠČIC  
V RAČJEM SELU PRI TREBNJEM.

PRODAJNA MESTA: LJUBLJANSKE OPEKARNE, LJUB-  
LJANA, CESTA NA VRHOVCE 2, INDUSTRIJSKA  
PRODAJALNA IN RAČJE SELO PRI TREBNJEM.

VSAK ČETRTEK

**DOLENJSKI LIST**

DOM MAJDE ŠILC  
NOVO MESTO,  
Kristanova 60  
razpisuje  
prosto delovno mesto

— KUHARSKE PO-  
MOČNICE  
(za določen čas, od 1. 9.  
1976 do 30. 6. 1977)

Pogoj: PKV kuharica, 2-me-  
sečno poizkusno delo.  
Prijave pošljite v 8 dneh po  
objavi razpisa.

Delovna skupnost  
POSEBNE  
OSNOVNE ŠOLE  
V KOČEVJU

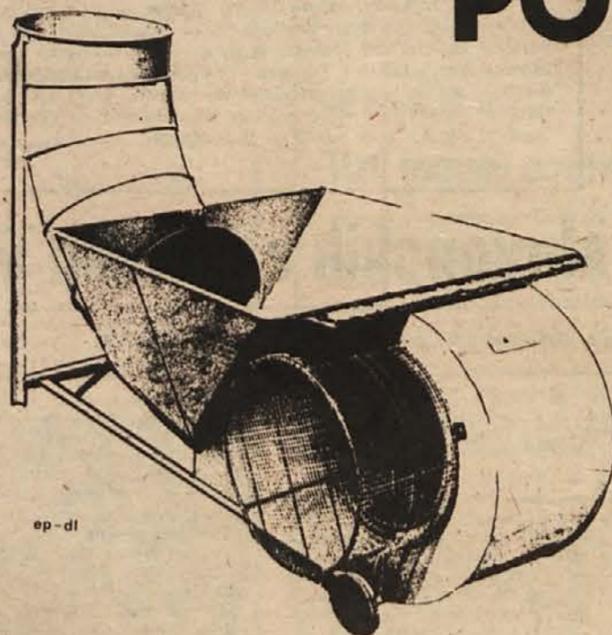
razpisuje  
delovno mesto

ORTOPEDAGOGA

za delo v oddelku za delov-  
no usposabljanje.

Rok prijave 15 dni po  
razpisu.

## KMETOVALCI, POZOR!



PUHALNIK »TAJFUN« NI ZA ENO SAMO SEZONO,  
zato je sedaj še pravi čas, da si ga kupite.

Zakaj so ti puhalniki najbolj iskani?

Izpolnjujejo najpomembnejši pogoj, tako da ima ventilator  
namesto navadnih loput turbino, ki daje pri isti moči elektro-  
motorja mnogo več zraka. Krme ne drobi, primeren pa je tudi  
za transport žita.

Garancija tri leta.

Na zalogi imamo turbinske puhalnike po stari ceni 4.500 din

POZD »TAJFUN« 63225 Planina pri Sevnici

## TO-MO-DI

uporablja se za  
peči in kotle od  
4.000 do  
100.000 Kcal/h

INFORMACIJE — STROKOVNI NASVETI:



MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE  
61000 LJUBLJANA, OPEKARSKA 13  
Tel. 22-113, 20-641, Telex 31420 YU KIP  
IN V VSEH PRODAJALNAH Z GRADBENIM  
MATERIALOM

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

# POTA IN STRAN POTATA

## Dežurni poročajo

**LASTNIK SPAL, TATOVIL V HIŠI** – V noči na 11. avgust je nekdo skozi okno vdrl v hišo Martina Radoša, pogodbenega odjemalca zdravilnih zelišč v Čurilah pri Metliki. Iz nezaklenjene omare je tat odnesel okrog 30.000 dinarjev in 19 zavrtkov cigarete Ibar.

**PO ALKOHOL IN CIGARETE** – 10. avgusta dopoldne je bilo vlomljeno v bife na kopališču v Podzemlju, ki je last podjetja Viator. Storitelj so sneli šipe in prišli v stavbo ter odnesli nekaj alkohola in cigaret v vrednosti 2085 dinarjev. Domnevajo, da so imeli pri vlamu prste vmes otroci.

**PRED KINOM OKRADEN** – 14. avgusta med 18. in 20. uro je šel Jože Novak v kino Doma JLA, flička pa je pustil pred stavbo. Ko se je vrnil, je videl, da je nekdo medtem vlomil in odnesel avto radio, vreden 2.500 dinarjev.



**KROGLA JE SKOZI IZLOŽBO PRILETELA V ZID** – Štiri prestrašene prodajalke in ena stranka so bile v smrtni nevarnosti, kajti kaj lahko bi jih zadel strel iz romske pištole. „Zgodilo se je v trenutku in nismo imele časa niti skočiti pod pul“, je povedala ena izmed navzočih.

## Romski streli v „Pogačo“

Očividci prepira in streljanja 12. avgusta malo po 13. uri sredi novomeškega Glavnega trga so užili nemalo strahu in marsikdo se je vprašal: „Se gremo Tek-sas?“

V bližini poslojpa SDK in Mercatorjeve prodajalne „Pogača“ je naenkrat prišlo do prepira in pretepa, v katerem so sodelovali: 18-letni Bojan Brajdič iz Smihela, 44-letni Marjan Brulc iz Regeče vasi in 22-letni Ignac Brajdič iz Pogancev.

Sprva so uporabljali nože, vendar so z njimi bolj mahalili kot kaj drugega, kajti resnih ran ni dobil nihče. Kar naenkrat pa je

Bojan Brajdič potegnil pištolo in z njo dvakrat ustrelil proti „sovražnikom“. Njiju ni zadel, pač pa so strelji prileteli v izložbo trgovine „Pogača“, ki je ena najbolj obiskanih trgovin z živili v našem mestu.

Se preden so prestrašeni trgovci in očividci prišli do sapa, je Bojan Brajdič že vzel pot pod nogo in izginil v neznanju. Seveda ga miličniki iščejo, ker je ogrožal varnost ljudi in je streljal. Prav lahko bi se zgodilo, da bi pri za sedaj še neznanem vzroku romskega obračunavanja zadelo koga v trgovini ali na cesti.

# Kljub zaviranju je počilo

**Avtobus SAP s 15 potniki je pri Dol. Ponikvah doživel hudo nesrečo: sprevodnik in potnica mrtva, več hudo in nekaj laže ranjenih**

11. avgusta okrog 7.30 zjutraj, uro po hudi nesreči, o kateri smo na kratko že poročali, je bilo prizorišče trčenja še vedno videti tragično. Ob hudo razbitem avtobusu in razsutih koruzi se je poleg poklicno navzočih zbrala še množica „firbcev“, medtem pa so kolono avtomobilov z obeh strani magistralne ceste polagoma spuščali v eno smer.

Zgodilo se je, ko je Janez Žiberna iz Vel. Brusnic vozil tovornjak s



**RAZSUTA KORUZA** – Po trčenju avtobusa je na cesti ostalo več vreč razsute koruze, naložene na kočevskem tovornjaku. Cestarji so jo skušali čimprej odstraniti, da je lahko promet potekal vsaj v eno smer.

prikolico, last podjetja AVTO Kočevje, proti Ljubljani, med potjo pred Trebnjem pa je zapeljal mimo osebnega avtomobila ZG 210-410, ki ga je zaradi okvare nenadoma ustavil Slobodan Popovič iz Zagreba.

Tovornjak je naglo zavil mimo ustavljenega vozila, takrat pa je iz nasprotni smeri pripeljal avtobus SAP, ki je vozil na redni progi Ljubljana-Zagreb. Voznik avtobusa, 45-letni Stane Hribar iz Ljubljane, je sicer zavrl in skušal v zadnjem hipu rešiti položaj, toda prikolica tovornjaka je bila še na sredini ceste, ko je avtobus pripeljal tja. Z levima deloma sta vozili trčili, avtobus je posnelo po vsej levi polovici, medtem ko na tovornjaku na prvi pogled ni bilo videti dosti škode. Razsulo se je le nekaj tovarov – koruze.

Takoj po strahovitem puku je avtobus obstal v jarku ob cesti, iz vozila pa so se razlegali klici na pomoč. Pri nesreči sta v avtobusu umrli sprevodnik, 32-letni Franc Frelj iz Litije, in 23-letna Ana Hočevar, doma iz Vrhpolja pri Kamniku. Več reševalnih avtomobilov je takoj prišlo na kraj nesreče in ranjence odpeljalo v novomeško bolnišnico. Teže poškodovani so bili potniki: Stefan Bartol in njegova žena Angela iz Ljubljane; 21-letna Darja Kamin iz Pristave pri Treb-

njem; Marija Luštek iz Trebnjega in 42-letni Alojz Cinkole iz Trebnjega. Ta je takoj po karambolu še odšel domov, vendar so ga drugi dan pripeljali v bolnišnico. Lažje poškodovani so bili: Lovro Prah in Jože Haloper, oba iz Ljubljane, Milenko Kurtinovič iz Doboja, Alojzija Vojnovič in njena hčerka Hermina iz Praprotnice pri Mirni. Tudi tem so prvo pomoč nudili v novomeški bolnišnici.

Vrh vsega je nastalo še za 58.000 dinarjev materialne škode. Na istem mestu se je ob 11. uri zaletel še tovornjak, ki je prehitro pripeljal iz ljubljanske smeri in ni upošteval omejitve hitrosti zaradi nesreče. Prevrnil se je na cesto. Ta dan pa je bilo v dežju še več trkov.

## Pek ima na vesti vlome

**Od kod Lečniku predmeti iz Kapitlja?**

11. avgusta so novomeški miličniki prijeli precej nevarnega vlomilca, ki se je nekaj časa lepo skrival za pekovo službo v Ločni. Ivan Lečnik, star 30 let, je osumljen v vladovanju v stanovanju Ivana Kosa v Ločni dan poprej, ker ga je lastnik zalotil, vendar je tatu uspelo zbežati. Razen tega sumijo, da je julija in avgusta letos ravno Lečnik zagrešil nekaj vlomov v Novem mestu.

Tako naj bi bil on tisti, ki je vlamjal kar po tekočem traku v kioske Dela, najbrž pa je tudi on zlezel skozi straniščno okno v gostilno Košak in vlomil v vrtnarijo v Ločni.

Cudno pa je, ker so pri njem našli predmete, ki so izginili ob nedavnem vlamu v kapitljsko cerkev. Lečnikovo soudeležbo pri tem še raziskujejo. Po nalogu preiskovalnega sodnika so Lečnika priprli.

## SPET SMRT POD TRAKTORJEM

10. avgusta okrog 23. ure zvečer se je v vasi Paunoviči pri Adlešičih zgodila smrtna nesreča s traktorjem. Ko je 38-letni Nikolaj Žunič iz Žuničev vozil traktor od Preloke proti domu, je med potjo v blagem ovinku zapeljal na desno na travnato bankino, potem pa se je traktor začel prevračati po nasipu. Obstal je približno 15 metrov pod cesto. Med prevračanjem je z vozila padel 66-letni Peter Žunič; s hudimi poškodbami so ga pripeljali v bolnišnico, voznik traktorja pa je bil takoj mrtev.

# KRONIKA NESREČ

**BROD: NEMEC SEKAL OVINEK** – 10. avgusta navsezgodaj je Slavko Ljubi iz Loške vasi vozil osebni avto proti mestu, na Brodu pa je po klancu navzdol pripeljal naproti Nemeč Gerhard Kršo. Ker je sekal ovinek, je prišlo do trčenja, pri čemer sta se poškodovala voznik Ljubi in njegov sopotnik Alojz Učan. Gmotno škodo cenijo na 40.000 dinarjev.

**LOKVICA: PO NESREČI ODPELJAL** – 10. avgusta popoldne je Alojz Golobič iz Bršlina vozil avto proti Novemu mestu, v ovinku pri Lokvici pa je prehitel tovornjak s prikolico, medtem ko je naproti

## AVTOBUS V HIŠO

16. avgusta ob 9.15 je v Mali Bučni vasi Viatorjev avtobus zadel v hišo, last Petra Svetinčiča. Izidor Končan iz Zg. Kašlja je vozil Viatorjev avtobus na progi Ljubljana-Novno mesto, v Mali Bučni vasi pa ga je na mokri cesti zaneslo, da je s prednjim delom trčil v stanovanjsko hišo. Nikomur se ni nič zgodilo, medtem ko je za 15.000 dinarjev gmotne škode.

pripeljal z avtom Matija Mravinec iz Črnomlja. Mravinec se je hotel ogniti trčenju, zapeljal je na travnik in v dolino kakih 40 metrov, kjer je nato obstal pri drevesu. Golobič je kar odpeljal, vendar je prisibni Mravinec skočil iz razbitega avta, dobil očividca, nakar sta povzročitelja nesreče dohitela nekje na Gorjanjih. Škodo cenijo na 4.000 dinarjev.

**SENTJERNEJ: PO SREDI IN PREHITRO** – 11. avgusta zvečer je zdomec Danijel Brajdič iz okolice Cerkelj vozil avto po cesti Sentjernej-Dobruška vas, pri pokopališču pa je naproti pripeljal traktorist Anton Golob iz Sel. Ker sta oba vozila po sredi in še prehitro, sta trčila. Voznik Brajdič, ki ga sumijo voznice pod vplivom alkohola, je bil laže ranjen. Škode je za 40.000 dinarjev.

**STARA BUČKA: OTROKA NA KOLESU** – 14. avgusta popoldne je Vekoslav Jalovec iz Ljubljane vozil z avtom proti Bučki, v nepreglednem ovinku pa je naproti pripeljal na kolesu 9-letni Franc Krašovec, ki je vozil še 10-letnega Roberta Oberstarja iz Ljubljane. Pred avtom je mladi kolesar zavil v levo, tako da je prišlo do trčenja, pri čemer sta bila oba dečka poškodovana.



**NOVI PRVOLIGAŠI** – Po dolgih letih želja in nastopanja v ljubljanski conski rokometni ligi je novomeški Krka uspelo. Z zaslužno zmago nad neugodnim in dobrim Mokercem so se Novomeščani uvrstili v prvo slovensko rokometno ligo. Na sliki: „Krka“ po tekmi. (Foto: Janez Pezelj)

# Krka „stekla“ v kvaliteto

Okoli 500 gledalcev se je prišlo prejšnji teden v novomeško dvorano prepričat, če so domači rokometiši sposobni premagati nevarne tekmece za vstop v prvo slovensko ligo. Takoj po prvem sodnikovem žvižgu je Krka dokazala, da se je na tekmo resno pripravila, kajti v pičlih osmih minutah so njeni igralci dosegli štiri zadetke, Mokerčani pa niti enega. Ko je kazalo, da bodo domači ob podpori rekordnega števila gledalcev v tej tekmi dokaj lahko prišli do zmage, se je prava tekma šele začela.

Obe ekipi sta dobro igrali, poznalo pa se jima je, da se zavedata, da

gre samo ena vrsta naprej. Verjetno je bila zavoljo tega igra nekoliko pregruba, toda vse prej kot dolgočasna, zlasti v drugem delu, ko so se gostje približali in je kazalo, da želi sodnika z nekaterimi nerazumljivimi odločitvami domače oskudovati.

Navzlic vsemu se je izteklo po željah. Kljub temu pa je z današnjim zapisom potrebno ošvrkniti kopico nesramnih in neodgovornih navijačev. S svojim obnašanjem so „Krki“ precej več škodili kot koristili. Isto velja tudi za nekatere igralce. Zaradi nepotrebnih prekanj s sodniki bi sicer nekateri dobri posamezniki kmalu prispevali, da bi nadarjeno moštvo še eno sezono nastopilo v manj kvalitetni družbi.

Krka: Cotič, Grabrijan 1, Petančič 3, Jaklič 5, Seničar, Popadič 2,

## Za uspeh zaslužni vsi

Takoj po kvalifikacijski tekmi med novomeško „Krko“ in Mokercem, v kateri so tesno, a zaslužno zmagali domačini in se uvrstili v najkvalitetnejšo slovensko ligo, so novomeški rokometiši povedali:

Petančič: „Vesel sem. Uspeh je sad prizadevanj vseh. Želim, da bi mladi nadaljevali naše delo. Zahvaljujemo se „Krki“, ki nam je omogočila, da smo nemoteno trenirali.“

Stojšin: „Marsičemu smo se morali odpovedati, preden smo prišli v slovensko ligo, veliko znojno smo prelili, na koncu pa smo le uspeli. Tekma z Mokercem je bila trda. Vedeli smo, da bo težko, da pa bo tako, niti pomislili nismo. Bili smo boljši.“

Trener Filipas: „Šele sedaj se bo začelo resno delo. Če bomo po prvem letu ostali v ligi, o čemer sem prepričan, bo Novo mesto lahko postalo novo republiško rokometno središče. Do sedaj smo delali nekako v zaprtem krogu. Pričakujemo, da bo naslednje leto več gledalcev in več razumevanja od športnih delavcev, ki usmerjajo novomeški šport.“

Pungerčič: „Odkar se je za nas zavzelo SD Krka, smo se začeli bojevati za vstop v slovensko ligo. Zadovoljen sem, da smo dolgotelno delo kronali z uvrstitvijo med najboljše ekipe v republiki. Menim, da bi morali obveznost igralcev do ekipe in do delovnega mesta uravnati s samoupravnimi sporazumi.“

Drobnjakovič, rezervni vratar: „Čeravno sem v odločilnih dveh tekmah sedel na klopi, uspeha nisem nič manj vesel kot igralci, ki so prelili največ znoj. Fantom čestitam.“

Cotič, vratar: „V ekipo bo potrebno čimprej vključiti čim več mladih. Gledalcev se zahvaljujemo za pomoč, izkazali pa so se predvsem Stražani.“

Jaklič, kapetan: „Izkoristili smo zadnjo priložnost. Po petnajstih letih nastopanja v conski ligi bom z veseljem nekaj sezon nastopal tudi v konkurenci najboljših klubov.“

Cvelbar: „Pred leti sem zapustil atletiko in danes si zavoljo tega čestitam, povedati pa moram, da se imam za marsikaj zahvaliti predvsem kraljici športa.“

Osmokrovič: „Ponujeno priložnost smo znali izkoristiti. Upam, da bomo tudi v slovenski ligi igrali tako srčno kot v zadnjih dveh tekmah.“

Golob, tehnični vodja: „Po močno težki poti smo prišli do cilja. Preskočiti bomo morali še nešteto ovir, vendar je najtežje za nami. Razširiti bomo morali vodstvo kluba in mu zaupati rokometno politiko. Ob uspehu ne smemo pozabiti na veterane, ki so v Novem mestu začeli z rokometom. Prav gotovo gre veliko zaslug za novomeški rokometni uspeh tudi Medletu, Vidmarju, Šetini in drugim, zlasti pa našemu mecenu, tovarni zdravil Krka.“

## KOLESARJENJE: „OKOLI GRMA“

Novomeško kolesarsko društvo bo 22. avgusta pripravilo trim akcijo „1000 mladih Novomeščanov na kolesu okoli Grma“. Vsi, ki bi radi prevozili samo tri kilometre „zdravja“ in si ogledali tekme najboljših jugoslovanskih tekmovalcev, se v nedeljo ob 8. uri oglasite na Grmu, kjer boste dobili natančne informacije.

## PENKO PO SEDMIM KOLIH TRI TOČKE

Do minulega ponedeljka so na slovenskem članskem šahovskem prvenstvu odigrali sedem kol. Srečanja, ki potekajo po švicarskem sistemu, so zelo borbeno, za Dolenjce pa so najbolj zanimivi nastopi Novomeščana Penka, ki je po sedmih kolih zbral tri točke. Takoj v začetku je kazalo, da bo Penko segel po vrhu, vendar je v naslednjih kolih popustil, vseeno pa ima še veliko možnosti za dobro uvrstitev.

## „PO POMURJU“: ODLIČNA PODBERŠČAK IN SIMONČIČ

Na kolesarski turistični dirki, ki so jo kolesarji prevozili v dveh etapah (126 km), so nastopili tudi Krčani. Izkazal se je predvsem Stefan Podberšček, ki je v drugi etapi z dobro vožnjo prispel na cilj prvi, v generalni uvrstitvi pa je bil peti. Njegov mlajši klubski tovariš Aleš Simončič je v konkurenci starejših mladincev dokazal, da se razvija v dobrega kolesarja, saj je premagal vrsto bolj znanih tekmovalcev in osvojil prvo mesto. Med ekipami so bili Krčani tretji.

Udeležili so se tudi zagrebške dirke za nagrado Metaliacomercia. Pri starejših mladincih se je Alojz Podberšček uvrstil na šesto mesto.

## košarka

**NOVO MESTO** – Minuli teden so v dolenjski metropoli trenirale letošnje kadetske balkanske prvinke v košarki in se pripravljale za evropsko prvenstvo. Dekleta so se dvakrat pomerile z vrsto novomeške Obutve, ki igra in vodi v dolenjski košarkarski ligi. V prvi tekmi so bili Dolenjci precej boljši, saj so balkanske prvinke premagali skoraj s 30 koši razlike (73:44), v drugi pa so kadetkinje igrale bolje in dosegle ugodnejši rezultat – 75:64. (M. F.)



**NABIRAJO MOČI** – Inlesovi rokometiši so med najboljšimi igralci v drugi zvezni rokometni ligi, moči za novo tekmovalno sezono pa Ribničani nabirajo tudi v Dolenjskih Toplicah. Na sliki: Radičeva „četica“ počiva pred topliškim gostiščem. (Foto: J. Pezelj)



# Zgradili smo si spomenik



V grozljivo lepem besedilu „Zapiski iz mrtvega doma“ je veliki mojster Dostojevski zapisal misel, da je človek edino izmed živih bitij, ki se prav vsemu privadi. Ta grenka misel se je rodila v neznosnih razmerah carske jetniške naselbine nekje v sibirskih širjavah, v razmerah, kjer so prevladovali najbolj nizki nagoni in je imel človek le to možnost, da se surovim pogojem prilagodi ali pa propade.

Veličina te misli je v tem, da velja še danes in ni bila primerna le za tiste izjemne pogoje. Velja tudi za vsakdanji dober dan majhnim zadovoljstvom, sitosti in prespanosti sodobnega človeka. Še vedno smo taki, da se prav vsemu privadimo. Privadili smo se živeti v svetu, polnem nasprotij: nasilja, lakote, trpljenja, vojn, naravnih katastrof, obilja, prenašnosti, bogastva, sleparjenja. Tiho in neopazno se nam je pod kožo zalezala navada in način obnašanja, katerega največja značilnost je, da je edino vredno merilo in opravičilo našega početja poln želodec in zadovoljnost. Navadili smo se živeti v zasmrjenem, zastrupljenem, onesnaženem svetu. Navadili smo se živeti s smetmi.

## PRERESNO O DROBNJARIJAH

Še vedno je dovolj Dolenjcev, ki jim popoldanski sprehod ali tudi kak daljši izlet po naši lirični pokrajini ni povsem odvečno

početje. To so tako imenovani ljubitelji narave, ljudje, katerih črte značaja dostikrat najdemo v malih oglasih in ženitnih ponudbah kot garancije za dobrega in veselega človeka. Seveda je to le stvar prepričevalnega sloga, saj izleti v naravo ne naredijo človeka dobrega, mnogokrat pa še veselega ne. Sprehodi po okolici naših mest in krajev, po gozdovih, ob reki ali ob potokih namreč prej priključijo žalost v srce kot veselje, saj kot na dlani prinašajo delček naše podobe – umazan, popackan, droban delček, brez katerega je naša resnična podoba kot obraz brez oči.

Kamorkoli že zanese pot ljubitelja narave, povsod najdeva polivinilaste, plastične, pločevinate, emajlirane, barvane, staniolaste priče našega blagostanja – smeti. Vrečke vseh mogočih barv in oznak vise na vejah obvodnih dreves, na dnu potokov in dolenske lepote Krke pa tem zastavam „napredka“ mežikajo avtomobilske gume, štedilniki, lonci in posode, kante za bencin ter nazobčana žrela zavrženih konzerv. Ni več potoka, v katerem bi se ne dalo najti takih prič – spomenikov naše nemarnosti.

V Novem mestu so mladinci poskušali očistiti Težki potok. Dvakrat so zbirali vse mogoče smeti, ki so našle počitek na strmem bregu in v strugi, in četudi so jih zbrali in odpeljali velike kupe, Težki potok še zdaleč ni brez „zastav“. Ne toliko neuspeh, bolj žalostno



je to, da take akcije nastajajo le na redko pobudo posameznikov.

## GRM VSE POŽRE

Nezadovoljnej lahko ubere pot daleč od potokov in rek, da si ne obremeni možganov z moderno mislijo o onesnaženem okolju, da se ne domisli smrti nedolžnih Japoncev, ki so jedli z živim srebrom zastrupljene ribe, ali Italijanov, katerim je neka tovarna severno od Milana pripravila presenečenje in v zrak poslala strupen oblak, ki je uničil rastlinstvo in živalstvo ter izgnal iz domov več kot 5000 družin.

Če pa se mu take misli le prebujajo, se mu gotovo ne bo zdelo tragično, da v gozdovih srečuje večja ali manjša smetišča, ki so nastala po logiki čudne filozofije „grm vse požre“ in „česar ne vidiš, tega ni“. Zdaj poleti še kar gre; ko pa jeseni listje odleti, se iz grmov in gozdnih jarkov zazrejo v sivi dan lonci, črepinje, škatle, deli avtomobilskih karoserij, stari štedilniki in vse drugo. Na jasad se lesketajo neuničljive vrečke od sokov, cigaretna škatle in šumeči papirčki od bonbonov.

Popotnik dobi vtis, da se sprehaja po razredčenem smetišču. Jezi ga ta malomaren odnos do okolja, ki se potrjuje tudi v malenkostih odvrženih vrečk. Jezi ga, morda tu in tam še pobere kak živo obarvani ostanek kdo ve kakšne vsebine, potem pa... se navadi, da živi na razredčenem smetišču.

# PREKLEKLJALA JE VSE ŽIVLJENJE



Valjasta blazinica, napolnjena z žagovino, jerbas, množica bucik in laneni sukanec — to je orodje, ki ga 76-letna Stefanija Pavšič iz novega naselja na Drski uporablja že sedemdeset let.

„Od Idrije sem doma, tam pa vsi klekljajo. Pri naši hiši je bilo sedem otrok in mama nas je v glavnem preživljala s čipkami. Kar stoje je prenašala s seboj ročno delo. Jaz sem začela kleklje vrteti med prsti, še preden sem šla v šolo.

V Otaležu sem rojena in tam sem doraščala, pozneje sem se poročila v Stopnik, klekljala sem kar naprej. Tudi v težkih časih, ko smo bili pod Italijo in ni bilo možnosti za zaslužek in delo, sem prodajala čipke. Pa tudi v tistih šestih letih, ko sem kuhala za 92 delavcev in sem se ob večerih vsa utrujena zgrudila na stol, so mi roke kar same segle po klekljih. Tudi takrat, med zadnjo vojno, ko sem na hrbtu prenašala težka bremena do partizanske bolnišnice Franje, sem klekljala.“

Tovarišica Pavšičeva si je vnetje hrbtenice „prislužila“ ravno v partizanskih časih. Bila je tako prizadevna, da jo je predsednik republike odlikoval z medaljo zasluge za narod.

Življenjska pot jo je v Novo mesto zanesla pred šestimi leti. Umrli ji je mož in ker je hčerka že prej dolgo živela v našem mestu kot delavka Krke, se je preselila k njej.

„Presrečna sem, ker sem dobila v upokojskem bloku stanovanje. Po možu imam pokojnino. Dobro mi je, s svojci se razumem in zdravje mi še kar služi,“ je povedala v izrazito pojočem idrijskem narečju. Sosedje vedo povedati, da tudi tu in pri teh letih kar naprej kleklja. Še ponoči dela pri oknu. Da bi varčevala z elektriko, izkoristi čas, ko ji zunaj sveti neonska luč.

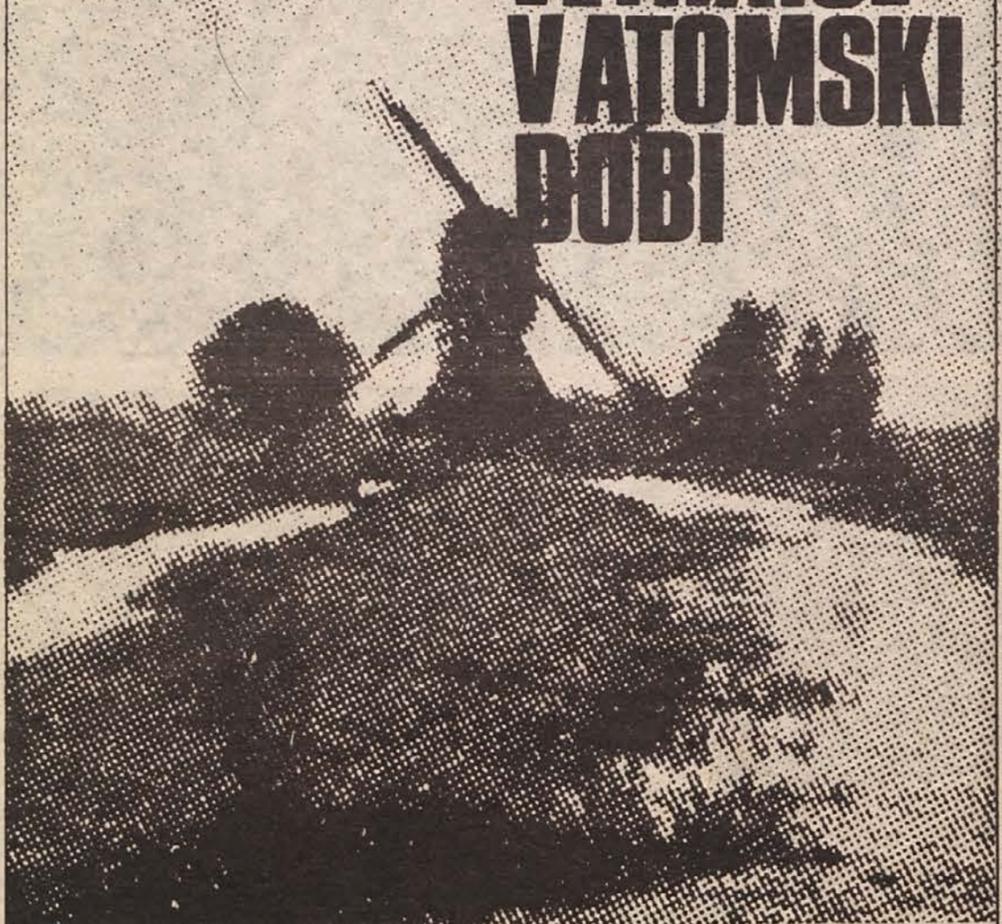
Medtem ko je bila svoj čas dolgoletna članica čipkarske zadruge v Idriji in ji je bilo klekljanje vir zasluzka, je zdaj srečna, da njeni prtički lahko krasijo domove znancev. Zelo je radodarna z njimi.

„Kaj pa naj drugega počnem! Precej sem sama pa si z ročnim delom krajšam čas. Ponoči delam zato, ker včasih ne morem spati. Namesto, da bi se spominjala prejšnjih časov in zapadla v žalost, se zamotim s tem, da pazim na vzorec. Pri klekljanju mora biti človek natančen.“

Naj povem, koliko truda vloži klekljarica v prtiček, širok 30 in dolg 55 centimetrov: polnih 12 dni potrebuje zanj, če dela včasih tudi ponoči. In to izurjena čipkarica, kakršna je Stefanija Pavšič!

RIA BAČER

# VETRNICICE V ATOMSKI BOBI



Osamljeni in skorajda pozabljeni mlini na veter so dobili naslednike, ki napovedujejo, da bodo že v kratkem vsaj tako znani kot njihovi pradedje, kajti s pomočjo vetra bodo človeku priskrbeli še kako potrebne dodatne vire energije.

Legendarni mlini na veter so namreč dokazali, da so imeli nekateri znanstveniki v preteklosti prav, ko so trdili, da bi lahko moč vetra precej bolj izkoristili. V Ameriki namreč ta čas s „polno paro“ dela že več kot 150.000 mlinov. Ker so se izkazali, jih bodo v kratkem postavili še 50.000, kajti Američani so se odločili, da bodo v poizkuse vložili 12 milijonov dolarjev, pred tremi leti pa so „vetrnicam“ namenili samo 200.000 zelenih

bankovcev. Že samo po tem podatku lahko slutimo, koliko možnosti imajo znanstveniki, da veter ujamejo v mline in ga tako spremenijo v koristno in v prihodnje najcenejšo gonilno silo. Za razne namene: od energetike do industrije. Zavaljo tega ni prav nič čudnega, če se ukvarjajo z „vetrnicami“ tudi znanstveniki v najbolj cenjenih univerzitetnih centrih.

Na oder so stopili tudi oblikovalci, ki želijo dati mlinom in vetrnicam lep videz. Sodobne mline najbolj napredni farmerji že postavljajo. Veter poganja domače električne centrale, mline za žita, polni vodovodne stolpe itd. Nemara bo zavaljo vetrnic atomska doba znana tudi po preporodu mlinov.

Ko so spoznali, da je iz dveh, treh izvirov toliko vode, da je je kar dovolj za pogon mline, če jo združijo in prav speljajo po strugi do mlinskih koles, so to tudi storili. In tako je dobil Rožni dol in vasi okoli nje krušni mlin, saj bi morali sicer voziti ali na hrbtu odnašati zrnje v daljne mline v Beli krajini, v Stare žage pri Črmošnjicah ali pa v tiste ob Sušici pod Uršnimi seli, ki jo napaja tudi voda iz njihove doline. Nekoliko več zbrane vode ob poti pred prihodom v vas, odkoder nato teče pod cesto pod preprostim mostičem, zgrajenim iz skal, ki so bile pri roki, in po izkopanem jarku k mlinu, se mi je zdelo z otroškimi očmi kot jezerce, če že ne kar prostrano jezero, tajinstveno in zlohotno s svojim blatnim dnom. Je pa čisto navadna malce večja mlakuža, danes, ko ni več mline, ki bi rabil vodo, še bolj zanemarjena in zapuščenca, kot je navadno bila. Prej je moral mlinar le od časa do časa poskrbeti za pregrade, da niso preveč puščale, kadar je voda narasla, pa odstranjevali blato z dna, ki se je sčasoma nabralo, in z njim utrjevati nasipe, saj bi mu drugače blatna usedlina vodo vse bolj izpodrivala.

Šola

Na ravnici vzpetine nad vasjo je pred prvo svetovno vojno narodna obrambna Cirilmetodova družba zgradila enorazredno slovensko šolo kot protiutek ponemčevalni šoli nemškega Schulvereina v sosednji kočevski vasi Laze. V to belo šolo, na katero sem popred vsak dan zrl s postajnega nasipa, kako sedi na ljudkem zelenem griču nad vasjo kot bel golob z rdečim čopom na glavi, me je v prvih septembrskih dneh 1926. leta odpeljala mama v prvi razred. Vendar mi je bilo dano, da v njenem edinem razredu pijem prve požirke šolske učenosti iz ust nadučitelja Nandeta Podržaja samo dober teden dni, zakaj oče je bil prav takrat premeščen v Ptuj, pa smo se sredi septembra odselili iz Rožnega dola.

Iz teh nekaj dnevo rožnidolskega šolanja mi je ostalo v spominu predvsem to, da mi je določil učitelj sedež v zadnji klopi v vrsti, ki smo jo zasedli novinci, z Rauhom — bil je Alojz, Franc, Jože ali kaj podobnega, že ne vem več — s Potokov. Sprva sem bil močno razočaran in užaljen, saj sem bil prepričan in zdelo se mi je nekako samo po sebi umevno, da bom sedel z vrstnikom s postaje z Mirkom Bizjakom. Razočaranje je bilo tem večje, ker je bil učitelj Podržaj večkrat gost pri nas doma, pa tudi mama je bila honorarna učiteljica deklških ročnih del na šoli, pa sem bil trdno uverjen, da mi grede zaradi

# RADKO POLIČ PISMA IZ OKROGLE HIŠE

6

tega neke prednosti. Mimo tega smo se imeli železničarski otroci s postaje za imenitnejše, bolj „gospodne“ v primerjavi s kmečkimi iz roženskih vasi, pa smo seveda to, že „po naravi“ dano razlikovanje prinesli s seboj v šolo. Prvi dan sem prijel domov, češ da ne bom hodil več v šolo, če bom moral sedeti z neznanim fantičem, v naslednjih dneh pa sem se potolažil in se prilagodil danostim, kot se pač v življenju vselej zgodi.

Zdi se mi, da tudi v poznejših letih, ko sem prihajal v Rožni dol k Bizjakovim na počitnice in pozneje na obiske, pa sva z Mirkom šarila po dolini in po njenih vaseh, nisem več srečal prvega sošolca iz klopi, čeprav sem se večkrat spomnil nanj in na razočaranje, ko so me posedli k njemu. Nekako bi se mu rad opravičil, če bi spoznal, da je tudi on tistikrat sprevidel moj napuh. Pa sem šele po skoraj dvajsetih letih, kar sva bila skupaj v prvem razredu roženske šole, naletel nanj v dokaj dramatičnih okoliščinah, ko ni bil ne čas ne kraj kdove kako primeren za prijateljsko kramljanje in obujanje spominov iz otroštva.

Po italijanski kapitulaciji septembra 1943 so v Kočevju, ki se je zdelo trenutno najvarnejše v globini slovenskega svobodnega ozemlja, nako-

pičili zajete belo- in plavogardistične vojake, ki so jih nato partizanska vojaška sodišča kar se le da hitro reševala. Največ je bilo takih, ki niso imeli nad seboj prehudih grehov in ki so se želeli vsaj na videz priključiti narodnoosvobodilni vojski, pa so jih zato kar na hitro vključevali v najbližje operativne in zaledne enote. Drugo je, da so večidel ob prvi priložnosti dezertirali iz partizanske vojske k slovenskim domobrancem v nemški službi.

Takrat sem bil v Kočevju član okrožnega odbora OF oziroma okrožnega komiteja KP za Kočevsko, pa sem tudi prišel na vrsto za politično delo med belimi ujetniki oziroma obsojenci. Blizu železniške postaje so bile nekdanje italijanske vojaške barake, v katerih so bivali oziroma so bili pod stražo. V mraku lepega septembrskega večera sem potemtakem prišel predavati moštvo posebnega delavskega bataljona, to je nedavnim pripadnikom belogardističnih vaških straž ali prostovoljne protikomunistične milice, kot so jih uradno imenovali njihovi italijanski poveljniki. Vedel sem, da se bom znašel predvsem sredi množice kmečkih mož in fantov, ki so jih belogardistični organizatorji in agitatorji — največkrat so bili to njihovi župniki in kaplani — zlepa ali pa zgrda prepričali o nujnosti in potrebnosti boja proti partizanom, komunističnemu narodnoosvobodilnemu gibanju nasploh, pa četudi bi se bilo potrebno zvezati za ta cilj s samimi peklenščki. Spotoma tja sem zbral poslednje misli, kako naj jim čim preprosteje in umljlivo za vsakogar razkrijem resnico o zmotnosti poti, ki so si jo v tem usodnem boju svojega naroda za biti ali ne biti največkrat prostovoljno izbrali. Moč povedanih dejstev bi morala biti takšna in tolikšna, da bi vsakogar med njimi moralo postati sram pred samim seboj.

Ko sta me komendant in politični komisar bataljona pripeljala mednje — v dokaj prostorni sobi so se gnetli med pogradi in lesenimi podpornimi stebri — sem hitel od obraza do obraza, da bi morebiti uzrl kakšen znan obraz, še celo, da bi se mi znabiti že tako posrečilo utrtni prvo iskro zaupanja med nami. In tedaj me je nenadoma presunilo: saj to je vendar Rauhov s Potokov, tisti, s katerim sva sedela v zadnji klopi v prvem razredu šole v Rožnem dolu. Isti obris obraza, zdaj že moško zrel — morda je prav tako že poročen mož z otroki, kot sem jaz — ista čokatost telesa, samo zdaj že v širino v ramah in v hrbtu, ki jo da trdo kmečko delo, ista plahost v očeh, zdaj pomešana še s strahom in negotovostjo zaradi položaja, v katerem se je znašel. Znabiti da se motim? Ne, ne, nisem se zmotil, saj stoji za njim tudi Kapšev Jože s Po-

tokov, z njim pa sem se pred vojno vendarle nekajkrat srečal. Njegove temne polti in temnih žarečih oči pa belih, zdravih zob, ki jih venomer kaže z nekakšnim stalnim nasmehom, ne moreš zgrešiti! Tudi se nisem prav nič začudil, da sem ga našel med zajetimi belogardisti iz Semiča, saj je njihova hiša sodila v rožnidolskem okolišu semiške fare med trdnjše, če že ni bila najtrdnjša katoliška, to je klerikalna „trdnjava“. Z njegovim bratom Stankom, v teh dneh že kaplanom in vnetim belogardističnim aktivistom v Dolenji vasi pri Ribnici, sva se z Mirkom Bizjakom pred vojno, ko je še kot semenišnik prihajal domov na počitnice, večkrat ostro spopadla; to je bil tedaj še spopad z besedami in v „rokavicah“, ki pa je tako rekoč z matematično natančnostjo napovedoval, če in ko bo do tega prišlo, srečanje na bojnem polju s puško in trdim srcem. Tudi Jože Kapš me je očitno spoznal, saj se je poskušal, ker je bil manjše postave, prikriti za drugimi v ozadju. Ko sem ga ogovoril in povprašal po počutju, ga je zalila rdečica do temena in še čez, nakar je zbesedoval nekakšno opravičilo, ker sva se srečala v takšnih okoliščinah. Rauh, ki je stal ob njem, sem vprašal, če se spomni najinega kratkega drugovanja v roženski šoli. Pa se ni; ali se mu je to v tistih okoliščinah zdelo ustreznejše ali pa mu ni od tistih prvih desetih dni v šoli, ko sva neobjeno sedela skupaj v zadnji klopi, resnično nič ostalo v spominu. Vsekakor sta se mi to nenadno in nepričakovano srečanje z vrstniki iz mojega rojstnega kraja in hipen povratek v naše otroštvo zazdela ugodna snov, tako rekoč kot naročena za uvodne misli mojega nastopa.

+++

In potem je prišel dan slovesa. Vagon so do vrha napolnili s pohištvo, zaboji in vsakovrstnimi drugimi predmeti, ki sodijo v skromnejše uradniško gospodinjstvo; pripravljena so bila tudi zasilna ležišča za nočno potovanje iz Rožnega dola prek Ljubljane do Ptuja. Kakšne pol ure pred prihodom popoldanskega vlaka iz Karlovca smo bili vsi nared; tudi vsi prebivalci postaje so se zbrali za slovo pred vagonom. Vročičnemu in pretresenemu od potovalne mrzlice mi je ostala v spominu predvsem podoba vseh teh „žalujočih ostalih“, ki so si z eno roko brisali solze, z drugo pa nam mahali v pozdrav, ko je potniški vlak, h kateremu so pripeli naš tovorni vagon, potegnil in se začel vse hitreje oddaljevati.

Vseeno pa je ta moja dolina s postajo, kjer sem zagledal „luč sveta“, za vselej odšla z menoj.



# ILIRSKA TRDNJAVA NA LIBNI

Libna ali bolje Libenski vrh je že stoletje nazaj privabljal iskalce starin. Številne in bogate gomile so postale cilj arheologov pa tudi priložnostnih kopačev že v letu 1884 in dalje. Na obronkih Libne so se zvrstili skoraj vsi znameniti starinokopi cesarske Avstro-Ogrske kot Gurlitt, Fischbach, Szombathy, Hoernes in znani slovenski izkopovalec starin Jernej Pečnik.

Izredno bogastvo v grobovih je opozorilo na pomembnost naselbine na libenski gori že v preteklosti. Zato tudi med vojnama izkopavanja niso prenehala. Walter Šmid, znani raziskovalec dolenskih arheoloških najdišč ter amaterski zbiralec starin Oto Auman iz Krškega sta prekopala nekaj manjših gomil. Žal so vse najdbe odšle v tuje muzeje. Največ je shranjenega na Dunaju in Grazu, nekaj malega pa tudi v Narodnem muzeju v Ljubljani. Zanimanje za grobove ni zamrlo tudi po osvoboditvi. V petdesetih letih je izkopaval dr. France Stare, v šestdesetih pa takratni ravnatelj Posavskega muzeja Stanko Škaler s pomočjo kustosa Toneta Kneza iz Novega mesta.

Posavski muzej si je v letu 1975 dal nalogo, da izvede sistematično izkopavanje naselbine, ki naj bi v eni sezoni pokazalo, v kolikšni meri so naselbinski sloji ohranjeni, kakšna je utrdba, s katero je naselbina obdana in kakšne so arhitektonske konstrukcije. S terenskega obhoda je bilo razvidno, da je obzidje na Libni sestavljeno iz glavnega in stranskega obroča. Sondo, široko 3 metre, dolgo 15 in globoko 3 metre, smo v letu 75 zastavili na glavnem obzidju. Rezultati izkopavanja so bili dobri, pa tudi presenetljivi. Naselbina je bila v samem začetku utrjena z nasipom, kasneje je bil nasip še močno povečan, utrjen z leseno palisado in kamnitim zidom. Ti dve obdobji zajemata 7. in 6. stol. pr. n. št. Ali se utrdba ni obnesla, mogoče jo je porušil sovražnik — odgovorov na to vprašanje iz slojev ni bilo moč razbrati, dejstvo je, da so v 5. stol. postavili nov in boljši zid, narejen iz velikih primerno izbranih kamnov. S tem obzidjem se obdobje naselbine, ki sodi v starejšo železno — halštatsko dobo, zaključuje. Od 3. do 1. stol. pr. n. št. v času Keltov naselbina ni bila utrjena. Bogat sloj keramike priča o obstoju ilirsko-keltskega življa na Libni tja do rimske okupacije. V antiki, kaže, naselbina na libenskem

vrhu ni bila intenzivno naseljena, kar je spričo cvetočega pristanišča na Savi — Neviodunuma v današnjem Drnovem pri Krškem in magistralnih rimskih cest, ki so tekle po Krškem polju, povsem razumljivo. Ureditev rimskega cesarstva in poljedelska usmerjenost prebivalstva sta povzročili, da so se stare prazgodovinske postojanke opustile in da so se poselila rodovitna polja v ravnini.

Nemiren čas 3. stol. n. št. je bil vzrok, da so prebivalci zopet izkoristili izredno strateško lego starega prazgodovinskega naselja ter zgradili na Libni konstrukcijo, katere naravo je danes zaenkrat še težko razložiti, v novcem cesarja Galiena pa je dobro datirana v sredo 3. stoletja.

Izkopavanje v letu 75 je dalo dobre rezultate, vendar je ostalo še mnogo nerazrešenih vprašanj, ki jih bo možno razvozlati le z dolgoletnim potrpežljivim delom in terenskimi raziskavami. Razmerja med posameznimi obdobji, preverjanje utrdbene konstrukcije v nekaterih fazah, iskanje jedra naselbine z zasnovami hiš — to so vprašanja, ki ostajajo.

Letos Posavski muzej izvedel krajše terensko delo na stranskem obroču glavnega obzidja. Ta predstavlja po vsej verjetnosti obor, v katerem je bila spravljena živina, zraven pa še prva obrambna linija pred sovražnikom. Očistili smo profil nasipa, ki je bil 17 m dolg in več kot 3,5 visok, ter dobili naslednje podatke: v najstarejšem obdobju sta bila postavljena dva lesena opaža kakšen meter narazen, vmes pa je bila nabita ilovica. To smo lahko razbrali na dnu profila v obliki zgoznelih desk in ožgane ilovice. Že pogorišče dokazuje, da konstrukcija ni zadoščala za kakšen resen odpor in so zato v naslednji fazi zgradili visok zemeljski nasip, ki je imel na vrhu po vsej verjetnosti še obzidje.

Obrambne konstrukcije ilirskih naselbin — gradišč niso značilnost le na Libni, temveč so splošen običaj tedanjega viharnega časa in družbenega reda vojaške aristokracije. Vsako pleme ali rod na svojem gradišču je pomenilo državo zase, trenja med posameznimi naselbinami so bila nekaj povsem običajnega. Libna, ki z gradiščem v Velikih Malencah predstavlja najbolj vzhodno postojanko ilirske skupnosti, katere središče je ob Krki in Savi, pa je bila toliko bolj izpostavljena nevarnostim, ki so prihajale z Balkana in Panonije.

S to terensko akcijo na Libni je Posavski muzej zaključil dolgoletno izkopavalno mrzlico od cesarske Avstrije do danes. Zbrano gradivo, zrisano v tujih muzejih, je urejeno, zbirajo se še primerjave, jasnejše dotacijske opore, vzori in sorodne konstrukcije našim utrdbam na drugih arheoloških najdiščih, ipd.

S tem delom bo zaključena otroška doba raziskovanj Libne in njenih pobočij; dana pa bo osnova za nadaljnja sistematična raziskovanja tako Libne kot sorodnih naselij v Spodnjem Posavju in na Dolenjskem. MITJA GUŠTIN

Bralci, kaj ni lepo v teh poletnih mesecih biti turist, pohajkovati ob morju, plezati po gorah, obiskovati mesta, ki so nam doslej bila tuja, skratka uživati po napornem delu. Vse drugače pa je biti turist med delovnim časom, turist po nalogi, pred katero sem se znašel sam. V vlogi nevednega obiskovalca obiskati našo dolensko metropolo, jo v očeh tujca preiskati in preslikati na tale kos papirja. V tolažbo mi je bilo le dejstvo, da tudi sam nisem Novomeščan, saj živim tukaj komaj slabo leto in da so moje oči pač bolj kritične od ostalih Dolenjcev. Pa poglejmo, kaj so zabeležile. S pomočjo svinčnika in papirja seveda.

Začnimo s tem, kako turist sploh zaide v naše mesto. Uvod je dober. Oznaka na avtocesti Ljubljana—Zagreb je iz obeh strani dovolj jasna. Iz ljubljanske smeri je na Karterljevem „fičak“ zavil desno, nato pa sem se znašel pred prvo oviro. Kje se začne Novo mesto? Ali ob prvi tabli, ki to napoveduje, ali pa šele ob drugi z enako vsebino: Novo mesto. Obstaja tudi tretja možnost: da drugi napis označuje že konec naselja, seveda pa bi v tem primeru morali biti besedi prečrtani. Naj bo kakorkoli, turist bi v vsakem primeru nadaljeval vožnjo in enako sem moral storiti tudi sam. Vsa sreča, da sem do mesta pripeljal pred drugo uro. Zakaj, ni treba posebej poudarjati. Med tem razmišljanjem pa je naš turist že pripeljal v mesto, mi pa poglejmo,

kako se je odrezal tisti iz zagrebške strani.

Na odcepu za Novo mesto v Mačkovcu sem prav tako moral vključiti desni smernik in nato brez težav nadaljeval vožnjo vse do konca Ceste herojev, kjer sem se na križišču znašel v veliki zagati. „Kje je center mesta? Naj zavijem na levo ali desno, oznake ni nobene. Aha, kar za temle avtobusom pojdem,“ sem posnemal turista v zagati, ki se je tako precej srečno znašel v centru.

## DELO SE KOMAJ ZAČNE

„Uf!“ sem si oddahnil, ko sem oba nevedneža srečno pripeljal do centra mesta. Pa le za kratek čas. Moja naloga se s tem šele začne. Kaj storiti sedaj? Verjetno bo najbolje stopiti na turistično društvo in jih povprašati za nasvete. S „fičakom“ sem pokuril že precej goriva. Čez most pa nazaj, toda o napisu Turistično društvo, ki sem ga tako vneto in pazljivo iskal, niti sledu. Kaj mi je preostalo drugega, kot ubogega Novomeščana vprašati, kje je sploh to društvo.

„Veste, pred dvema letoma je bilo še pri avtobusni postaji, mogoče je pa še sedaj tam.“ Poskusiti velja, ni vrag, da se mi bo že tukaj zataknilo.

In res. Na modri polomljeni tabli je z zverženimi črkami pisalo: Dolenjska turistična zveza. „Nič čudnega, da sem toliko časa iskal,“ sem si mislil. „Ja, turisti. Veste, bolj malo jih

# TURIST, RAZIŠČI MESAM!

zaide sem,“ mi je dejala prijazna ženska, ko sem jo povprašal za nasvet. „Novo mesto je iztočišče za številne izletniške točke v okolici. V mestu samem pa vam priporočam ogled Tintorettove slike v cerkvi na kapitlju, pa tudi muzej si lahko ogledate, je precej zanimiv.“ In s tem sem moral biti zadovoljen, saj na vprašanje, ali je še kaj zanimivega v mestu, nisem dobil odgovora. Le to: „Okolica je lepa, kar razglejte si jo!“ Seveda o kakšnem vodiču, prospektu ali kakršnikoli stvari, ki bi mi bila v pomoč pri iskanju znamenitosti, ni bilo govora. „Verjetno vam bodo v Kompaslu lahko bolj pomagali.“

„Tegale Kompasla pa res ni težko najti,“ sem vesel ugotavljal, toda dobra volja je trajala le kratek čas. Vse dotlej, dokler nisem za pisalno mizo Kompasove poslovalnice videl znanega obraza. Hočeš, nočeš sem moral znova postati Novomeščan, obraz turista pa pustiti pred vrati. Pa nič zato, saj sem zvedel marsikaj, česar v nasprotnem primeru ne bi.

## NEPRIČAKOVANA POMOČ

Pred menoj je v Kompasovo poslovalnico stopila neka ženska, Nemka, kot sem pozneje izvedel, in vprašala: „Imate mogoče kakšen prospekt Novega mesta, Dolenjske ali Zagreba?“ (V svojem jeziku seveda — op.p.). Odgovor ni bil zame nič kaj spodbuden. „Žal, nimamo.“



Vseeno pa sem izkoristil obisk tujke in v tej smeri nadalje vrtal prijatelja. „K nam pride kar precej turistov po nasvete, kam se naj, „obrnejo“ v Novem mestu. Največkrat jih napotimo v muzej, pa v cerkev na kapitlju na ogled Tintorettove slike, ki je prava znamenitost našega mesta. Nekaterim priporočamo ogled starega dela Novega mesta. Najhuje je z vodiči, saj moramo največkrat sami razkazovati znamenitosti (in to samo skupinam, kajti za posameznike ni dovolj časa), saj v Novem mestu ni nobenega, ki bi bil nastavljen za takšne stvari. Večkrat pridejo k nam tudi vodiči iz Ljubljane, seveda po posebnem naročilu za skupinske obiske, kar pa nas precej stane.“

Turist se največkrat znajde v zagati ob sobotah popoldne in nedeljah, ko sta turistično društvo in Kompas zaprti. Pri slednjih smo izvedeli (kot novinar namreč), da se že pogovarjajo z ljubljansko poslovalnico, da bi od 15. avgusta do začetka septembra poslovali tudi ob nedeljah dopoldne.

In ponovno sem v „stari“ vlogi. Ker v Kompaslu nisem dobil nobenega prospekta in ne vodiča, sem se zatekel k preprosti rešitvi. Za nasvete sem povprašal Novomeščane. „V „ribjo“ pojdite ali pa na Breg,“ je bilo največ odgovorov. Le malo je bilo takih, ki so mi svetovali ogled muzeja ali cerkve na kapitlju.

BOJAN BUDJA

Novo mesto je veljalo do prve svetovne vojne za drugo deželno mesto, pa čeprav je štelo le nekaj tisoč prebivalcev. To veljavo so mu dali razni uradi, ki so pokrivali po več okrajev, urejena zdravstvena služba, predvsem pa gimnazija. V mestu je vedno živelo nekaj ljudi, ki so bogatili slovensko kulturo, med drugimi tudi Dragotin Kette. Ko je v šolskih letih 1896/97 do 1897/98 živel v Novem mestu, je v njem že ustvarjala vrsta pesnikov, dramatikov, pisateljev, glasbenikov, znanstvenikov in drugih strokovnih pisateljev. Med pesniki je bil najpomembnejši Kette sam, ki je takrat že objavljaval v Ljubljanskem zvonu, pa čeprav kot cijak ne bi smel. Profesorji, ki so za objavljavanje vedeli, so zatisnili oči. V kandijski bolnišnici je negoval bolnike in koval verze fr. Gervazij Vidmar (1870–1931), doma iz Šmihela. Zlagal je tudi sonetne venice ter svoje proizvode objavljaval v Zgodnji danici in drugih nabožnih revijah. V kapitlju je živel mladi vikar, pesnik, dramatik in pisatelj Matija Prelesnik (1872–1905), ki je kar sproti zlagal pesmi in krajše igre za prireditve novomeških obrtnikov. Objavljaval je v periodikah in ni izdal nobene knjige. Čeprav je bila njegova proza boljša od nekaterih sodobnikov, je šel v pozabo, ker je njegovo delo ostalo raztreseno v revijah in ni izšlo v knjigi. Sodnik Anton Levec (1852–1923) je pisal razne igre in nekatere tudi tiskal. Na ogledih je ostala v rokopisu in jo hrani novomeška študijska knjižnica. Dr. Fran Detela (1850–1926) je nekatera svoja dela lokaliziral kar v Novo mesto. Najbolj pomemben pa je bil Janez Trdina (1830–1905). Kar pet literatov hkrati ni Novo mesto nikdar več premošlo.

## SLANC JE PROPAGIRAL SOCIALIZEM

Komponista sta bila dva: Ignacij Hladnik (1865–1932) in dr. Edvard Volčič (1858–1911). Hladnik je bil takrat dirigent vseh zborov v Novem mestu, poučeval je petje na gimnaziji in doma učil instrumente. Zlagal je posvetne in nabožne pesmi. Njegovo zapuščino hrani novomeška študijska knjižnica. Volčič pa je bil občasno komponist in se je bolj uveljavil kot glasbeni organizator. Marca 1898 je ustanovil Godbeno šolo, ta pa se je takoj preimenovala v Glasbeno matico, ki je obstala do l. 1941. Dr. Edvard Volčič je bil tudi pravni pisatelj, izdal je več juridičnih knjig in pisal juridične razprave. Pravniki so bili tudi dr. Karel Slanc (1851–1916), ki je sodil med najpomembnejše publiciste svojega časa in bil eden izmed redkih intelektualcev, ki je propagiral socializem. Napisal je tudi več knjig in se dopisoval s Ivanom Cankarjem. Knjige in razprave o kmetijstvu so pisali ravnatelj grmske kmetijske šole Rihard Dolenc (1849–1919), Vilko Rohrman (1862–1939) in Bohušal Skalický (1872–1926).

O gozdarstvu je pisal ing. Avgust Guzelj (1864–1931). V medicini se je zelo uveljavil dr. Peter DeFranceschi (1863–1937) in je o njej tudi pisal. V zgodovino Novega mesta se je trajno vpisal njen zgodovinar Ivan Vrhovec (1853–1902), ki je bil doslej najbolj uspešen novomeški gledališki režiser in organizator gledališkega dela. Filozofske tekste je objavljaval prof. Mihael Markič (1839–1916), s prevajanjem pa se je bavil prof. Leopold Koprivšek (1839–1916). Osem let je bival v Novem mestu tudi jezikoslovec in slovstveni zgodovinar (prešernoslovec) Luka Pintar (1857–1915), drugi jezikoslovec p. Ladislav Hrovat (1825–1902) pa je že zaključil svoje življenjsko delo in je pisal le še molitvenike. Dr. Josip Marinko (1848–1921) je prevajal igre, pisal potopisne članke ter opisal Mordaxov mavzolej na Grmu. Uveljavil se je kot organizator društvenega življenja. Marsikatero knjigo prej omenjenih novomeških kulturnih delavcev je tiskal zaslužni novomeški tiskar Janez Krajec (1843–1921), ki je že zaključeval svoje tiskarsko in založniško delo ter se pripravljal za prodajo svoje tiskarne in za pokoj.

## NOV ROD Z NOVOMEŠKE GIMNAZIJE

Medtem pa je že rasel na novomeški gimnaziji nov rod, kot n. pr. slikar Ivan Vavpotič (1877–1943), etnolog dr. Niko Županič (1876–1961), politik prof. Evgen Jarc (1878–1936), matematik Karel Kunc (1879–1950), zgodovinar Leopold Podlogar (1878–1925), prof. Leopold Andree (1879–1952), literarni in kinološki pisatelj dr. Janko Lokar (1881–1963), pesnik Franc Peterlin – Radivoj Petruška (1876–1938), pravni pisatelj dr. Albin Smole (1883–1968), medicinski pisatelj dr. Mirko Černič (1884–1956), pesnik in dramatik Pavel Golia (1887–1959), mladinski pisatelj Josip Vandot (1884–1944), pesnik in pisatelj Milan Pugelj (1883–1929) in še drugi, ki so se javljali le v periodičnem tisku.

Vsi ti so, vključno z nekaterimi dijaki, brez dvoma vplivali na kulturno življenje v Novem mestu. Zanj so skrbeli razna društva, kot n. pr. Narodna čitalnica, ki je prirejala igre, plesne in koncerte, izposojala knjige in imela bogato založeno čitalnico s časniki in časopisi. Vsako leto je pripravila tradicionalni Vodnikov večer. Dolenjsko pevsko društvo je gojilo petje in prirejalo dovršene koncerte, v jeseni pa redno Prešernov večer. Vsakoletna prireditev je bila tudi Beseda, ki so jo prirejali novomeški visokošolci. Dolenjski Sokol se je poleg telovadbene bavil še z igrami in v glasbenem odseku je vadal tamburaški zbor. Društvo rokodelskih pomočnikov je imelo oder, knjižnico, pevski in tamburaški zbor. Z ustanovitvijo Glasbene matice se je



# OSEM DESETLETIJ KETTEJEVE ZADRUGE

glasbeno življenje v Novem mestu še bolj obogatilo. Zelo je slovel doma in izven dežele gimnazijski pevski zbor. Za promenadne koncerte je skrbel novomeška godba. Za telesno vzdržljivost je poleg Sokola skrbel še Klub dolenjskih biciklistov, ki je prirejal izlete v okolico in celo v Bosno, kar je opisal pravnik in pisatelj Julij Bučar (1857–1919), ki se je vrnil v Novo mesto leto dni po Kettejevem odhodu.

## ČITALNICA JE BILA „FRAKARSKA“

Velika kaplja pelina zagreni ta optimistični opis, če odpremo še naslednjo stran. Narodna čitalnica je v tistih letih družila predvsem tako imenovano „boljšo“ družbo. Nekateri Novomeščani si sploh niso upali prihajati na čitalnične prireditve, ker so se bali preziranja, če že ne česa hujšega. Splošno mnenje v Novem mestu je bilo, da je čitalnica „frakarska“ in v tem je tudi iskati vzrok njenega pešanja. Leta 1887 je imela Narodna čitalnica 19 premiev, leta 1897 pa le dve. Iz zapisnika je razvidno, da udom ni bilo po volji, da bere časnike in časopise v bralni sobi čitalnični sluga in zato so mu prepovedali zadrževati se v bralni sobi, če nima posebnega opravičila. Pri maškaradah so se morale maske razkriti dežurnemu odborniku, preden jim je bil dovoljen vstop v dvorano. Dogodilo se je tudi, da so neko osebo „nižjega“ stanu odstranili iz dvorane. Vse te nezdrave prilike so dobile svoj odmev tudi v časnikih. Seveda je moral odbor in občni zbor na to reagirati. Toda zaključek seje je bil še vedno: „... isto tako je treba tudi nekaj ukreniti proti tem, da ne bi natakariče, kakor se

je to zadnjič dogodilo, v dvorani čitalnice plesale.“ Vendar ne smemo misliti, da so bili vsi člani čitalnice enakega mnenja, zakaj v zapisniku sledi dalje: „Vsled tega postane debata še bolj živahna, čujejo se različna mnenja, nekateri so za to, da se mora nekaj storiti, da se v okoliščinah silnemu nemškutarjenju v dvorani čitalnice, drugi se zopet pritožujejo zoper prezirljivo in ošabno postopanje teh takozvanih frakarjev.“ Kljub dobri volji nekaterih se razmere v čitalnici niso zboljšale in šele po zaslugi strankarske nestrpnosti, ko je šlo za vsakega pristaša, je postala „boljša“ družba bolj dostopna za „nižje“ sloje. Te razmere so rodile leta 1897 Dramatično društvo diletantov, ki so ga sestavljali nižji uradniki in dijaki. Ker jim je bil čitalnični oder zaprt, so igrali v gostilniških prostorih.

Na vrata pa je že začel trkati socializem. Bil je že tako prisoten, da so ga nasprotniki skoraj v vsaki številki Dolenjskih novic pobijali. Niso se ustrašili niti osebnih napadov, kot n. pr.: „... glavno gnezdo jim je delavnica g. čevljarkega mojstra Stefanoviča. ... K temu pristiže še nekaj rokodelskih pomočnikov pa večino novomeških pisarjev različnih kanclij, pa imaš vse novomeške socijalne demokrate.“ Medtem pa so Novomeščani še vedno pili Krko, svetili s petrolejkami in hodili po dotrajanem lesenem mostu v Kandijo. V septembru 1897 so šele začeli graditi nov most.

## LETA 1896 SE JE RODILA ZADRUGA

Take so bile razmere, ko je prišel Kette v Novo mesto in v takem ozračju je v njem preživel dve

šolski leti. V jeseni 1896 se je vpisal v VII. razred gimnazije. Z njim so se vpisali še Julijan Železnikar v VII. razred, Bojan Drenik v VI. in Josip Žorž v V. razred. Vsi so bili nekdanji člani ljubljanske Zadruga. Takrat je štela novomeška gimnazija 200 učencev, med njimi so bili le štirje Nemci in en Hrvat. Ravnatelj je bil slovenski pisatelj dr. Fran Detela, ki je veljal za dobrega pedagoga in za zelo strogega in natančnega ravnatelja. Takrat sta bila še na gimnaziji profesorja Luka Pintar in Josip Vrhovec.

Novomeška gimnazija je že imela nekaj tradicije v izdajanju literarnih glasil in v literarnih krožkih. V šolskem letu 1895/96 je bil na gimnaziji krožek, ki je izdajal lista Ilirija in Vigred. Urejal ju je Fran Šešek. Ta se je kmalu seznanil z Bojanom Drenikom in kot je dejal ob obisku novomeške študijske knjižnice, sta se s Šeškom menila o ljubljanski Zadrugi in o novomeškem krožku. Kot je dejal Drenik, je zaradi ugodnih pogojev ustanovil novomeško Zadrugo in sta s Šeškom povabila ljubljanske „zadružane“ in prejšnje iz Ilirije in Vigredi. Že 5. novembra 1896 se je rodila novomeška Zadruga. Po občnem zboru je že imela sejo s programom. Dogovorjeno je bilo, da bodo brali leposlovna dela, jih ocenjevali ter imeli govore. Kasneje so se domenili še za politične pregledke. Ocene in literarne prispevke so lahko brali, medtem ko so govore res govorili. Kasneje so se domenili za več ocenjevalcev. Literarne tekste so morali oddati tri dni pred sejo ocenjevalcem, da so jih lahko prebrali in ocenili. Vse, tudi govore, so morali napisati in oddati v društveni arhiv. Občni zbor je izvolil za predsednika Bojana Drenika, za tajnika pa Julijana Železnikarja. Ker pa ni tajnik napisal zapisnika občnega zbora in prvih dveh sej, je s tretjo sejo prevzel tajništvo Fran Šešek in vzorno pisal zapisnike.

## PREŽETI Z DOMOVINSKIM ŽAROM

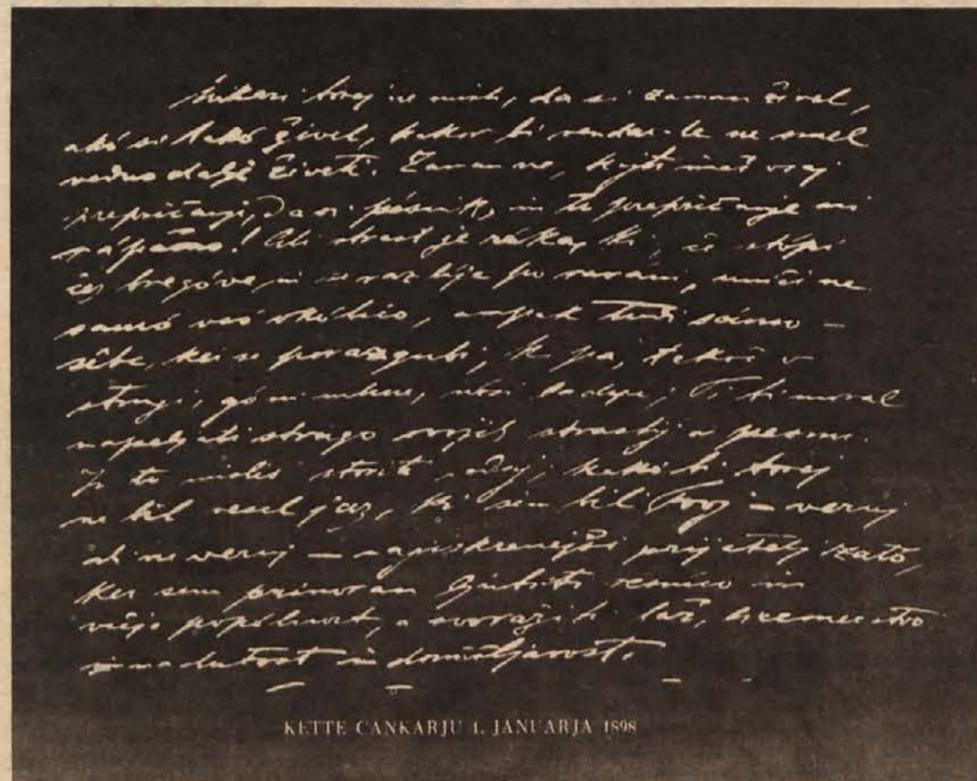
Zadruga je imela pravzaprav 14 članov in edini med njimi Niko Županič se ni nikdar udeležil nobene seje. Sprejet in povabljen je bil tudi Leopold Podlogar, a je članstvo odklonil. Zadružani so bili mladi fantje, vsi prežeti z domovinskim žarom in so trepetali za usodo slovenskega naroda, ko so videli, kaj se dogaja na Koroškem in kako se morajo na Primorskem boriti Slovenci za svoje pravice. To so izražali tudi v svojih govorih. Zavedali so se, da so v tujerodni državi in zato jim je bil boj za narodnostne pravice najbolj pomemben. Socializem jim ni bil znan, ker so bili obrtni predvsem v boj za narodnostne pravice. Toda kljub temu se je njihov član, petošolec Žorž, vnel za socializem in imel o njem tudi predavanje. Predavanje ni izzvalo polemike in Žorž je bil užaljen. Kette mu je dejal, da ne more nihče z njim polemizirati, ker je razlagal le splošne pojme o socializmu. Železnikar pa mu je rekel, naj bo vesel, da mu nihče ne ugovarja. Da ni bilo razprave o Žorževem predavanju, moramo iskati vzrok v tem, ker socializma niso poznali, kajti ob drugih govorih je bila zelo vroča razprava. Na primer: ko je na drugi seji govoril Bojan Drenik o slovenski inteligenci, se Žorž ni v vsem strinjal z Drenikovimi izvajanjimi. Zapisnik pravi: „Žorž se ne sklada z Drenikom s tem, da trdi Drenik, da je uradništvo za nas brez pomena ter nemerodajno, za nas popolnoma izgubljeno. Dalje se ne sklada z njegovimi nazori o socializmu. On trdi, da je naše uradništvo le preveč odvisno od zgoraj ter opravičuje njegovo postopanje pri volitvah in narodnih slavnostih. Po drugih državah so uradniki še siljeni, da se udeležijo polnoštevilo volitev, pri nas to ni, ker bi potem gotovo odklenkalo nemčurstvu, terorizmu in narodni mlačnosti. Kar pa se socializma tiče, spomni, da skrbi ta za nižje, tlačene sloje, za delavce, ter ima tedaj človekoljuben namen. Ako tedaj delavci zahtevajo znižanje delovnih ur, ravnavo prav, ker so tudi oni ljudje, kakor so drugi.“ Sicer pa je bila Zadruga najbolj usmerjena v literarno smer. Od te se je oddaljila ob govorih in političnih pregledih. Iz vseh pregledov pa odseva skrb za usodo lastnega naroda. Zadruga je bila prava šola za vstop v življenje. Vadili so se v govorništvu; polemizirali, se učili ruščine, osnovali so lastno knjižnico. Žal je Zadruga živela le 9 mesecev, od 5. novembra 1896 do 12. julija 1897.

## RAZLIČNE USODE

Imela je 25 sej z vključenima dvema občnima zboroma, medtem ko je bil zadnji občni zbor samostojen. Iz pregleda, kaj so posamezni člani brali, govorili in razpravljali, lahko rečemo, da so ti mladi ljudje v tako kratkem času dobro izrabili svoj čas. Zanimivo bi bilo raziskati, kako so ti ljudje nastopali, ko so stopili v realno življenje. Kette in Šešek sta mlada umrla. Polovič je šel med patre, Vašič je postal advokat in doktor prava. V mladosti je še nekaj pisal, nato je utihnil in ob zatonu življenja je obujal spomine na Zadrugo in svoje delovanje med NOB. Niko Županič je bil najbolj uspešen. Postal je znanstvenik in minister. Pomagal je graditi kraljevino Jugoslavijo. Umril je star 85 let kot upokojeni univerzitetni profesor. Tudi Drenik je dočakal visoko starost. Nekaj let pred smrtjo je prišel v študijsko knjižnico (ko ga je občina povabila ob odkritju Kettejevega spomenika) in obujal spomine na Zadrugo. Zevnik, mislim, je umrl kot upokojeni župnik. Podlogar je napisal zgodovino Črnomlja. S pisanjem se je bavil edino Fran Peterlin – Radivoj Petruška.

Letos v novembru 1976 bo 80-letnica ustanovitve Kettejeve Zadruga in ta sestavek naj bo v njen spomin.

BOGO KOMELJ



KETTE CANKARJU 1. JANUARJA 1898



Če bi povprečnemu gledalcu mednarodnega jahalnega turnirja v dresurnem jahanju in preskakovanju ovir, ki je bil v prvi polovici avgusta v Lipici, zatrtili, da je bila skupni prednik današnjih in izumrlih konj žival velikosti mačke, bi vaš sogovornik zagotovo pomislil, da šte popili kapljo terana čez mero.

V dolgi konjski zgodovini, ki sega milijone let nazaj v eocen, je izumrlo 10 konjskih rodov, preživel je samo eden, ki šteje 6 vrst in obilico podvrst. Če zdaj pustimo ob strani dejstvo, da so na primer bili ali so še konji tudi najrazličnejši osli, poloslji in zebre, nas konec koncev zanima samo evropski divji konj ali tarpan, zadnji praded današnjega konjskega rodu, ki se ponša za lipicanci, arabci, angleži, belgijci, posavci itd. Zanimivo je, da je tarpan vse do 1876 živel v Ukrajini. Tako nekako trdijo o razvoju konjskega rodu prirodoslovci.

Prav tako, če ne še bolj, pa je pestra tista plat konjske zgodovine, ki je povezana s človekovo. Malo je namreč živali, ki bi imele na razvoj človekove civilizacije večji vpliv kot konj. Predzgodovinski lovec ga je lovil zaradi mesa in ga upodobil v Altamiri. Prvi, ki so spoznali, da konj ni samo kos zrezka, so bili Sumerci in Babilonci, ki so v tretjem tisočletju pred našim štetjem enega od izumrlih konjevih sorodnikov uporabljali za vleko. V drugem tisočletju pred našim štetjem je bil konj že vprežen v bojne vozove, v 19. stoletju pred našim štetjem, ko so v Siriji vladali Hetiti, je neki Kikkuli napisal učeno razpravo o dresuri konj. Bojne vozove s konjsko

vprego so poznali tudi stari Kitajci in Egipčani, slednjim so to vojaško spretnost posredovali Hiksi. Tudi junaki iz Ilijade so se borili na bojnih vozovih, tekme vozov s konjsko vprego omenjajo tudi prastara pričevanja o 33. olimpiadi, ki je bila 648 pred našim štetjem.

Videti je, da helenska kultura ne more brez konja. Tega kopitarja upodabljajo na vazah, novcih, znamenit je „Partenonski friz“ kiparja Fidije. Ksenofon je napisal razpravo o umetnosti jahanja. V antičnem Rimu so se pripadniki najvišjega družbenega razreda, ki so si lahko privoščili drago vzdrževanje jezdnega konja, imenovali equites, po naše konjeniki ali vitezi. V rimski areni Circus maximus so prirejali tekmovanja vpreg, če Rimljani ne bi imeli konjenice, bi jim v bitkah s Kartažani (ti so imeli raje slone), Numidijci in Galci trda predla.

V srednjeveški fevdalni družbi je dobil konj poleg ekonomskega in vojaškega tudi družbeno razlikovalni pomen. Jahanje na konju je bilo znak kraljevskega, plemiškega dostojanstva — samo spomnimo se, da je Don Kihot jezdil na konju, njegov oproda Sančo Pansa pa na oslu. Ker je bil Don Kihot revolucionar — utopist, je imel bolj slabega konja — da se je lahko bolj približal oprodovemu dolgoušcu.

Tisočletno tovariševanje človeka s konjem se je odrazilo tudi na drugih področjih. Ljudska domišljija je izmislila kentavra: pol človeka pol konja, krilati konj Pegaz je odprl z udarcem kopita izvir Hipokrene (dobesedno Konjski izvir),

iz katerega še dandanes črpajo navdih pesniki in umetniki, v zgodovini verstev kar mrgoli po nebu švigajočih konjskih vpreg (Elija), žrtvovanje konja omenjajo že Rg vede, poznali pa so ga tudi Perzijci, Germani, Slovani, Balti, Grki, Rimljani in Iliri. Še danes marsikje velja, da na sleme hiše posajena konjska lobanja štiti pred nesrečami, to, da konjska podkev bojda prinaša srečo, pa vedo že kratkohlačniki v mali šoli.

V sanskrtu, praočetu vseh indoevropskih jezikov, se je konju reklo „ačva“, kar pomeni „hitri“. Še do nedavnega je vsak večji veljak (ne)hvaležnemu ljudstvu naročil, naj ga po smrti upodobi, kako jezdi na konju. Če je ljudstvo rušilo brončene ali marmornate jezdece, je rušilo tudi konje. Veliko ljudi se piše po konjih, delih njihovega telesa in opreme. Atila brez konj ne bi začasno osvojil Evrope, jezdec svetopisemske Apokalipse bi bili brez konj pešci. Najbrž se jih potem skoraj nihče ne bi bal.

Pravzaprav Amerike niso osvojili Španci, ampak konji. Indijanci so se čudnih bitij (mislili so, da sta jezdec in konj ena sama žival) tako bali, da jih je peščica pustolovcev zlahka premagala. Ko smo že pri Ameriki in konjih, naj omenimo še izraz „konjske širine“. To so morska geografska območja med Evropo in Ameriko, kjer skoraj ni vetrov. Amerika je po osvojitvi hlepela po konjih. Dovažali so jih z jadnicami. Če je ladje na veter zalotilo brezvetrje, ki je značilno predvsem za geografske šiine med 30. in 40. stopinjami, so zaradi hitrejšega potovanja in pa strahu ali

dejstva, da bo, ali je zmanjkalo sena, mornarji najprej v morje zmetali konje. Od tod ime „konjske širine“.

Spet smo v Lipici, na mednarodnem jahalnem turnirju. Posestvo Lipica je 1580. od tržaškega škofa kupil avstrijski nadvojvoda Karel, znan ljubitelj konj. V naslednjih stoletjih so vzgojili na podlagi španskih in domačih konj posebno pasmo, ki jo danes poznamo pod imenom „lipicanci“. Po vsem svetu sloveči beli konji so nekoč vlekli dunajske cesarske kočije, danes pa jih jezdi domači in tuji turisti ter ljubitelji.

Kar pa se lipiškega in vseh turnirjev na svetu tiče, je vedno tako, da zmaga tisti, ki je najboljši. Pomemben je tudi kanček sreče. Klavdij Maver, domačin in sedemkratni državni prvak v dresuri, je rekel, da gre pri konjeniških tekmovalnih športih predvsem za uskladitev dveh živih, različnih bitij. Konja in človeka. Človeka in konja. Če sta oba dobra in oba usklajena, do zmage ni daleč.

Na lipiškem mednarodnem turnirju niso bile samo zmage, porazi in šport. Tam so bile tudi starejše in mlajše dame (naj mi Vinko Hafner oprost, vendar na konjeniških turnirjih še vedno ni večjih množic tovarišic), ki so zvedavo opazovale žilave jezdece in hlastno vdihovale značilno mešanico človeškega znoja in konjskih srag; videl sem, kako so naši jezdec ali njihovi pomočniki spali ob konjih na slami, medtem ko se je visokorodna tujka neznansko razburjala, da pri nas ni dobiti posebnega konjskega spreja zoper muhe, obade in ostalo golazen. Nekaj jezdecev je zletelo čez oviro pred konjem, turnir je obiskal tudi izdelovalec konjskih uzd, ki je bil hudo užaljen, ker mu eden od sodnikov, ki so tehtali jezdece v tekmovanju preskakovanja ovir, ni dovolil stehitati se (tudi denar ne) na tehtnici tovarne Gorenje. Tam je bila tudi neka Italijanka s pudlico postrizeno na leva, vihralo je veliko državnih zastav in se svetila množica reklam slovenskih podjetij.

Nekaj res mora biti v tem konjeništvu, da tako številna slovenska podjetja dajo denar za prireditev, ki si jo je ogledalo nekaj sto ljudi. No, konjeniško nastrojene angleške princeze Anne ni bilo, videl pa sem mamo kozo in dve kozici, ki so se spokojno pasle med vsemi silnimi tropi lepih, belih lipicancev. V Lipici je bilo tisto soboto tudi nekaj otrok iz več kot ene države, ki so enako božali lipicanske žrebičke in (neplemeniti) kozici.

Nihče od njih ni vzkliknil proslulega, ne-močnega gesla „Kraljestvo za konja!“

MARJAN BAUER



# DOLENJEC V LJUBLJANI

## evgen jurič

Pripeljal se je pred gostilno z lepim avtom, čakala ga je najlepša miza, natakar je koj pristopil:

„Želite?“  
„Jesti, piti in se veseliti! Sta moja brata že tu?“

„Eden pije pri točilni mizi brizganec. Naj ga pokličem?“

„Naj popije v miru, saj je vprašanje, če ima profesor, sploh še za enega. Me bo že našel...“

K njegovi mizi so prisledli lizuni:  
„Ti si pa kavelj, spet imaš nov avto...“  
„Sel sem mimo tvoje hiše in sem videl, da spet prizidavaš... Ti pa znaš...“

„Kdor ima glavico na pravem mestu, ta ne strada kruha. Lahko je tebi, ki si privatni obrtnik...“

Največji lizun pa je dejal:  
„Slišal sem nevoščljivce, ki govore, da nimaš nobenih šol. No, sem jim dejal, pa kaj če jih nima. Poglejmo to, koliko ima in koliko zasluži. Koliko bi šele, če bi jih imel...“

## SODOBNA PRAVLJICA O TREH BRATIH

„Šole,“ je zamahnil z roko, „kaj bi z njimi. Dobro, da jih nimam nič. Saj bi z njimi ne dosegel ničesar. Bil bi kot moja brata...“

In je odrezal košček pečenke, popil kozarec vina in zbranim povedal:

„Moj oče je imel tri sinove. Jaz sem imel srečo, v šoli mi ni in ni šlo in oče je odločil, da me da v uk. K sreči sem dobil tudi takega mojstra, ki ni dal veliko na spričevala. Malo sem pometal, malo v delavnici in sem se izučil. Moja dva brata pa sta medtem hodila v šole. Najprej v gimnazijo, potem na fakulteto. Eden je postal profesor, drugi ekonomist, eden zdaj uči na šoli, drugi je uradnik na občini, oba skupaj pa ne zaslužita za enega mojega pomočnika. O, velikokrat sem vesel, ker mi ni šlo v šoli. Kaj bi bilo danes z menoj, če bi imel fakulteto! Ne bi takole sedeli v gostilni in ga dajali na zob! Hej, natakar, nesite, no, še mojemu bratu en brizganec! Naj ga zvrne na moje zdravje, naj ve, da ima brata, ki ima glavico na pravem ročaju... Ph, šole, slišati ne morem tega!“

## MEŠCAN NA DOLENJSKEM

# andrej novak: s flomastrom



— Kar na dan s problemi, tovariš, saj sva sama in naju ne bo nihče slišal... —

## gosje pero



## TEŽKI VEČERI

Noč se je spustila na zemljo in po hišah v vasi so se pričele prižigati luči, okna so se razsvetlila in kot topli plamenčki sijala v zbirajočo se temo. Okoli miz so posedale družine, da pojedjo, rečejo kakšno ter postore kaj malega. Večeri so bili dolgi, na pragu je stala zima.

V hiši na koncu vasi ni bilo tako. Pri zakurjeni peči je sedela zgarana ženska. V rokah je držala pletenje, a ji delo ni šlo od rok. Za mizo sta otroka pisala domačo nalogo in od časa do časa plašno pogledala skozi okno v temo.

Vsi trije so pričakovali očeta. Ženska ob peči je vedela, da bo spet prišel pijan, otroka pa sta vedela, da bo njun oče spet razgrajal, jih pretepal in podil v noč in mraz. Šele pozno v noč ga bo premagal alkohol, da bo zaspal.

Ženi pri peči je misel šinila nekaj let nazaj, ko je bilo življenje vse drugačno. Mož je bil skrben, priden, delaven v službi in doma. Potem je nenadoma začel preveč piti. V hišo je namesto

sreče stopilo trpljenje. Trpljenje pa ima tisoč obrazov, da le malokdo pozna vso njegovo težo. V vasi sicer vedo, kako hudo je, a vsega ne vedo.

Spomin ji je zdrsnil nekaj let bližje sivi sedanjosti. Prvi trije otroci so odrasli. Najstarejši sin se je nekega večera postavil očetu po robu. Namesto da bi samo sprejemal udarce, jih je začel vračati. Še istega večera je jokal ob misli, da je pretepel očeta. Vendar ni dolgo jokal. Pretepanje je prešlo v navado. Šlo je samo še zato, kdo bo močnejši in kdo jih bo več dobil. Samo sovraštvo, divje sovraštvo; za ljubezen ni bilo več prostora v nobenem od otroških src. Starejši trije so odšli od doma. Pognal jih je obup, hlad domačega kroga, sramota v vasi. Ostala je sama z najmlajšima.

Srce je prazno, prazno; le ena želja še živi v njem — želja po smrti, počitku, rešitvi. Večer se je zgostil v trdo temo.

MIRJAM



## ZA MOJCO IN PETRA

Vse prehitro gredo h koncu šolske počitnice in spet prihaja čas, ko si otročad, mladina in starši belijo glave, kaj kupiti, da bo otrok v šoli čist, praktično pa vendar lepo oblečen.

Za Mojco, ki gre letos prvič v šolo in njeno soimenjakinjo v srednješolskih klopeh, bo razen priljubljenih farmeric morda dobrodošla nova linija kril. Spredaj imajo životec, na hrbtu naramnice, spodaj največkrat volano. Pravzaprav so to neke vrste predpasniki, le da so skrojeni iz najrazličnejših materialov. Lahko so pisani, lahko enobarvni, pazimo le, da se blago preveč ne mečka.

Pajaci in odrezane hlače tudi še niso pozabljene. Če ste se med počitnicami tako potegnili, da vam lanske hlače segajo le do členkov, jih mirno odrežite do kolena, pa bo ugodeno modnim zahtevam in mami. Ne bo potrebno kupiti novih hlač.

Za fantičke običajnih klasičnih sukničev že dolgo ni več, pač pa imajo tudi oni najraje „jacket“ iz jeansa ali vetrovko. Če bo imela kapuco in spredaj na prsih dva ali pa en sam velik žep, bo toliko bolj moderna. Seveda so tudi vse vrste doma pletenih športnih jop zelo imenitne.

Ko se bo začelo deževje, bodo mladi nadebudneži najzanesljiveje suhi prišli iz šole, če jih boste oblekli v trenčkot in gumijasto obutev.

R. BAČER

## DOMAČA LEKARNA: KOPRIVA

Bela kopriva zraste 30 do 60 cm visoko, cvete od aprila do oktobra, raste pa po vrtovih, grmičjih, ob parobkih gozdov. V zdravilne namene nabiramo cvetove brez čaše čez vse poletje. Nabrane cvetove nato sušimo v tankih plasteh, posušene pa zapremo v pločevinasto posodo, kamor zrak ne prihaja. Za nekatere boleznine je dobra

vsa rastlina.

Čaj iz 2 do 4 gr koprivnih cvetov (na skodelico vode) pijemo pri katarju dihal in prebavil (želodca, ledvic, mehurja in sečevodov) pri slabi prebavi, grizi, nerednem mesečnem perilu in belem toku, pa tudi pri obolenjih sečnih organov. V žganju namočen cvet bele koprive poznavalci

domačih zdravil priporočajo za dobro spanje.

Kuhane liste koprive lahko uporabimo za obkladke, ki jih dajemo na otekline, čire, opekline, rane itd. Sestavljalec zdravilne knjige iz leta 1720 pravi: „Kdor ima neznano bolezen na neznanih mestih, naj se umiva z vodo od mrtve koprive. Bo kmalu boljše.“



## SRNA Z GOBICAMI

Topliško gostišče ROG, ki je eden najlepše urejenih lokalov na Dolenjskem, je znano posebno po pripravi raznovrstne divjačine. Srna z gobicami tekne tudi največjim sladokuscem, nam je povedala Jožefa Bučar, kvalificirana kuharica in vodja kuhinje v tem gostišču. To jed pripravlja takole:

„Petnajst dekagramov srnine

potolčemo, solimo in popramo, na eni strani pomokamo, nato opečemo na olju. Čez čas zalijemo s kostno juho. Posebej pražimo na čebuli in česnu 7 dkg gobic. Lahko so vložene v lastnem soku ali zmrznjene, lahko seveda tudi sveže. Ko so gobicke prepražene, jih stresemo na zrezek in dušimo še nekaj minut. Na koncu dodamo pol

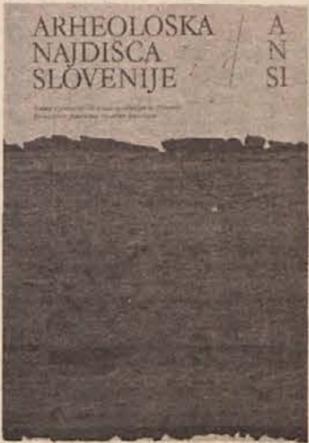
kozarca kisle smetane. To jed serviramo največkrat samostojno, po želji s solato, medtem ko običajno gostje ne zahtevajo priloge, kvečjemu slan krompir.“

Če imate pri hiši lovca (z dovoljenjem za odstrel), si to specialiteto lahko privoščite tudi doma.

R. B.

# KAJ JE

## KNJIGE



mogoče in kolikor je bilo mogoče, gradivo sortirala s topografskega, kronološkega in dokumentacijskega vidika.

Kljub pomanjkljivosti, ki se jih redakcija živo zaveda, je pred nami pomembno delo, ki ne bo služilo samo arheologom, ampak tudi šolskemu pouku, spomeniško-varstveni politiki ter urbanistom, ki pogosto ne vedo natančno, kje lahko brez škode zastavijo gradbeno lopato.

Žal pa moramo ob izidu „Arheoloških najdišč Slovenije“ tudi zapisati, da je izid te knjige, ki je prva te vrste v Jugoslaviji, gmotno podprlo samo 14 do 60 slovenskih občin. Med mecenji je tudi novomeška. M. BAUER

Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter Inštitut za arheologijo sta izdala knjigo „Arheološka najdišča Slovenije“. Če se ozremo v zgodovino tovrstnih pomembnih znanstvenih prizadevanj, je treba zapisati, da je nekaj arheološko-topografskih pregledov za posamezne slovenske dežele izšlo že v 19. stoletju, najnovejša knjiga pa je sad povojnih prizadevanj za izdajo arheološke karte Jugoslavije. V tem okviru je bila imenovana tudi komisija za arheološko karto Slovenije, ki jo je vodil dr. Mitja Brodar, pri ekscerpiranju, prvemu sortiranju in redigiranju z vrsti najdišč pa so sodelovali skoraj vsi slovenski muzeji in arheologi. Ker se je pokazalo, da je pot do arheološke karte Jugoslavije še dolga, medtem ko se je delo v slovenski sekciji že bližalo provizornemu zaključku, se je Slovenska akademija znanosti in umetnosti odločila za separatno izdajo. Ta je zdaj pred bralci.

Namen „Arheoloških najdišč Slovenije“ je prikaz do leta 1965 v Sloveniji znanih najdišč iz paleolitika, neolitika, bronaste dobe, kulture žarnih grobišč, halštata, keltske in rimske dobe, obdobja preseljevanja in slovanske naselitve. Dela je bilo obilo, saj so morali pisci in redakcija spraviti v red nepregledno razdrobljenost podatkov, ki so bili doslej raztreseni po domačih in tujih publikacijah. Delo so močno otežile tudi pogosto nenatančne objave ter nekritične ali napačne interpretacije. Nekaterih arheoloških podatkov celo niso mogli izkoristiti, ker jih ni bilo mogoče preveriti, čeprav lahko zapišemo, da je redakcija, kjer je bilo



Carska Rusija je bila ena zadnjih velikih dežel, kjer se je obdržalo tlačanstvo. Še posebno v hudem položaju so bili kmetje tlačani v 18. in v začetku 19. stoletja, ko so bili tako rekoč na milost in nemilost prepuščeni volji svojih gospodarjev. Prav zato je bilo tlačanstvo tisti poskusni kamen, ob katerem se je kazala naprednost ali zaostalost gledanja na družbo; mimo tega ni mogel tudi mladi aristokrat I. S. Turgenjev. Ko je leta 1847 objavil povest „Dihur in Kalinči“, v kateri je v središču pripovedi ruski tlačan, je bila ta povest prava bomba, saj je pomenila prodor realizma v rusko književnost, hkrati pa je mali človek dobil svoje mesto v takratni književnosti. Povest je Turgenjev podnaslovil „Iz lovčevih zapiskov“. Ta podnaslov je kasneje postal glavni naslov vrste črtic s podobno tematiko. Izbor teh črtic je pred kratkim izšel v zbirki Kondor. Prevod je oskrbel Janko Moder, spremeno besedo pa je napisala Vera Brnčič.



Ozemlje današnje Slovenije je bilo zaradi svojih naravnih značilnosti in zemljepisne lege v starem veku zelo pomembno. Bilo je eden od prehodov iz Sredozemlja, središča Starega sveta, v njegovo naravno zaledje. Nič nenavadnega ni torej, da so arheologi v naših krajih odkrili veliko prič nekdanjega dogajanja. Nemalo je arheoloških najdišč iz rimskega časa. Vse najdbe še niso dokončno strokovno obdelane, vendar kljub temu današnji strokovnjaki veliko vedo o Rimljanih na slovenskih tleh. Na poljuden, zanimiv in razumljiv način se lahko bralec seznanil s to tematiko v knjigi Ive Curkove „Rimljani na Slovenskem“, ki jo je izdala Državna založba Slovenije.



James M. Cain, ameriški pisatelj, ki ga štejejo za enega izmed najuspešnejših, slovenskim bralcem ni novo ime. Pred leti smo dobili prevod njegovega kriminalnega romana „Poštar zvonil zmeraj dvakrat“, zdaj pa je Prešernova družba v zbirki Ljudska knjiga izdala prevod povesti „Serenada“. Zgodba pripoveduje o propadlem ameriškem pevcu in o preprosti mladi Mehičanki. Kot vsako manj zahtevno, a napeto in zabavno branje, je tudi to Cainovo delo

## PREDSTAVUJAMO VAM



Prej ali slej se vsakdo na lastni koži prepriča, da je življenje prepleteno s pravnimi predpisi, ki uravnavajo in urejajo odnose posameznika do družbe in odnose med posamezniki. Poznavanje pravic in dolžnosti zato je sodi med nujna vedenja. Pregleden, prikupno in lahko opremljen priročnik „Domači pravnik“, ki ga je pred kratkim izdala Cankarjeva založba, je pravi vodič v svet prava; občanu na preprost način svetuje, kako naj ravna v najrazličnejših okoliščinah, kam naj usmeri svoj korak in na katera vrata naj potrka, kadar mora spraviti v red to ali ono zadevo. Knjigo je opremil in ilustriral Milan Bizovičar.

# NOVEGA

mešanica nasilja, spolnosti in napetosti. Če bi iskali kakovost v tej tragični zgodbi, bi morali omeniti le avtorjev slog, ki je skop, nesentimentalen, preprost.

## filozofski traktat

V naši prevajalski praksi predstavljajo največjo pomanjkljivost prav gotovo prevodi filozofskih tekstov in razprav. Zato je vsako delo iz zakladnice svetovne filozofije, ki ga dobimo v slovenskem prevodu, toliko bolj z veseljem sprejeto. Pred časom je Mladinska knjiga v zbirki Tokovi izdala „Logično filozofski traktat“ Ludwiga Wittgensteina, za katerega pravijo, da je ena najbolj nenavadnih osebnosti v zgodovini moderne filozofije. S svojim delom je usodno posegel v razvoj sodobne meščanske filozofije. „Logično filozofski traktat“ je nenavadno delo že po sami

zgradbi; Wittgenstein je svoj Traktat napisal v obliki aforizmov, ki so decimalno razdeljeni na pripadajoča pojasnila. Gre torej za strogo in matematično naravnano zgradbo, kakršno lahko najdemo le še v „Etiki“ Spinoze. Sama misel Traktata pa se izmika in predaja mnogim komentatorjem in razlagalcem. Tako to delo doživlja usodo vseh velikih del, daje odgovor vsaki dobi. „Logično filozofski traktat“ je prevedel ter sklepno besedo napisal Frane Jerman.

## potovanje na konec noči

Trideseta leta sedanjega stoletja pomenijo v razvoju evropskega in svetovnega romana čas, ko je ta literarna forma prešla krizne vode in se učvrstila na novo z moderno obliko, ki se še danes potrjuje v snovanju mnogih umetnikov. Tisti čas je bil natisnjen tudi roman „Potovanje na konec noči“ Louisa – Ferdinanda Celina, nenavadne

ga ustvarjalca. Roman je naletel na nekritično navdušenje, strastne zagovornike in hladnejše kritike in je pomenil svoj čas resnično presenečenje in osvežitve. Kasneje so na delo pozabili, čeravno avtor ni miroval, ampak je pisal dalje nove tekste, med katerimi pa noben ni dosegel takega uspeha in zanimanja.

Danes ima roman „Potovanje na konec noči“ čvrst položaj v razvoju moderne evropskega in svetovnega romana, čeprav njegov ustvarjalec literarnim zgodovinarjem zastavlja še veliko ugank. Prav zaradi mesta, ki ga mnogi temu romanu prisojajo, se je uvrstil v izbor stotih romanov, ki že vrsto let izhajajo v zbirki Sto romanov pri Cankarjevi založbi. Prevod in uvodno študijo „Celinov nori ples besed ali potovanje v tišino resnice“ je pripravil Branko Madžarevič. Prevajalec ni imel lahkega dela, saj je izvirnik poln sintaktičnih in pravopisnih notnih prestopkov, tako da je moral narediti nekaj kompromisov glede na izvirnik.



## titovka za kamero

Polde Grahek, po rodu Belokranjec, sicer pa dolga leta Novomeščan, še danes natanko ne ve, zakaj je njegovo življenje tako neizbrisno povezano s fotoografskim aparatom. Meni, da je temu botrovala zgolj slučajnost.

Nekako pred koncem druge svetovne vojne vihre je moralo biti, ko sta komaj desetletje stara frkavca na nekem podstrežju našla fotoografski aparat. Prvi ga je videl sosed. Poldek, ki ga je črna in do takrat neznana škata močno zamikala, se je odločil. Tovarišu je bil ponudil tisto, kar je med otroki tisti čas veljalo celo otroško premoženje – pravo titovko. In takrat, ko je sestavljal razrahljano škatlo, ni vedel, da ga bodo zaslonke spremljale docela vse življenje.

„Zavlekel sem se bil v kot,“ je ob najinim pogovoru povedal višji rentgenski tehnik v novomeški bolnici, „in zamašil v kameri vse luknje. Prvi posnetki so bili

slabi. Navzlic vsemu me neuspeh ni potrl. Na črnomaljski gimnaziji sem se črno-beli umetnosti posvetil še bolj, kot študent pa sem nemalo juter pričakal prav ob povečevalniku. Ko je zjutraj v temnico prdrlo zgodnje sonce, sem na počitek odšel zadovoljen. Časa za razvijanje filmov, izdelavo povečav, študiranja boljših poti do kvalitetnejše slike mi ni bilo nikoli žal . . .”

Da je bilo to res, lahko potrjuje tudi Poldetova družica. Še zadnja dva dneva, predno bi moral njen mož, vojaški obveznik, oditi na vlak, ki naj bi ga popeljal v kasarno, je, ne da bi vedel, močno razjezil ženo. Da bi uresničil obljube, je skorajda obe noči preždel v – temnici.

Ko govori Grahek o svoji fotoografski zgodovini, ne more mimo slike belokranjske ženske. Poslal jo je Dolenjskemu listu in od takrat dalje je dolgo časa veljal za enega najboljših in najbolj zanesljivih sodelav-

cev – fotoamaterjev. Razumljivo je potemtakem dejstvo, da se je z vsemi močmi posvetil novomeškemu foto klubu.

„Izkazali smo se prav v času šeststotega rojstnega dneva dolenske metropole. Prispevali smo okoli 300 kvalitetnih reprodukcij in ko sva z Lukičem menila, da je končno steklo . . . Prav od takrat dalje namreč klubska kronika molči. Čeravno smo vedno želeli, da bi s pomočjo „camere obscure“ ukradli in za vedno ovekovečili kose našega časa, proroča, ljudi, smo zatajili. Nekako razšli smo se, posvetili vsak svoji fotoografski poti. Ker je fotografija izredno pomembna – resda je časovno le nekaj daljša kot človekovo življenje in v primerjavi s slikarstvom, kiparstvom, arhitekturo, literaturo, gledališčem, glasbo itd. kot komaj rojen otrok – menim, da bi ji morali v Novem mestu dati krepko injekcijo poživila. Sam čutim malce krivde, da je v

našem mestu ni več čutili tako, kot nekoč . . .”

Fotoamater, ki je za svoja dela dobil na študentskih klubskih razstavah – tudi na mednarodnih v jugoslovanskih mestih – nekaj nagrad in je drugoval z današnjimi mojstri fotografije, je za nekaj časa dal prednost krampu in lopati. Gradi hišo. Pravi pa, da ga je dobra stara „Ferrania“, za katero je moral dati titovko, tako zasvojila, da se bo z zaslonkami, fiksjerjem in razvijalcem ukvarjal do smrti. V svojo škatlo bo še naprej lovil trenutke današnjika, obenem pa že razmišlja, kako bi s pomočjo stare garde postavil novomeški foto klub na noge. Pred leti so govorili o-debatnih večerih, Grahek meni, da je verjetno tudi to pot, po kateri bi novomeški fotografiji povrnili nekdanji, sedaj že močno zaprašeni ugled. Nedvomno je prav današnji portretiranec tisti, ki bo moral med prvimi seči po – krpi. J. PEZELJ

## uresničena želja

Ne samo na Dolenjskem, tudi drugod po Sloveniji je malo gostiln, kjer bi si oštir upal sprejeti skupino 200 gostov na kosilo in jih postreči tako, da bi bili vsi zadovoljni. V Zagorčevi gostilni v Dolnji Stari vasi pri Šentjerneju pa so jih že gostili toliko.

„Pribora imamo za 220 ljudi in za toliko ljudi lahko pripravimo kosilo,“ pravi oštir Ivan Zagorc. Ta številka velja, če je vreme lepo, da lahko gostje sedijo tudi na vrtu. „Ob vsakem vremenu pa jih lahko vzamem 120; toliko sedežev imamo pod streho.“

Z ženo Marijo, tudi domačinko iz teh krajev, sta odprla gostilno pred osmimi leti; ne on ne ona pa prej nista imela z gostinskimi poklicem praktično nobenih izkušenj. „Že od malega sem si želel delati v gostilni, vendar nisem imel možnosti, da bi se šolal za ta poklic. V Leskovcu pri Krškem sem se izučil za mizarja, vendar me je tudi kot mizarkega vajenca vlekel k gostinstvu. Kadar so bile dirke ali veselica, sem pomagal kelnarit.“

Kar pa ni uspelo očetu, sta dosegli dve hčeri: končali sta gostinsko šolo v Novem mestu; ena je natakarica, druga kuharica. Sina so bolj veselili avtomobili in se je izučil za avtomehanika, najmlajša hči pa hodi v srednjo medicinsko šolo. „Zaenkrat sva zaposlena v gostilni le midva z ženo, kljub temu pa se za prihodnost ni bati; zadnje čase tudi sin kaže vse več zanimanja za gostinstvo, kasneje bo lahko gostilno prevzel on ali katera od deklet,“ modruje oče in jih pohvali, da se vsi dobro znajdejo, kadar je treba pomagati. Še zlasti lepo govori o najmlajši, češ da je pridna, da se zna hitro obrniti.

„V začetku je bilo hudo,“ se spominjata Zagorčeva. Ivan je po materi dobil hišico ob cesti, v kateri je bilo še za družino premalo prostora, kaj šele za gostilno. Pa vendar se misli na svojo oštarijo ni mogel nikoli otresti. V „Podgorju“ v Šentjerneju je delal kot mizar, doma v Stari vasi pa počasi širil, kar je podedoval.

„Denarja je bilo malo, družina velika in vse sva delala s krediti,“ je povedala Marija. „Tako sva bila zadolžena, da sem se zvečer bala iti spat, ker nisem vedela, kaj bo prinesel naslednji dan.“ Še tri leta potem, ko sta začela z gostilno, je gospodar Ivan hodil v službo v IMV, kjer je delal v prototipni delavnici.

Vsako leto so kaj prizidali: najprej so naredili sobe v prizidku na dvorišču, potem temu prizidku priključili še teraso, kateri so nato dali še streho. Letos je Zagorc na vrtu postavil streho za muzikante, pod to zidano uto si je uredil klavnico. „Vsak dan kaj naredimo. Rad bi naredil še sobe, da bi lahko gostje tu tudi prespali, saj marsikdo vpraša, če bi lahko tu ostal nekaj dni, pa ga nimamo kam dati. Za to pa bi bilo potrebno precej denarja; kredita pa ne dobim dovolj.“

Podjetni Ivan pravi, da bi še vse šlo, ko bi le imel okoli hiše kaj zemlje. „Kaj vse bi se dalo narediti, če bi imel tole njivo,“ pravi. „Sčasoma bi že postavil kaj – ali kegljišče ali pa celo bazen,“ je vedno poln načrtov.

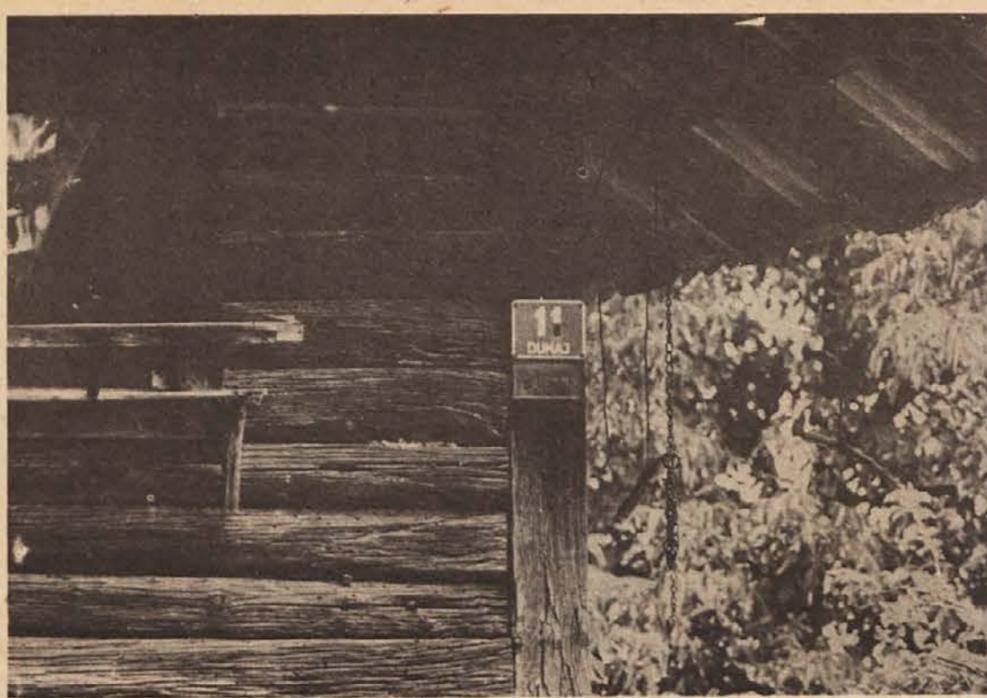
Zagorčeva gostilna je v teh osmih letih, kolikor je odprta, postala znana daleč naokrog. „Pri nas je največ napovedanih skupin; iz vse Slovenije smo jih že imeli. V glavnem so to skupine izletnikov, ki si na Dolenjskem ogledajo kulturne in zgodovinske znamenitosti, pri nas pa se dogovorijo za kosilo. Lani je bila pri nas na kosilu skupina naših izseljencev iz Kanade; postregli smo jih s pristnimi domačimi jedmi in cvičkom. Kaže, da so bili res zadovoljni, saj so nam iz Kanade pisali, da se radi spominjajo obiska pri nas.“

Ivan ve, kaj ljudi privabi v gostilno, in tako tudi ravna. „Dobro, zdravo domače vino, okusne jedi in zabava,“ je njegov „recept“. V Zagorčevi gostilni imajo vsako soboto in nedeljo muziko za ples. Pri njih so že večkrat igrali Slaki, Henček, Štirje kovači. „Ob sobotah in nedeljah, ko je muzika, je tudi največ ljudi; ob sobotah se pri nas na dvorišču lahko vrtijo od šestih popoldne do polnoči, ob nedeljah pa od treh do polnoči. Pozimi je muzika na zaprti terasi.“

Vino kupuje Zagorc v kostanjeviškem koncu. „Gostje v glavnem zahtevajo cviček, od belega imamo samo rebulo, pa še to v glavnem za brizgance. Precej pijejo tudi pivo, opažam pa, da zlasti mladina pije vedno več sokov, coca cole in podobnih nealkoholnih pijač. Spominjam se, da so v začetku ljudje v glavnem naročali vino in se za jedatje niso posebej zanimali, danes pa vsak najprej vpraša, kaj imamo za jesti. Ko se naje, pa spije dva deci cvička.“

Ko je govor o jedi, ima glavno besedo žena Marija. Znane so Zagorčeve suhe salame in klobase, ki so postale nekakšen simbol gostilne: na značkah, ki jih je dal delati Zagorc, zavzema velika suha klobasa največ prostora. Prašiče kupijo od kmetov, kravice, pečenice, salame in klobase pa naredi gospodinja sama. „Lani smo naredili čez 3.000 suhih klobas pa je vse šlo. S krvavicami postrežemo že sedaj, suhe klobase pa bodo sredi septembra. Recept je zelo preprost: v klobasah mora biti ‚gvirca‘; kdo bo pa jedel krvavice, če je v njih sam riž, tega si lahko vsak doma naredi,“ razlaga gospodinja. Pri Zagorcu vsak dan pripravljajo tudi dopoldanske malice; cena za vse malice s kruhom vred je enaka – 10 din. Za skupine, ki se napovedo za kosilo, pa Marija pripravi govejo juho z domačimi rezanci, pečenko in kuretino, več vrst solate, takrat speče domač ajdov kruh, za sladico pa potico, sirov zavitek ali kakšno podobno domačo dobroto.

„Res je, imamo veselje, včasih pa človeku tudi pride vse čez glavo,“ pravi. „Naš poklic je težak, vsakemu moraš ustreči, delati moraš od jutra do pozne noči, dopusta pri nas ni. Največ preglavic pa nam povzroča vodenje knjig; za to bi skoraj mogli imeti v službi enega človeka. Po sedmih letih bi že lahko vedeli, kakšen promet ima gostilna in bi določili davek. Sedaj pa izgubiš račun in je takoj pet tisočakov kazni. Včasih sva že tako jezna, da bi najraje vse pustila. Vendar: kar imamo, vse je delo najinih rok.“



## ZA POŠTENO VAS DUNAJEV



Verjeli ali ne, toda če nameravate na Dunaj, ni treba prekoračiti jugoslovansko-avstrijske meje. V Sloveniji je kar pet naselij, ki se imenujejo Dunaj. Prvi slovenski Dunaj je pri Moravčah, drugi pri Radečah, tretji pri Selcah, četrti pri Zdolah, peti pa pri Krškem. Vsi slovenski Dunaji skupaj imajo za eno pošteno vas hišnih števil, Dunaji pa so le. Zanimivo je tudi, da se prebivalci vseh naših Dunajev imenujejo Dunajčani, reče pa se tudi „grem na Dunaj“.

Obiskali smo Dunaj pri Krškem. Pri tehnični šoli zavije makadamska cesta v hrib na levo. Na Gori se cesta odcepi na desno. Na nadmorski višini okoli 380 metrov leži med vinogradi raztreseno naselje, ki se imenuje Dunaj. Od Dunaja do Krškega je 6 kilometrov.

„Tega, zakaj in od kdaj se naša vas imenuje Dunaj, ne bi vedel povedati,“ pravi 72-letni domačin Anton Gomilšek, upokojeni rudar z Dunaja številka 10. „Čeprav šteje naša vas samo 11 hišnih števil,“ veze dalje živahni Gomilšek, „imamo pri nas kar dva Dunaja. Tri bolj odmaknjene domačije se imenujejo Dunaj ena, preostalih 8 pa Dunaj dve ali Mladevine. Če že ne vem, zakaj se naš zaselek imenuje Dunaj, pa mi je znano, od kod je ime Mladevine. Stari ljudje so mi pravili, da so, tega je že skoraj stoletje, na Dunaju obnavljali vinograde, ki jih je uničila bolezen. Ko so dale nove trte prve kaplje vina, so se Dunajčani zbrali, beseda je dala besedo, kozarec je krožil. Ko je bilo razpoloženje in veselje na višku, so zložili pesem, ki se je začela z besedami „Zdaj pa imamo čisto novo, mlado vino“. No, po pripovedovanju starih se zaradi mladega vina naš Dunaj dve imenuje tudi Mladevine. Ko smo že pri trtah, predvsem od njih živimo v teh krajih, se spominjam, da so bile le-te stare; nekaj jih je še ostalo – niso vseh posekali – in so debele kot litrska steklenica.“

Anton Gomilšek je že zgodaj okusil, kaj pomeni boj za skorjo kruha. Mati je šla s trebuhom za kruhom po svetu, mladi Tonček pa je s starimi starši živel kot najemnik pri gruntarju. Se kot mladenič je z delom „v tabrhlih“ zaslužil za parcelo na Dunaju. Danes stoji na parceli hišica, polna vnukinj in vnukov, ki so prišli k

dedku in babici iz mesta na počitnice. Ni kaj reči: počitnice na Dunaju.

Na Dunaju pri Krškem živijo Pavlini, Krevliji, Ojstrški, Radeji, Flisi in seveda Gomilški. To so domačini, obetajo pa se tudi priseljenci. Vinorodno pobočje in lep razgled na Krško polje naravnost vabi k graditvi počitniških hišic.

Zanimivo je, da ima krški Dunaj tudi vodovod. Zajetje je na Zelencu.

Druga svetovna vojna Dunaja ni obšla. Nemci so ljudi izselili – razen Gomilškove družine. Gomilšek se je za dlako rešil pred najhujšim, pomagalo mu je, da je bil kot minerski mojster zaposlen v rudniku Senovo.

Preživeli vaščani so se po vojni vrnili na domačije, danes je na Dunaju spet slišati jok dojenčkov. Do Krškega, do kruha ni daleč, mladi se ne izseljujejo v tolikšni meri, kot bi pričakovali za raztrgano naselje 380 metrov nad morjem.

Krški Dunaj je znamenit še po eni stvari. V bližini vasi je travnik, imenovan Gradišče. Prav zaradi tega Gradišča je Dunaj omenjen v vseh arheoloških knjigah. Tu so raziskovalci preteklosti našli na pozno neolitsko naselje, nasipi so dolgi okoli 1000 metrov. Našli so tudi sledi bronzodobne in halštatske naselbine, keltske kovance, ostanke rimske kulture (opeke, novce do cesarja Valentijana) ter predmete (orožje, ostroge) iz obdobja preseljevanja ljudstev.

Kaže torej, da je bilo območje krškega Dunaja naseljeno od neolitika do danes. Seveda so zaradi bližnjega Gradišča na Dunaju doma tudi pravljice o zlatem teletu, rimskem mestu itd. Gomilšek se spominja, da je na poljani nekaj „na svojo roko“ kopal tudi njegov brat. Zakladov ni našel, pač pa je našel na kose opeke. Arheologi o prazgodovinski naselbini pri Dunaju še niso rekli zadnje besede. Ko bosta čas in denar, ni izključeno, da bomo zaradi najdb spet slišali za Dunaj, vasico na vinorodnih pobočjih Krškega polja.

Ko smo odhajali z Dunaja, je pripeljal v vas fičko varaždinske registracije. Romi so prišli ponujati preproge. Dunajčani se za njihovo blago niso zmenili, stara potovka, ki smo jo srečali s košem in palico na vaški poti, pa je zamrmlala: „Dunajčani slabega blaga nikoli nismo kupovali!“

# 4779 zaposlenih je prispevalo

V brežiški občini ima vpis posojila za ceste že 12 odstotkov viška

4. avgusta je bil narejen zadnji zbirnik podatkov, ki kažejo, da so brežiški občani pokazali veliko pripravljenost za vpis cestnega posojila.

Skupno je zbrana 8.259.560 din posojila, ki ga je vpisalo 5082 vpisnikov, poprečno vpisani znesek v občini pa znaša zaenkrat 1.625 dinarjev. Ker bi morala brežiška občina zbrati le 7.353.493 din, pomeni, da bo možno razpravljati o 12-odstotnem višku za posebne domače potrebe.

V občini, ki ima 53 delovnih organizacij, je večina kolektivov že dala svoj prispevek, prav tako tudi velika večina zaposlenih. Med 4997 zaposlenimi se je za cestno posojilo že odločilo 4779 občanov, računajo pa, da se bo tudi med 218 doslej neopredeljenimi še marsikdo odločil dati.

V krajevnih skupnostih je akcija za vpis cestnega posojila tudi že stekla. Tako so krajevne skupnosti Brežice, Cerklje in Čatež doslej zabeležile 303 vpisnike, ki so zbrali skupno 395.200 dinarjev ali v

poprečju 1.304 dinarje posojila na posameznika.

Zaradi dopustov in drugih največkrat opravičljivih razlogov iz pre-

ostalih krajevnih skupnosti še ni podatkov, vendar se ni bati, da bi sodelovanje odklonile.

## O ZAKONU V NARAVI

Zakon o združenem delu je že v razpravi med delovnimi ljudmi, pred kratkim pa so o njem govorili tudi delavci in zaposleni v Gozdnem gospodarstvu in sicer kar na delovnih mestih. Tako so v manjših skupinah posejeli delavci na Prilipah in v Podstropju kar v gozdu na štore in z zanimanjem poslušali predavatelja. Pokazalo se je, da se študij v naravi obnese, saj so gozdni delavci sproščeno posejali v razpravo in z zanimanjem obravnavali novosti, ki jih prinaša „nova mala ustava“.

## NOVO V BREŽICAH

VELIKO ODSÓTNIH – Kdor te dni zaide v pisarne občinske skupščine ali na druge urade, lahko ugotovi, da so dopusti v polnem teku. Stranke sicer sprejemajo, vendar bo marsikdo še enkrat priti, ko bodo pravi ljudje na svojih mestih.

NI NAVALA PRI GRADNJAH – Do sredine avgusta so na oddelku za gospodarstvo brežiške skupščine dobili okrog 280 prošenj za izdajo gradbenih in lokacijskih dovoljenj. Ugotavljajo, da interes za gradnjo letos ne narašča, raje obratno. Med iskalci gradbenih dovoljenj je 200 graditeljev zasebnih hiš, poleg njih pa še 20 vikendašev. Ti bodo postavili letne hišice največ ob Krki v Vel. Malencah in na Čatežu, kjer je zanje določen prostor.

GOSPODINJE KUPUJEJO – Agraria ima v eni svojih izložb v mestu razstavljene lepe breskve za vlaganje, ki jih prodaja po 10 din kilogram, če jih kupec vzame cel zabojček. Po brežiške breskve ne hodijo samo domače gospodinje, temveč tudi Zagrebčani.

# Dana trdno zapisana med izvoznike

Sklenjene pogodbe za izvoz 10 milijonov dinarjev izdelkov v Švico in Zahodno Nemčijo

Vrsta izdelovalcev pijač kupuje v tujini licence. V tistem, kar zvarijo doma, je v glavnem domača le voda. Mirenska tovarna rastlinskih specialitet in destilacije Dana gre drugačno pot. Letos nameravajo na zahtevno zahodno tržišče izvoziti za 10 milijonov dinarjev destilatov in sadnih koncentratov.

Prodor mirenske tovarne na tuje je v sedanjih razmerah še toliko bolj hvalevreden, ker ta kolektiv do nedavnega ni štel med izvoznike. Veljalo je namreč obratno, da so več uvažali kot izvažali. Sedaj se je to bistveno spremenilo v prid izvozu. To, kar bodo letos izvozili, predstavlja šele sedem odstotkov vrednosti proizvodnje tovarne, solidno poslovanje jim v bodoče odpre lahko nova vrata na tuje.

S tem tovarna izkorišča prednosti svoje nove proizvodne usmeritve in

tehnologije, ki jo omogoča lani zgrajena sodobna polnilnica in destilacija. Slednjič se popravlja tudi poslovni uspeh tovarne. Turistični delavci niso ravno zadovoljni z letošnjim prilivom gostov, v Dani pa so vseno zadovoljni s sezono, kakor se kaže pri potrošnji pijač. Od junija dalje imajo končno le nove cene za brezalkoholne pijače, ker pri zveznem izvršnem svetu ni bilo mogoče izposlovati realnih cen že vrsto let tako, da je izdelovanje brezalkoholnih pijač prinašalo izgubo, Marsikdo v tovarni je že mislil, da se je vse

zarotilo proti njim. Zdaj, ko se je končno le odprlo, velja skrbno delati. Naposled, kot pravi direktor inž. Avgust Gregorič, le spet prišel čas, ko bo Dana lahko spet poslovno slovela in bila trdna.

A. ZELENIK

## Zgledni gasilci

Gasilsko društvo Mirna je bilo ustanovljeno 1908. leta. Sedaj šteje 55 članov, od tega 8 žensk in 15 pionirjev. V letošnjem letu še ni bilo treba preganjati rdečega petelina, pomagali pa so pri reševanju dveh utopljenčev.

V nedeljo na posebni slovesnosti so podelili značke s priznanjem. Prejelo jih je: za 10-letno članstvo 7 gasilcev, za 20-letno članstvo 12, za 30-letno članstvo 12, za 40-letno članstvo 1 in za 50-letno članstvo 5 gasilcev.

Na sektorskih vajah, v katerih so sodelovala tudi sosednja gasilska društva, so prikazali mešalec lahke pene (proizvod IO „Pohorje“ Dob pri Mirni), ki se uporablja za gašenje lahko vnetljivih stvari in tekočin.

Po končanih vajah je bila gasilska vrtna veselica. Cisti izkupiček veselice bodo porabili za ureditve svojih načrtov. Radi bi popravili gasilski dom (ostreže in orodnišče), nabavili nov gasilski kombi, ker je sedanji star že 14 let, in si nakupili še drugo gasilsko opremo.

JANEZ PLATIŠE

## DROBNE Z MIRNE

NIHČE NE BO PRIKRAJŠAN – Akcija, da bi splavalo kar največ otrok in članov sindikalnih organizacij delovnih kolektivov v občini, je zavzela tak razmah, da je telesno kulturni skupnosti na morju zmanjkalo celo delfinčkov, znakov za plavalce. Največ je bilo podeljeno bronastih, seveda pa tudi zlatih in manjkalo. Minuli teden so po pošti dobili še preostale, tako da nihče, ki si je to priznanje prislužil, ne bo ostal brez njega.

## TREBANJSKE NOVICE

## BREŽIŠKE VESTI



POŽIREK KAR NA STOPNICAH – Zaposleni pri Dekorlesu v Dobovi se vsak dan med malico spravijo kar na stopnice pred bližnjo trgovino. Ker v lokalu ne smejo piti, si pivo odpro pred vrati. (Foto: R. Bačer)

# Šolarji dobro pripravljani

Obrambni dan na šolah v Cerkljah in na Raki je pokazal, da morebitna nevarnost tudi otrok ne bo mogla presenetiti

Pred koncem šolskega leta je več sto otrok krške občine sodelovalo pri načrtno izvedeni vaji: „Nevarnost se bliža, bežite v gozd!“, vsebovala pa je tudi tekmovanje iz poznavanja obrambnih spretnosti.

V Leskovcu in na Raki je otroke že zjutraj po 7. uri došla vest, da se bližajo sovražnikove skupine in naj bodo pripravljeni na nagel umik. Malo kasneje so zaslišali streljanje, zatulila je sirena, otroci in učitelji

## KRŠKE NOVICE

VEDNO USPEŠNI – Aktiv mladih združnikov, ki ga usmerja mentor iz TOZD za kooperacijo pri domačem „Agrokombinatu“, je tudi v tem polletju uspešno ves zastavljen program. Po treh uspešnih zimskih strokovnih predavanjih so mladi kmetovalci sodelovali še na tekmovanju mladih traktoristov in v kvizu „Kaj veš o kmetijstvu“. Minulo soboto so polnoletno dejavnost zaključili z izletom. Popeljali so se do Škofje luke in Kranja, si ogledali tamkajšne znamenitosti, „Gorenjski sejem“ in eno izmed preusmerjenih kmetij.

ZA REDNO DEJAVNOST – Gasilski veselice, tradicionalne polletne družabne prireditve na podeželju krške občine, imajo večkratni pomen. Z njimi si namreč pristojevoljna gasilska društva zagotavljajo tudi sredstva za pomembne naloge, ki jih zahteva njihova dejavnost.

## KONČALO SE JE V BOLNICI

13. avgusta malo po 20. uri je na kolesu z motorjem 18-letni Jože Zajc z Zdolske ceste vozil 14-letno Gordano Stiplošek iz Zagreba. S hitro vožnjo in brez luči sta se bližala mestu, kjer pa ju je pri šoli zaneslo na trikotno zelenico, od tam pa odbilo v stebriček.

## KRŠKI TEDNIK

pa so nato naglo zapustili šolo in se zatekli v 500 m oddaljeni gozdček. Po začetnem alarmu so na obeh šolah izpraznili stavbo v 30 sekundah, okrog 3 minute pa so porabili, da so prišli na varno v gozd. S tem so dosegli rekordne čase umika.

Nato so se učenci in učenke skupno v razredniki zbrali po skupinah in poslušali krajšo oceno njihove pripravljenosti, ki jo je podal član ZRVS domače občine. Povedal je tudi, kakšen namen imajo take vaje in zakaj pri njih sodeluje mladina.

Učenci sedmih in osmih razredov so nato nadaljevali obrambni dan, medtem ko so šolarji nižjih razredov nadaljevali pouk. Višješolci so imeli zanimivo tekmovanje, ki je obsegalo: teoretično nalogo, orientacijski pohod na 1 km dolgi poti po skrivnem terenu, metali so ročne bombe v cilj, streljali so z zračno puško, postavljali šotore, si nadevali plinske maske, itd. Kajpak je bilo vse to zelo zanimivo ne le za fante, ampak so tudi dekleta pokazala veliko spretnost in zanimanje.

Medtem ko so se v Cerkljah na teh tekmovanjih najbolj izkazali Branek Urbanč, Jože Klemenčič, Zdravko Urbanč in Jože Božič – pri

## VSI POMAGAJO!

V Krškem so se med počitnicami lotili obnove dijaškega doma. Stavba je dobila novo fasado, nova vrata in okna, znotraj so preuredili učilnice in spalnice ter vse prečistili. Dela gredu h koncu, bliža pa se tudi začetek šolskega leta. Da bi bil dom pravočasno narejen za sprejem učencev, te dni pridno pomagajo pri urejanju vsi člani kolektiva, od ravnatelja do vzgojiteljev in snažilk. Njihova prizadevanost je lahko za zgled, saj nihče ne pravi: „Za to delo nisem plačan!“



ČIMPREJ NA VARNO! Učenci in učenke so dobro prestali preizkušnje na obrambnem dnevu. Na fotografiji jih vidite, kako so naglo zapuščali šolsko stavbo in tekli „na varno.“

# Pridnost za zgled vsemu mestu

V Florjanski ulici v Sevnici se bliža koncu velika akcija krajanov: 1.700 metrov asfalta in kanalizacije – Nad 90 odst. udarniškega dela in soudeležbe v denarju

Vsa leta po vojni stari del Sevnice v Florjanski ulici pravzaprav ni pridobil ničesar. V zgornjem delu je zraslo naselje montažnih hiš brez dobre povezave. Te dni zaključujejo krajanje veliko delovno akcijo – asfaltiranje vrste krakov te ulice.

Predračunska vrednost vseh del je znašala, kot nam je dejal predsednik gradbenega odbora Stane Gerjevič, računovodja v Jutranci, 2,10 milijona dinarjev. Sedemčlanski odbor je nato naredil razdelilnik za prispevke krajanov. Družina je morala prispevati 6.000 dinarjev in 100 delovnih ur. Upoštevali so tudi socialne razmere. Pri 105 hišah, kolikor je hišnih števil, so tako zbrali 400.000 dinarjev, vrednost opravljenih del pa znaša okrog 350.000 dinarjev. Predsednik Gerjevič pozna vrsto krajanov, ki so delali na cesti tudi po 250 do 300 ur.

Gerjevič ne more prehlaviti delavnosti krajanov tega dela mesta. Ljudje so koristili dopuste, da so lahko delali, na cesti so delale

četotne družine. „Krajanje so sami nabavili cevi za kanalizacijo, cement, poravnali strojne storitve za zemejska dela, le za asfalt je prispevala sevnška krajevna skupnost, za kar smo ji nadev hvaležni. Hvaležni smo tudi občinski cestni službi, posebno njenemu vodji Alojzu Lipoglavšku, za nasvete.“

S temi deli bo kraj pridobil urejeno okolje. Sedaj nas muči le še odprta struga potoka, v katerega je splejana kanalizacija. Radi bi našli skupen jezik s Splošno vodno skupnostjo Dolenskih, da bi spravili v cevi še preostalih 410 metrov potoka in tako odpravili smrad, ki ni v čast ne nam ne pekarni na kraju ulice, iz katere je kruh skoraj vsa občina. Akcija se tako uspešno bliža kraju predvsem zaradi strpnosti vseh

krajanov in solidarnosti,“ pravi tovarniš Gerjevič.

ALFRED ŽELEZNIK

## DRŽAVNO PREDSTVO RAKETARJEV?

V soboto ob 8. uri bo na Hrastih (Dobrava nad Sevnico) tekmovanje raketnih modelarjev Slovenije. Povabljenih je vseh 11 najpomembnejših raketnih klubov v republiki, sevnški raketni klub Vega pa je povabil tudi goste iz sosednjih republik. Od njihove udeležbe je odvisno, ali se bo tekmovanje lahko štelo za državno prvenstvo. Najzanimivejši del prireditve bo ob 11. uri, ko naj bi člani vseh klubov izvedli eksperimentalno iztreljevanje večjih raket. Tako velika prireditve je za mladi sevnški klub lepo priznanje.

## SEVNIŠKI PABERKI

BOGU KRADEJO DEŽ – Ni jasno, zakaj mora prikolica pred valjnim mlinom vedno stati pod milim nebom, ko imajo vendar prazen nadstrešek, kamor bi jo lahko varno spravili. Morda so izumili cenen način za vlaženje moke, preden gre v pekarno? Doslej še ni bilo slišati o kakšnem patentu.

DIRKA ZA AVTOBUSI – Pred kratkim so avtobusom v Sevnici prepovedali stati na običajnih postajališčih. Ker le-ta niso bila označena, kot bi morala biti, je razumljivo, kakšna zmešnjava vlada šele sedaj, ko so določena druga postajališča. Z avtobusi pa potuje tudi veliko starejših ljudi, zato bi bilo potrebno predvsem zaradi teh, da bi bila postajališča označena, kot je treba.



VREDNO OGLEDA – V četrtek so v prostorih Galerije na sevnškem gradu odprli zanimivo dokumentarno razstavo Narodnega muzeja iz Ljubljane „Promet na Slovenskem“. Ob otvoritvi je kustodinja Kozakova dodobra pojasnila vse v zvezi z razstavo, škoda le, da je bil odziv občinstva tako slab. (Foto: A. Zeleznik)

## SEVNIŠKI VESTNIK

# Izkoriščene so vse možnosti

Za pohištvo in gradbeni material je za nakup s posojilom več interesentov, kot je sprti na voljo kreditov — Ugodnosti se poznajo

„V dveh mesecih, kar veljajo ugodnejši pogoji za nakup blaga s posojilom, se v trgovinah pozna večja prodaja,“ je izjavila Martina Ajdišek, referentka za potrošniška posojila pri Standardu, ki sodi v sklop podjetja Mercator.

Po raznih novomeških trgovinah lahko vidimo, da se kupci močno zanimajo za nakup pohištva, za gospodinske stroje in drugo blago, ki ga je mogoče dobiti na kredit. Tudi občani z najnižjimi zasluži zdaj lažje segajo po kreditih, ker 10 odstotkov gotovine za polog že

kako zberejo, medtem ko so marsikomu prejšnji pogoji z dvakrat več potrebne gotovine to onemogočali. Pri Mercatorju, kjer v salonu pohištva in v drugih trgovinah prodajo največ, so nam o prodaji na kredit povedali:

„Vsak mesec imamo določeno vsoto od banke za posojila potrošnikom. Zadnja dva meseca lahko razdelimo po 2,5 milijona dinarjev za posojila in moram reči, da je ta vsota razdeljena prej, ko so prostreženi vsi interesi. Veliko več je prometa v trgovini Sentiernj, kjer so založeni z gradbenim materialom, ki ga po novem potrošniški lahko dobe na kredit. V mestu pa se pozna povečana prodaja pohištva zlasti še, kadar so vseljivi novi bloki.

## 45 LET GASILCEV

Po vsej Sušiški dolini so te dni rdeči lepaki vabili na gasilsko slavo v Dobindol pri Uršnih selih. V nedeljo, 15. avgusta, so proslavljali 45-letnico društvenega obstoja. Ob tej priložnosti so izročili namenu novi gasilski dom, zaslužni člani društva pa so prejeli priznanja. Kot običajno se je prireditev končala z veselico.

## USPELA PROGRAMSKA SEJA

Zadnje soboto je novomeška občinska konferenca ZSMS pripravila v Dolenjskih Toplicah razširjeno programsko sejo, na kateri so člani predsedstva občinske konference in člani posameznih komisij sestavili osnutke za delo vseh komisij pri OK ZSMS Novo mesto.

Zanimanje za nakup blaga s posojilom je že dlje časa večje, kot so naše možnosti, zato se dogaja, da morajo kupci čakati na odobritev posojila do naslednjega meseca.

Kot pravijo pri Mercatorju, kaže praksa, da je proti koncu leta vedno še več interesentov za kredite, zato računajo, da bodo v tem času dobili pri banki še nekaj več sredstev, namenjenih potrošniškimi posojilom.

## Vendarle red na tržnici!

Na seji zborna združenega dela in zborna krajevnih skupnosti je občinska skupščina Novo mesto 20. julija letos sprejela odlok o ureditvi trga in o prometu blaga na drobno v Novem mestu, ki ga objavlja današnji Skupščinski Dolenjski list.

Mnogi, zlasti pa novomeške gospodinje, si bodo posledje odahnil. Negodovanja, da na novomeški tržnici ni in ni pravega reda, je bilo zadnja leta čedalje več; različne pritožbe, nezadovoljstvo nakupovalcev in jezca obiskovalcev tržnice niso zalegle. Ob ponedeljkih in petkih se je novomeška tržnica spreminjala v pravcati neurejeni sejem, na katerem je bilo vedno več zmešnjav, čedalje manj pa prostora za kmetijske pridelke, gozdne sadeže, perutnino in izdelke domače obrti. Posebno jezno so bile gospodinje nad vedno večjim pritiskom številnih kramarjev, ki so tržnico naravnost zasipali z različnimi drobnimi predmeti (bižuterijo), brez katerih v življenju prav lahko shajamo. Ponudba cenenih in tudi sicer malo vrednih steklenih in kovinskih „pripomočkov za gospodinjstva“, izdelkov iz mavca (neokusnih kipcev in kričeče pobarvanih „spominčkov“) pa neštevilnih zvezkov iz plastičnih mas, lesa, „pokvarjene“ suhe robe (a ne tiste prave, ribniške!) in izdelkov iz papirja in drugih materialov, vse to je začelo presegati meje potrpljenja in strpnosti kupec.

Novi odlok zdaj določeno pove, da je pokriti del tržnice namenjen le za prodajo vseh vrst kmetijskih pridelkov, sadja, živil živalskega izvora, gozdnih sadežev in zdravnih zelišč, ostalo blago pa je treba prodajati na nepokrite delu tržnice. Na trgu ne sme nihče prodajati alkoholnih pijač. Točno je določeno, kdo sploh sme prodajati na trgu in kaj, kakor tudi, kdaj smejo nakupovati večji potrošniki (gostišča, slaščičarne in pod.). Odlok uvaja prepotrebni tržni red, zagotavlja nujne higienske ukrepe in natančno določa tudi pristojnosti inšpekciji.

Brez določil o kaznih za prekrške odlok seveda ne bi bil popoln, zato bo prav, da si ga vsakdo prebere. Ne bo škodovalo, če današnje številko Skupščinskega Dolenjskega lista shranijo zlasti novomeške gospodinje, saj se bodo zdaj in pozneje še srečevale s prodajalci na domači tržnici. Tudi slednjim priporočamo, da se z vsebino novega odloka seznanijo, saj bo le tako mogoče zagotoviti red in dobre odnose na tržnici.



**PRIPRAVE NA OTVORITEV** — Med številnimi gospodarskimi uspehi, ki bodo vtisnili pečat letošnjemu proslavljanju občinskega praznika, bo tudi otvoritev nove šole in vrta v Mokronogu. Da bi bilo vse v kar najlepšem redu, so minuli teden priskočili na pomoč tudi prosvetni delavci. V četrtek so učiteljice očistile vsa okna v zgornjem delu zgradbe, naslednji dan pa še v kletnih prostorih (na sliki). (Foto: Zeleznik)

## Šola v naravi boljša od vsakdanje

V Tašaleri je letovalo 650 otrok in članov sindikata — Cene navkljub podražitvam enake lanskim! — Šolam in izobraževalni skupnosti pomagali tudi drugi

V trebanjski občini so letos že četrtrič izvedli šolo v naravi, za mirensko šolo pa je to že sedmič. Tudi letos je bil njen neumorni in skrbni vodja prof. Vladimir Silvester, ravnatelj osnovne šole na Mirni. Poleg učencev četrtilh razredov iz vse občine so v taboru bivali tudi člani sindikata.

Za najbolj razveseljivo novost, pomembno za nemoten potek šole v naravi v zaostrenih pogojih financiranja šolstva, navaja ravnatelj Silvester udeležbo skupnosti za otroško varstvo, telesno kulturne skupnosti in nekaterih delovnih organizacij, posebno Dane, kar si je samo želeli tudi vnaprej. Gre namreč za pomembno vzgojno obliko, da ta ne more biti le skrb šol in izobraževalne skupnosti. Če bi jo dali na tehtnico, ki naj bi pokazala, ali šola v naravi obdrži ali črtati (v korist česa drugega), bi prof. Silvester kot pobornik tega gibanja v občini brez pridržkov dal prednost šoli v naravi.

## ISTA CENA KOT LANI

Vse organizacijske sposobnosti in lastnosti dobrega gospodarja Vladimirja Silvestra so spet prišle do izraza pri ceni šole v naravi. Karkoli so kupili od zelenjave, sadja in kruha, je bilo dražje kot leto poprej, le cena šole se ni spremenila. To je vsekakor uspeh, ki govori v prid stabilizacijski naravnosti v šolstvu, to pa je lahko za zgled marsikateri razvitejši občini, ki nima take vzgojne oblike.

V septembru bodo o vsem prejeli temeljito poročilo delegati obeh

zborov občinske izobraževalne skupnosti. V letošnjo akcijo se je uspešno vključila tudi novo ustanovljena počitniška skupnost. V tabor je namreč pripeljala 14 šotorov z blazinami. Od pomoči kolektivov ravnatelj Silvester tudi letos izreka vso pohvalo mirenski Dani, ki je poleg prevozov ves čas zagotavljala dovolj sadnih sokov za gašenje žeje šolarjev in malčkov.

ALFRED ZELENKIN

## Kazen za udeležbo na seji delegacije?

Primer iz KZ Trebnje

V trebanjski kmetijski zadrugi so si dovolili za današnje stopnjo razvoja delegatskega sistema neljub izpad: disciplinsko naj bi, kot je bilo predlagano, kaznovali delegata, ker je le-ta šel na sejo svoje delegacije za republiško skupščino, ne pa na redno delo.

Znano je, da delegatska gradiva ponavadi ne prihajajo rano, odločiti se je treba bolj v zadnjem hipu. Delegat Franc Grden, ki je izvoljen v delegacijo kmetijev in živilske industrije za republiški zbor združenega dela, v trebanjski zadrugi pa je vodja proizvodnega okoliša Velika Loka, je dobil v četrtek, osmega julija, pismeno gradivo za sejo svoje delegacije, ki se sestaja v Brežicah. Svoje nadrejenega, inž. Alojza Metelka ni dobil v pisarni, zato je Grden sporočil nujnost, da mora na sejo delegacije, v splošni sektor zadruge naslednji dan.

Inž. Metelko se je razburil, češ da je prvo delo. Isto je slišal delegat Grden, ko se je vrnil s seje delegacije v Brežicah, ki ga je pooblastila tudi za sejo republiške skupščine. Zanimivo pri tem je še to, da se je pred sejo delegacije v Brežicah inž. Metelko po telefonu obrnil na predsednico občinske konference SZDL v Trebnjem, češ da delegat Grden ne more na sejo. To je bil seveda neumesten klic, zakaj pri SZDL ne visijo delegati na kljuki, da bi lahko šli: ti boš šel, ti pa ne. Delegati so bili izvoljeni, sedaj morajo delati, sodelovati. V zadrugi je nato inž. Metelko napisal prijavo zoper Grdena disciplinski komisiji zaradi lažje kršitve delovne dolžnosti, ker je le-ta vseeno šel na sejo delegacije. Na sporni dan bi Grden namreč moral odkupovati kumarice za kamniško Eto. To je (lahko) storil namesto njega poslovodja v trgovini zadruge v Veliki Loki: zbral jih je recí in piši le 22 kg!

Res je treba negovati dobre stike s kooperanti, vendar naj dostavimo, da je delo tudi sodelovanje na seji delegacije. Še posebno zato, kakor je bilo rečeno na zadnjem posvetu o osnutku zakona o združenem delu za Dolenjsko v Trebnjem, da se namreč glas kmetijev vse premalo sliši v skupščini.

ALFRED ZELENKIN

## Dobimo se na Gorjancih!

11. septembra bo pri Miklavžu srečanje članstva ob 30-letnici AMD in Ljudske tehnike

Ob 30-letnici delovanja AMD Novo mesto in 30-letnici Ljudske tehnike bo v soboto, 11. septembra, dopoldne srečanje članov na Gorjancih pri Miklavžu. Prireditev se bo

## Novomeška kronika

**ŠE ZA PEŠCE PREVEČ JAMASTO** — Kjer se pri Sitarjevi hiši v Smihelu neha asfalt in se začne makadam, se tudi začenja prašna kalvarija z globokimi jamami. Cesta je proti Ruperču vrhu tako slaba, da ni nevarna samo za vozila, ampak celo za pešce. Kdor zvečer tam pešači, se lahko zvrne vsakih nekaj metrov, ne da bi bil podprt z maligani.

**NAPACNO IME!** — V Novem mestu imamo Prisojno pot, novo ulico z dokaj lepim imenom, ki ga pa nikakor ne zasluži. Stanovalci pravijo, da bi se morala ulica imenovati Temačna pot. Čeprav je tako rekoč v središču mesta, je zavita v temo, ozka in sploh ne dela vtisa mestne ulice.

**SO ŽE BOLJ PREVIDNI** — Odkar se na tržnici pojavljajo tatvine, so kupci in prodajalci malce bolj previdni. Ni več redkost, da vidiš gospodinjino, ki trdno tišči denarnico v roki. Cekarjem ni več zaupati, ker se vanje rada neopaženo priplazi tuja roka.

**CENE NA TRŽNICI** — Tudi v ponedeljek na tržnici ni bilo slišati pritožb čez založenost. Paradižnik so prodajali po 10 do 12 din, peso po 12 din, korenček po 16 din, melancane po 20 din, rdeče zelje po 8 din, navadno zelje po 4 do 6 din ter ohrovt po 12 din kilogram. Tudi vsakovrstnega sadja je bilo precej. Za jabolka so kmetice zahtevale 8 do 12 din, breskve so veljale 10 do 13 din, marelice in grozdje pa je bilo dobiti po 13 din kilogram.



„PONTE ROSSO“ V MALEM — Na novomeški tržnici zadnje čase stojnice s kičem, pleteninami, konfekcijo, obutvijo in podobnimi izdelki obrtnikov vse bolj izrinjajo prodajalce sadja in zelenjave. Gneča je posebno ob ponedeljkih in petkih. (Foto: R. Bačer)

## SPLAVALA JE VEČINA OTROK

Od 22. julija jim je stalno nagajalo vreme, vendar je vseeno splavala večina otrok. Telesno kulturna skupnost je plavalcem podeljevala delfinčke. Šlo je za prvo podeljevanje teh priznanj v občini, kar je še podžgalo plavalno vneto. Dobivali so jih tako otroci kot odrasli. Letos je bilo omogočeno brezplačno bivanje na morju 120 otrokom iz socialno šibkih družin. Nerazumljivo je, da je še vedno dosti težav pri starših na trebeljansko — jelševskem območju, od koder bi otroci bili še kako potrebni morja. Razveseljivo je, da je stara miselnost premagana povsod drugod v občini, kjer so ljudje še revnejši. Ob tem bi kazalo kaj reči zlasti o Trebeljanskem, problem pa naj bi razrešile krajevne družbenopolitične organizacije, posebno SZDL. Ne gre za vprašanje denarja, saj je bilo letos omogočeno brezplačno bivanje večjemu številu socialno ogroženih otrok kot kdajkoli.



Prof. Vladimir Silvester: nad vse zgledno vodstvo šole v naravi, ki ji v vzgojnem pogledu daje prednost.

## BLOK JE DOGRAJEN, NI PA VSELJIV

Stanovanjski blok na Mirni je dograjen, vendar ni vseljiv, ker še ni izdano uporabno dovoljenje. Gradnja je stala skupaj z ureditvijo okolice in otroškimi igriščem 7.292.228,15 din. Tako pride kvadratni meter stanovanjske površine na 6.355,71 din. Blok ima 25 stanovanj, od tega 8 enosobnih, 10 enoinpol-sobnih, 5 dvosobnih in 2 dveinpol-sobni.

Od 25 stanovanj je kupil solidarnostni sklad 9 stanovanj, od tega namensko 2 za upoko-jence, 1 stanovanje ZD Trebnje za ambulanto na Mirni, 4 OZD „Dana“ Mirna, 2 KPD Dob pri Mirni, 1 IMV TOZD Mirna, 1 Gradbeno opekarsko podjetje Mirna, 1 Elektro Krško, 2 OŠ Mirna, 1 GG Brežice TOZD Puščava, 1 Ljubljanska banka — podr. Mirna.

Mirenčane, posebno pa tiste, ki se bodo vselili, verjetno najbolj zanima, zakaj blok še ni vseljiv. Na SO Trebnje so nam v petek povedali, da mora investitor SGP Grosuplje pred izdajo uporabnega dovoljenja odpraviti vrsto pomanjkljivosti.

J. PLATIŠE

**TRIM**

VAS KABI V NARAVO PO ZDRINJE IN SVEŽINO NA STEZO V MIRNI

**TREBANJSKE NOVICE**



vprašuje

medved  
odgovarja

— Ali že veš, da v Kočevju razmišljajo tudi o uvedbi kmečkega turizma?

— Kar naj, kmetje imajo že tako dovolj štirinostnih obiskovalcev, ki prenočujejo kar na njih in vrtovih in bi bili bolj veseli, če bi jim lahko ponudili svoje sobe.

## DROBNE IZ KOČEVJA

**BREZ OBVESTILA NE GRE** — Vse več je kočevskih delovnih organizacij, ki so letos uvedle kolektivne dopuste. Take dopuste imajo nemoteno lahko le v delovnih organizacijah in ustanovah, kjer delo ni vezano na sodelovanje z občani. Zelo neprijetno je nameč, če stranka naredi dolgo pot, da uredi svoje zadeve, na vratih pa jo pričeka listek z napisom: „Smo na kolektivnem dopustu.“ Prav bi bilo, da bi vse občane o takšnih zadevah pravočasno obvestili.

**VES TRUD ZAMAN** — Slabo in deževno vreme je ponagajalo prirediteljem številnih veselic in zabav, ki so bile predvidene ob sobotah in nedeljah. Organizatorji so tako imeli precej škode, saj so zaman pripravili obilico jedade in pijače, pa še stroški s pripravami so šli v nič. Veliko truda je bilo zaman.

**STOLETNA PRATIKA** — Če bo Veliki smaren (15. avgust) brez dežja, sladko vince bo doma.

**DVONOGA „DIVJAD“** — Kmetje se zelo pritožujejo zaradi škode, ki jim jo naredi divjad, mestni vrtičkarji pa, da jim še tisto malo zelenjave, ki jo pridelajo, pobere dvonoga „divjad“. Takih primerov je vse več, saj skorajda ni noči, ko bi ne bila kje pokradena povrtnina, vrt pa še močno poteptan.

## KOČEVSKO NOVICE

# 350 novih stanovanj

V Kočevju jih načrtujejo do konca planskega obdobja

Kot kažejo podatki, bo v kočevski občini potrebno zagotoviti vsaj 550 novih stanovanj v skupni vrednosti 220.000.000 din, saj so zahteve po strehi nad glavo iz dneva v dan večje. Zato bi naj ta številka bila dosežena do konca planskega obdobja 1976–1980.

Izvedli smo, da bo samoupravna stanovanjska skupnost v Kočevju navzlic vsem težavam pravočasno zagotovila načrtno gradnjo stanovanj z vso potrebno komunalno ureditvijo zazidalnih površin v Kočevju in okoliških naseljih, kjer je pomanjkanje stanovanjske površine najbolj očitno. Po predvidevanjih bo v skupnem seštevku stanovanjskih gradenj prevladovala družbena pomoč z najmanj 70 odstotki, na področju komunalnega urejanja gradbenih zemljišč pa bo obveznosti prevzela novo ustanovljena samoupravna skupnost za komunalno in cestno dejavnost s pomočjo stanovanjskih skupnosti.

Sredstva za gradnjo bodo udeleženci dogovora zagotovili s samoupravnim sporazumom o minimalni stopnji prispevka od osnove bruto osebnega dohodka, ki bo v prvi polovici razvojnega plana znašala najmanj 6 odstotkov. V drugi polovici do leta 1980 pa se bo

stopnja prispevka počasi nižala vzporedno z uvajanjem stroškovnih stanarin. Ob tem velja zapisati, da se bo s pomočjo le-teh razvijal tudi sistem solidarnosti za denarno pomoč pri plačevanju stanarin tistim delavcem, ki bodo izpolnjevali pogoje. Res pa je, da tudi od občanov Kočevja pričakujejo, da bodo z lastnimi sredstvi in varčevanjem pripomogli k ureditvi svojih stanovanjskih razmer in na ta način pospeševali gradnjo prepotrebnejših objektov.

B. BUDJA

## Zakaj odhajajo

Prebivalstvo kočevske občine se v zadnjih letih povečuje počasneje kot druge občine in republika, kar gre pripisovati izseljevanju ljudi iz teh krajev. Število prebivalstva se je v zadnjih petnajstih letih povečalo le za 2 odstotka, kar je znatno pod republikim poprečjem (12 odstotkov).

Predvsem gre za problem deagrarizacije. Le-ta v Kočevju narašča po povprečni letni stopnji 5,8 odstotka, v Sloveniji pa po stopnji 3,7 odstotka. Vzrokov za to je več. Ogromna škoda, ki jo povzroča divjad, je prav gotovo ena poglavitnejših težav, s katerimi se srečujejo kmetje. To nam potrjuje podatek, da je izseljevanje prav v ogroženih krajih, kot so Osilnica, Banja loka, Mozelj, Koprivnik, Vas-Fara in drugih vaseh, največ. Na drugi strani, pa je, denimo v Kočevju, opaziti stalno naraščanje prebivalstva. V omenjenih krajih, kjer je izseljevanje največje, je struktura prebivalstva prav zaskrbljiva. Tako je v krajevni skupnosti Banja loka le 2,6 odstotka predšolskih in 7,6 odstotka osnovnošolskih otrok, 34,3 odstotka občanov pa je starejših od 65 let. Kaže, da predvsem mladi težijo k preselitvi v večja urbanizirana naselja, medtem ko se starejši še vedno oklepajo svoje zemlje.

Ena glavnih nalog kočevske občine bo torej voditi politiko hitrejšega razvoja podeželskih območij in podpirati malo industrijo in obrt v podeželskih centrih.

B. B.



**DVA SIMBOLA** — Kmet, ki je naredil stog kar okoli mlate breze, je tako združil dve značilni podobi Bele krajine.

## Pravde so, sodnikov ni

Črnomaljsko sodišče najbolj tare pomanjkanje sodnikov

Obseg dela občinskega sodišča v Črnomlju se je v zadnjih letih močno povečal; to še zlasti velja za lansko leto. Predvsem je več tako imenovanih glavnih vrst zadev, ki po svoji naravi in pomembnosti najbolj zaposlujejo sodišče. Kazenskih zadev je bilo lani v primerjavi z letom 1974 za 20 odstotkov več, število vloženih obtožb pa je poraslo celo za četrtino.

Pri izrekanju kazenskih sankcij je sodišče kaznovало politiko skušalo prilagajati splošnim načelom kaznovanja, se pravi individualizaciji kazni, humanosti in vzgojnemu namenu kaznovanja.

Cepprav se je število preiskav močno povečalo, jih je sodišče reševalo tekoče. Reševanje zadev, ekspeditivnost in trajanje postopkov pa se je večkrat zavleklo zaradi neznanega naslova udeležencev v postopku, predolga reševanja zaprosil odgovornih organov, ker stranke niso pravočasno vložile pripravljalnih spisov, zatikalo se je pri dostavi pošilk po pošti, občutili so tudi pomanjkanje izvedencev posameznih strok, neorganizirano pravno pomoč zunaj sodišča in podobno.

Najbolj pa tare sodišče hudo pomanjkanje kadrov. Sistemizirana so štiri mesta sodnikov, poleg predsednika pa je delal le še en

sodnik. Pristojnost sodišča in obseg dela se povečujeta, kandidatov, ki bi lahko zasedli že doslej sistemizirana delovna mesta, pa ni moči dobiti. Pravnikov je pri nas že tako in tako premalo, take, ki bi se odločili za težko in odgovorno delo sodnikov, zlasti v manjših mestih, pa bi lahko iskali z lučjo pri belem dnevu.

### PLAKETE IN PRIZNANJA

Na osrednji proslavi v počastitev praznika KS Črnomelj so najzaslužnejšim krajanom in organizacijam podelili plakete in priznanja mesta Črnomelj.

Plakete so prejeli: nogometni klub „Bela krajina“, inž. Martin Janžekovič, Alojz Staruha ter Zvone Planinc. Priznanja pa je žirija namenila Janezu Klobučarju iz Kočevja, Stanetu Movrinu, Marjanu Goršku, prostovoljnemu gasilskemu društvu Vranoviči ter hišnemu svetu Cankarjeve ulice 3.

### RADAJ KNJIZNICA V VINICI?

Kaže, da bo Vinica še letos dobila podružnico knjižnice. Predvideli so, da bi knjižnica delovala v bivših prostorih pošte. Ker so ti prostori v zasebni lasti, bo treba še dobiti dokončno soglasje lastnika. Če bo šlo vse po sreči, bo knjižnica odprta za krajevni praznik 21. oktobra. Nekaj knjig in inventarja je že pripravljeno, potrebni denar za adaptacijo prostorov in nakup knjig bosta prispevali kulturna skupnost Slovenije in črnomaljska kulturna skupnost. Knjižnica bo odprta dvakrat ali trikrat na teden.

### ZAČENJA SE SPORTNA JESEN

Pred začetkom jesenske športne sezone so se sestali črnomaljski športni delavci in se včeraj na seji odborov za rekreacijo, tekmovalni in šolski šport pri TTKS pogovorili o organizaciji ligaških tekmovalnj v nogometu, rokometu in košarki; beseda je tekla tudi o športnih tekmovalnih v krajevnih skupnostih. Na dnevnem redu je bila tudi organizacija tekmovalnj šolskih športnih društev, pozornost pa so posvetili tudi pripravi množičnih športnih prireditev.

## ČRNOMALJSKI DROBIR

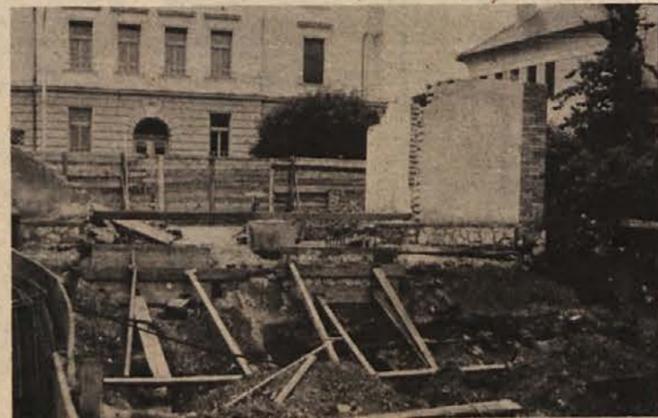
**KMALU POD STREHO** — Gasilski dom na Preloki, v katerem bo prostor tudi za kulturno in družbenopolitično življenje kraja, bo čez en mesec pod streho. Vaščani so ga začeli graditi pred enim letom. Vse, kar so naredili, so v glavnem s samopriskevkom in prostovoljnimi delom, 20.000 dinarjev pa je prispevala črnomaljska kulturna skupnost. Vaščani so prispevali preko 50 tisočakov in opravili pri gradnji več kot tri tisoč prostovoljnih delovnih ur.

**KINO Z IZGUBO** — V letošnjem prvem polletju je obisk v črnomaljskem kinu v primerjavi z lanskim letom padel za dobro četrtino in račun je pokazal, da je za okrog 60.000 dinarjev izgube. Izkazalo se je, da se le s predvajanjem filmov in z najemnino za dvorano ne da kriti vzdrževanje doma kulture in da bo to vprašanje treba rešiti na drug način.

### Črnomaljski poročevalec



**ZAPUŠČEN KIOSK** — Takih in podobnih zapuščenih kioskov je v Kočevju precej. Vsekakor niso v okras mestu, po videzu sošč pa služijo le za reklamno tablo. (Foto: Bojan Budja)



**NOV GASILSKI DOM** — Kot poročamo na drugem mestu, je ZGP Zidar iz Kočevja začel z gradnjo novega gasilskega doma v Ribnici (na posnetku), katerega gradnjo financirata gasilska zveza in gasilsko društvo iz Ribnice. (Foto: Bojan Budja)

## Gasilci pod novo streho

Od novega gasilskega doma veliko pričakujejo — Zakaj dve delovni organizaciji izjema? — Letos pod streho

Razširjene potrebe po protipožarni varnosti v delovnih organizacijah, v zasebnem sektorju in v gospodinjstvih so narekovale gradnjo novega gasilskega doma v Ribnici. Pretekli mesec je Zidar iz Kočevja začel graditi dom, ki bo verjetno pod streho že letos, povsem dokončan pa bo julija prihodnjega leta.

Gasilski dom bo stal na mestu starega, katerega so člani PVD Ribnica porušili s prostovoljnim delom. Predračunska vrednost je 3 milijone dinarjev. Dom bo imel 5 garaž, 2 dvorani, delavnico za vzdrževanje gasilske opreme, v njem pa bo tudi sedež občinske gasilske zveze in sedež društva. Gradnjo financira s 50 odstotki gasilski sklad pri občinski gasilski zvezi, ostalih 50 odstotkov pa bo z odplačevanjem anuitet dalo gospodarstvo. Sklepa o plačevanju anuitet nista podpisala le OZD Eurotrans in Sukno Zapuže — TOZD Jurjevica.

Gasilska tradicija v Ribnici sega v leto 1894, ko je bilo ustanovljeno PVD Ribnica. Takrat je društvo štelo dve desetini prostovoljcev in imelo eno ročno biralno. Danes šteje društvo 70 članov, vendar je res aktivna le majhna večina. Zato člani od novega doma pričakujejo

tudi to, da bodo z novimi prostori pritegnili mladi kader v društvene vrste. Novi gasilski dom bo torej prav lahko pomembna preokretnica.

F. ZELEZNIK

## Le v vednost

Da ribniško komunalno dejavnost predstavlja podjetje — Komunalna, je marsikom znano. Malokdo pa ve, da podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1969, zaposluje le 21 delavcev. To je malo za opravilo nalog, kot so: popravila kategoriziranih cest, odvažanje smeti in odpadkov, pridobivanje peska in kamna, zimsko pluzenje in vzdrževanje cest.

Podjetje ima tri kamione, smetnjak, greder, nakladalec in kompressor. Za vzdrževanje 105 kilometrov kategoriziranih cest (da o ostalih ne govorimo) je slabo opremljena. Sicer pa to le v vednost Ribničanom, da bodo namesto nerganja zaradi slabih komunalnih storitev pomislili tudi na to, s kakšnimi rekviziti in s kolikšnim štabom ljudi razpolaga njihovo podjetje.

B. B.

## Osemsto ton težka cesta

KS Dobravnice: od minule sobote po novi, 1600 m dolgi sodobni cesti — 6000 prostovoljnih ur

Od minule sobote je metliška občina bogatejša za 1600 metrov asfalta, in kot pravijo na občini, imajo največ zaslug za sodobno cesto predvsem prebivalci v krajevni skupnosti Dobravnice.

Ko je minulo jesen tekla beseda o asfaltu, so nekateri, menda bolj za šalo kot zares, predlagali, naj bi tudi njihova krajevna skupnost dobila prve metre sodobne ceste. Predlog se ni zdel neuresničljiv in prizadevni vaščani so sklenili, da bodo poskušali v prihodnjem letu priti do asfalta. Na delo so se spravili takoj. Začela so se pota na občino, podjetja in ob koristnih nasvetih ter tudi pomoči so krajan zbrali denar. Sprva je bilo v blagajni 250.000 din (namenjenih za vodovod), ostali denar so zbrali s samopriskevkom in posojilom.

In tako so konec prejšnjega tedna občani v krajevni skupnosti Dobravnice s ponomom odložili lopate, sedli v senco in si ogledovali še kadečo se črno maso, pravkar dokončano cesto, delo svojih žuljev, ki je hitelo v dobrovrško skupnost oznanjat napredek. Potem ko so potegnili pod zapisane prostovoljne ure črto, so dobili skorajda neverjetno število: v cesto so vložili za več kot 6000 prostovoljnih ur dela. Čeravno

je pri akcijah nekaj prebivalcev odreklo (na srečo je teh malo, in ker obračajo hrbet vsem akcijam, jih vaščani ne pogrešajo), je za tako majhno skupnost — ima vsega 32 gospodinjstev — letošnjih 800 ton pridelane črne mase lep uspeh. Občani pravijo, da napredek ne more priti in nikoli ne bo prišel sam od sebe.

„Lastniki“ nove ceste so povedali, da bi nadaljevali s posodabljanjem. Oviru je denar. Veliko ga terjajo makadamske ceste. Menijo, da bodo že čez leto dni — pričakujejo tudi pomoč JLA — ponovno zapele lopate in težki stroji. Okoli mostu namreč, kajti za prostovoljne ure pa tudi za prispevke se pri njih ni bati.

J. PEZELJ

### SUHOR: PGD PRIPRVLJA VESELICO

Suhorsko prostovoljno gasilsko društvo bo pripravilo v nedeljo veliko vrtno veselico, in sicer pred kulturno-prosvetnim domom na Suhorju. Organizatorji tudi tokrat obljubljajo znane belokranjske jedi in pijačo, goste pa bo zabaval ansambl Lojzeta Jerka.

### V ZAČARANEM „RIBIŠKEM KROGU“

Pred kratkim grosupeljski taborniki iz odreda „Louis Adamič“ v Metliki niso imeli sreče. Po vsej sili so hoteli dobiti ribiške dovolilnice. Oglasili so se v recepciji hotela. Tam so jim dokaj natančno razložili, kje jih lahko dobijo. Po enournem iskanju so potrkali na prava vrata. Mojster je bil na dopustu in znova so izgubili uro, preden so dobili drugega. Namesto dvaindesetih dovolilnic so dobili nov naslov in minila je še ura in znova so dobili nasvet ... Ljubitelji narave so bili še več kot 60 minut v začaranem ribiškem krogu, nakar so obupali. Morebiti bodo te dni metliški ribiči in turistični delavci dobili pismo. V njem bo, tako so zatrjali mladi taborniki — NASVET. Za prve in druge. Verjetno bo tudi prošnja, naj jih prihodnje leto, ko bodo ponovno obiskali njihovo mesto, nikar ne silijo v krivolovstvo.

### PO METLIKI

VEČ DELAVCEV BETI bo prejelo ob praznovanju 20-letnice obstoja te delovne organizacije zvezna, republiška in občinska priznanja ter diplome za prizadevno delo pri razvoju podjetja, v družbenopolitičnih organizacijah in v samoupravnih organih.

### metliški tednik



Predsednik osnovne organizacije ZBZ NOV Jože Matkovič je ob koncu akcije povedal: „Veliko težav smo premagali in naš „črni pridelek“ je dokazal, da smo delo vzeli resno.“



**NOVI METRI ASFALTA** — Občani v krajevni skupnosti Dobravnice so se pred slabim letom odločili, da se bodo lotili posodabljanja cest. V akcijo, v kateri so sodelovali malone vsi, so vložili razen denarja tudi več kot 6000 prostovoljnih delovnih ur. Na sliki: pri asfaltiranju ceste tik pred Primostkom. (Foto: Janez Pezelj)

## REŠETO

# Izkoriščene so vse možnosti

...a pohištvo in gradbeni material je za nakup s posojilom več interesentov, kot je sprti na voljo kreditov — Ugodnosti se poznajo

„V dveh mesecih, kar veljajo ugodnejši pogoji za nakup blaga s posojilom, se v trgovinah pozna večja prodaja,“ je izjavila Martina Baidišek, referentka za potrošniška posojila pri Standardu, ki sodi v sklop podjetja Mercator.

Po raznih novomeških trgovinah lahko vidimo, da se kupci močno zanimajo za nakup pohištva, za gospodinjske stroje in drugo blago, ki ga je mogoče dobiti na kredit. Tudi občani z najnižjimi zaslužki naj lažje segajo po kreditih, ker 10 odstotkov gotovine za polog že

kako zberejo, medtem ko so marsikomu prejšnji pogoji za dvakrat več potrebne gotovine to onemogočali.

Pri Mercatorju, kjer v salonu pohištva in v drugih trgovinah prodajo največ, so nam o prodaji na kredit povedali:

„Vsak mesec imamo določeno vsoto od banke za posojila potrošnikom. Zadnja dva meseca lahko razdelimo po 2,5 milijona dinarjev za posojila in moram reči, da je ta vsota razdeljena prej, ko so postreženi vsi zainteresenti. Veliko več je prometa v trgovini Sentičarjevi, kjer so založeni z gradbenim materialom, ki ga po novem potrošniku lahko dobe na kredit. V mestu pa se pozna povečana prodaja pohištva zlasti še, kadar so vseljivi novi bloki.

## 45 LET GASILCEV

Po vsej Suški dolini so te dni rdeči lepaki vabili na gasilsko slavo v Dobindol pri Uršnih selih. V nedeljo, 15. avgusta, so proslavljali 45-letnico društvenega obstoja. Ob tej priložnosti so izročili namenu novi gasilski dom, zaslužni člani društva pa so prejeli priznanja. Kot običajno se je prireditev končala z veselico.

## USPELA PROGRAMSKA SEJA

Zadnje soboto je novomeška občinska konferenca ZSMS pripravila v Dolenjskih Toplicah razširjeno programsko sejo, na kateri so člani predstava občinske konferencie in člani posameznih komisij sestavili osnutke za delo vseh komisij pri OK ZSMS Novo mesto.

Zanimanje za nakup blaga s posojilom je že dlje časa večje, kot so naše možnosti, zato se dogaja, da morajo kupci čakati na odobritev posojila do naslednjega meseca.

Kot pravijo pri Mercatorju, kaže praksa, da je proti koncu leta vedno še več interesentov za kredite, zato računajo, da bodo v tem času dobili pri banki še nekaj več sredstev, namenjenih potrošniškim posojilom.

## Vendarle red na tržnici!

Na seji zбора združenega dela in zboru krajevni skupnosti je občinska skupščina Novo mesto 20. julija letos sprejela odlok o ureditvi trga in o prometu blaga na drobno in Novem mestu, ki ga objavlja današnji Skupščinski Dolenjski list.

Mnogi, zlasti pa novomeške gospodinjice, si bodo poslej odlašali. Negodovanja, da na novomeški tržnici ni in ni pravga reda, je bilo zadnja leta čedalje več; različne pritožbe, nezadovoljstvo nakupovalcev in jeza obiskovalcev tržnice niso zalegele. Ob ponedeljkih in petkih se je novomeška tržnica spreminjala v pravcati neurejeni sej, na katerem je bilo vedno več zmešnjav, čedalje manj pa prostora za kmetijske pridelke, gozdne sadeže, perutnino in izdelke domače obrti. Posebno je zneje so bile gospodinjice nad vedno večjim pritiskom številnih kramarjev, ki so tržnico naravnost zasipali z različnimi drobni predmeti (bižuterijo), brez katerih v življenju prav lahko shajamo. Poudarila cenenih in tudi sicer malo vrednih steklenih in kovinskih „pripomočkov za gospodinjstvo“, izdelkov iz mavca (neokusnih kipevc in kričke pobarvanih „spominčkov“) pa neštevilnih zrnčk iz plastičnih mas, lesa, „pokvarjene“ suhe robe (a ne tiste prave, ribniške!) in izdelkov iz papirja in drugih materialov, vse to je začelo presežati meje potrpljenja in strpnosti kupcev.

Novi odlok zdaj določeno pove, da je pokriti del tržnice namenjen le za prodajo vseh vrst kmetijskih pridelkov, sadja, živil živalskega izvora, gozdnih sadežev in zdravilnih zelišč, ostalo blago pa je treba prodajati na nepokritem delu tržnice. Na trgu ne sme nihče prodajati alkoholnih pijač. Točno je določeno, kdo sploh sme prodajati na trgu in kaj, kakor tudi, kdaj smejo nakupovati večji potrošniki (gostišča, slaščičarne in pod.). Odlok uvrja prepotrebni tržni red, zagotavlja nujne higienske ukrepe in natančno določa tudi pristojnosti inspekcij.

Brez določil o kaznih za prekrške odlok seveda ne bi bil popoln, zato bo prav, da si ga vsakdo prebere. Ne bo škodalo, če današnje število Skupščinskega Dolenjskega lista shranijo zlasti novomeške gospodinjice, saj se bodo zdaj in pozneje še srečevale s prodajalci na domači tržnici. Tudi slednjim priporočamo, da se z vsebino novega odloka seznanijo, saj bo le tako mogoče zagotoviti red in dobre odnose na tržnici.



„PONTE ROSSO“ V MALEM — Na novomeški tržnici zadnje čase stojnice s kičem, pleteninami, konfekcijo, obutvijo in podobnimi izdelki obrtnikov vse bolj izrinjajo prodajalce sadja in zelenjave. Gneča je posebno ob ponedeljkih in petkih. (Foto: R. Bačer)

# „Tudi jaz bi šel v vrtec“

Čeprav smo na področju vzgoje in varstva otrok naredili že marsikaj, je še vedno veliko tistih, ki zaman trkajo na vrata vrtecev

Vprašanje vzgoje in varstva otrok v kočevski občini, ki je bilo še do pred kratkim sila pereče, se je v zadnjem času nekoliko omililo, čeprav podatek, da je trenutno 20 odstotkov otrok deležnih predšolske vzgoje, še vedno ni zadovoljiv. V primerjavi s prejšnjimi leti je to le napredek, vendar to tudi obvezuje. Vzgojnovarstveni zavodi namreč trenutno lahko sprejmejo le polovico otrok, potrebnih varstva.

Prav zaradi tega predvideva plan razvoja do leta 1980 povečanje investicij na tem področju, s čimer bi zmogljivosti VVZ povečali za 30 odstotkov. Tako bi naj v tem obdobju zgradili jasli v Kočevju in vrtec v krajevni skupnosti Stara cerkev, dela pri predvideni adaptaciji VVZ Keček v Kočevju pa so že v teku. Vzopredno s temi načrti se poraja vprašanja kadra, saj bo do leta 1980 potrebno dodatno zaposliti 13 vzgojiteljic; 6 jih že stipendirajo, ostale pa bo potrebno poiskati drugje.

Ker pa to še ne bo dovolj za kočevsko občino, bodo postopoma uvajali tudi nove dejavnosti organiziranega dela z otroki. Tako predvidevajo organizirano varstvo na otroških igriščih za otroke, ki ne obiskujejo vzgojnovarstvenih zavodov, razširitev telesno kulturne dejavnosti za predšolske otroke in uvedbo smučarskih in plavalnih tečajev. Zanimiv je predlog, da bi v bližnjih krajih Livoldu, Željnah in Stari cerkvi organizirali „potujoče vrtece“, in da bi skupaj z OS in kulturno skupnostjo predšolske otroke vključili v kulturne krožke

ali pa uvedli popoldansko varstvo v VVZ.

Organiziranost male šole, ki bi je naj bili deležni vsi otroci pred vstopom v šolo, prav tako dobiva nove razsežnosti. Vsa prizadevanja izobraževalne skupnosti veljajo zagotoviti celoletne male šole s 570 urami pouka za vse otroke. Zaradi pomanjkanja šolskega prostora in učiteljev je to v celoti neizvedljivo, pač pa bo podaljšana na 120 ur letno za vse otroke, oziroma na 152 ur, kjer bo to mogoče.

Razvoj osnovnega šolstva ne predvideva večjih sprememb pri številu šoloobveznih otrok, največji pouda-

rek bo le na izboljšanju učnih uspehov in zmanjševanju osipa. Ena najuspešnejših metod za odpravo teh pomanjklivosti je prav gotovo vključevanje učencev v podaljšano bivanje. Otroci imajo tako v šoli zagotovljeno prehrano, pod vodstvom mentorjev pa opravijo vse šolske obveznosti. Uveljavljanje podaljšane bivanja učencev v šoli pomeni prehod na celodnevno šolo, ki jo že načrtujejo v Stari cerkvi, Mozlju, Kočevski Reki, Livoldu in posebnih šoli, medtem ko Kočevje še nima vseh pogojev (prostori in kader), ki jih zahteva celodnevna šola.

B. BUDJA



KEKCA OBNAVLJAJO — Pred kratkim je Komunalno gradbeno podjetje Kočevje pričelo obnavljati otroški vrtec Keček na Reški cesti v Kočevju. Dela, ki bodo veljala prek 1.800.000 din, bodo predvidoma končana v oktobru, med tem pa bodo otroci nastanjeni v zaslitih prostorih na posebni šoli in v telovadnici OS. (Foto: F. Brus)

## Kaj bo s kmeti?

Do leta 1980 bo v novomeški občini 300 kmetij preusmerjenih in moderniziranih za proizvodnjo mleka in mesa. Ta podatek, vzeti iz občinskega družbenega plana, jasno kaže na precejšen napredek na tem področju. Medtem ko bosta novomeška in žužemberška zadruga še bolj razvili kooperacijo s kmeti, bo zasebna proizvodnja usmerjena predvsem v mliкарstvo, pitanje goved in prašičev, v pridelovanje krompirja in vrtnin ter v vinogradništvo.

Družbeni sektor kmetijstva, ki gospodarja z nekaj več kot 1.500 hektari zemljišč, pa se bo še nadalje bavil predvsem z živinorejstvom proizvodnjo ter s hmeljarstvom in sadjarstvom. Pomemben napredek pa si lahko obtemo tudi od načrtovane nove kladnice, hladilnice in obrata za predelavo mesa in obrata za predelavo mleka, hkrati pa bodo skušali najti primerno rešitev še za gradnjo predelovalnega obrata za grozdje.

Računajo, da bo na ravninskih predelih z raznimi melioracijami pridobljenih okrog 1500 hektarov kvalitativnih zemljišč, kar bo pripomoglo k ustvarjanju tržniških viškov.

## Dobimo se na Gorjancih!

11. septembra bo pri Miklavžu srečanje članstva ob 30-letnici AMD in Ljudske tehnike

Ob 30-letnici delovanja AMD Novo mesto in 30-letnici Ljudske tehnike bo v soboto, 11. septembra, popoldne srečanje članov na Gorjancih pri Miklavžu. Prireditelj se bo

## Novomeška kronika

ŠE ZA PEŠCE PREVEČ JAMATO — Kjer se pri Sitarjevi hiši v mihihju neha asfalt in se začne makadam, se tudi začneja prašna kalvarija z globokimi jamami. Cesta proti Ruperc vrhu tako slaba, da ne vrnemo samo za vozila, ampak tudi za pešce. Kdor zvečer tam zadržuje, se lahko zvrne vsakih nekaj metrov, ne da bi bil podprt z asfaltom.

NAPACNO IME! — V Novem mestu imamo Prisojno pot, novo ulico z dokaj lepim imenom, ki ga je nikakor ne zasluži. Stanovalci pravijo, da bi se morala ulica imenovati Temačna pot. Čeprav je to tako rekoč v središču mesta, je imena v temo, ozka in sploh ne dela misla mestne ulice.

SO ŽE BOLJ PREDVIDNI — Spetkar se na tržnici pojavljajo vse pogostejši previdni. Ni več redkost, da se na tržnici pojavijo previdni gospodinjice, ki trdno tišči cenarnico v roki. Cekarjem ni več strahovati, ker se vanje rada neopaženo vtrplazi tuja roka.

CENE NA TRŽNICI — Tudi v ponedeljek na tržnici ni bilo slišati pritožb čez založenost. Paradižnik se prodajali po 10 do 12 din, pesa po 12 din, korenček po 16 din, belancane po 20 din, rdeče zelje po 12 din, navadno zelje po 4 do 6 din, hrčkov po 12 din kilogram. Tudi rakovrstnega sadja je bilo precej. Za jabolka so kmetice zahtevale 8 do 12 din, breskve so veljale 10 do 12 din, marelice in grozdje pa je bilo običajno po 13 din kilogram.



„Gospa je rekla, naj dobri ljudje od tovarne avtomobilov na Glavnega trga pustijo na kmetijskih sto metrov steklenico bencina za lastnike katrc, ki jim nujno potrebna goriva, še preden jih v ogledalnice novepečeni lastniki vtrpljati od tovarne IMV do Topalke...“

## Jelenjad deli dobiček

Kočevski kmetje s strahom gledajo na svojo prihodnost — Ali bo zmagala divjad?

Vse pogostejše in vse nujnejše so v zadnjem času zahteve kmetov iz okolice Kočevja za ureditev problema, ki jih tare že vrsto let — škodi, ki jo na pridelkih povzroča divjad. To ni več vprašanje prihodnosti, kajti podatki o nastali škodi so prav zastrašujoči in težko je verjeti, da se zamujeno še da popraviti.

Najprej nekaj podatkov. Stalež divjadi, ki je bil v lanskem letu 1900 glav, se je letos povečal za 60 divjadi. To je prav presenetljiva številka, če vemo, da je po podatkih lovskih družin letošnja zima krepko razredčila vrste uničevalcev pridelkov. Po nekaterih podatkih je zaradi nruza in visokega snega letošnje zimo poginilo okoli 100 divjadi. Še bolj zaskrbljujeto številke o izplačani škodi v zadnjih letih. V sezoni 1973/74 je bilo kmetom izplačano za 112.725,00 din škode, v sezoni 74/75 se je ta številka povzpela na 272.935,00 din, v obdobju 75/76 pa na 412.895,00 din. Vedeti pa moramo, da te številke ne povedo vsega, saj kmetje menijo, da odškodnina ne dosega dolgov, ki so jih imeli med letom z oskrbo n nego svojih pridelkov.

B. BUDJA

## DOLENJSKI LIST

### VEČ ZA GOZDNE DELAVCE

Samoupravni organi in vodstva temeljnih organizacij, ki delujejo v okviru Gozdnega gospodarstva Kočevje, že vrsto let delajo na tem, da bi izboljšali delovne razmere gozdnih delavcev.

V ta namen so pred kratkim dogradili gozdarski center v Glazuti, zdaj pa načrtujejo gradnjo tovrstnega objekta na Marofu pri Kočevju. Načrti so že narejeni in tako ne bo nobenih ovir za gradnjo objekta, ki bi naj nudil gozdnim delavcem poleg bivanja tudi hrano in razvedrilo.

## Za dežjem pride sonce

Nedolgo tega smo pisali, da je kočevski ITAS eno najbolj ogroženih podjetij v občini. Takratno stanje je bilo res porazno, saj je podjetje imelo nakopičenih precej zalog, ki niso šle v prodajo, poleg tega pa še zdaleč niso pokrivali svojih obveznosti. Sedaj je povsem drugače.

Na razširjeni seji izvršnega sveta kočevske skupščine, na kateri so sodelovali predstavniki banke, ITASA, ostalih družbeno-političnih organizacij in občinski pravobranilec samoupravljanja, je bilo največ govora prav o stanju v tem kočevskem kolektivu, ki daje zasluček tretjini vseh zaposlenih v občini. Skupna ocena, potem ko so analizirali gospodarjenje organizacije v zadnjem obdobju, je bila, da ITAS v celoti pokriva vse svoje obveznosti in da tudi v prihodnosti ne bo potrebna intervencija banke. Po nekaterih izračunih lahko podjetje planirano vsoto 32 do 35 starih milijard din celo doseže. To bi pomenilo, da bo podjetje svoje obveznosti med letom v celoti pokrilo, nekaj sredstev pa bi ostalo za razširjeno reprodukcijo.

Eden od sklopov tega sestanka je bil tudi, da se morajo v ITASU točno držati zastavljenega programa, o vsaki spremembi pa takoj obvestiti kolektiv. Nadalje je bila postavljena zahteva, da se v kolektivu vsa mesta zasedejo z ustreznimi izobraženimi kadrom, če pa to ni mogoče, je potrebno kadre dobiti drugje. Za vse to je potrebno ustanoviti močno analitično službo, ki bo skrbel za soglasno delovanje med sektorji, kjer je bilo v zadnjem času opaziti vse preveč rivalstva. In še zadnja težava, za katero so tudi bile nakazane rešitve: pomanjkanje obratnih sredstev. Izhod iz te težave je po mnenju udeležencev seje izvršnega sveta v najmanjši kreditov za serijsko izdelavo in kreditov za izvoz, saj vemo, da ITAS s svojimi izdelki nastopa tudi na tujem trgu.

B. BUDJA

## Le elektriko bi radi

Srobotnik je verjetno edina vas v Kolpski dolini brez električne napeljave in vodovoda

Vas Srobotnik, ki leži v zgornjem toku Kolpe pod visokimi skalami in obdana s številnimi hribi je verjetno zadnja v Kolpski dolini, kjer si prebivalci še svetijo s petrolejki. Resda naselje sestavljajo le 4 hiše, pa vendar so brez električne napeljave, vodo pa zajemajo kar iz potoka, ki teče skozi vas.

Velika želja maloštevilnih prebivalcev Srobotnika je, da bi tudi v njihovih hišah v prihodnosti svetica električna žarnica, saj je električno omrežje oddaljeno le slab kilometer od vasi. Ena najvnetejših zagovornic električne napeljave je Marija Stimac.

„Tudi mi bi radi imeli kakšen električni aparat, ki je za marsikatero gospodinjico zgotovljeno nujnost, le

napajaljo bo treba čimprej urediti.“ Sicer pa je življenje v Srobotniku skromno. Resda pridelajo nekaj za življenje, toda kaj ko jim večino tega uniči divjad, letos pa se je temu zlu pridružila še toča in tudi suša. In še eno vprašanje je, ki tare slehernega prebivalca Kolpske doline. Ali naj zaradi zaščitenosti medvedov krajina izpostavlja svojo kožo? Varen ni več nikjer. Ne na polju, ne v gozdu, ne podnevi in ne ponoči. „Kolpsko dolino počasi, a zagotovo prepuščamo divjadi,“ je mnenje tamkaj živčih ljudi.

### NEVARNI PESKOKOPI

V Mozlju in okolici je precej peskokopov, ki so jih v preteklosti pridom izkoriščali, sedaj pa so neurejeni. Nekateri izmed njih so celo nevarni za prebivalce in obiskovalce tega kraja.

Vaščani si zato prizadevajo, da bi pristojni organi rešili tudi te probleme, tako da bi po končanih izkopih peskokopi ne bili nevarni za ljudi.

## TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 19. avgusta – Marijan  
Petek, 20. avgusta – Bernard  
Sobota, 21. avgusta – Tjmorej  
Nedelja, 22. avgusta – Marija  
Ponedeljek, 23. avgusta – Rozalija  
Torek, 24. avgusta – Jernej  
Sreda, 25. avgusta – Ludvik  
Četrtek, 26. avgusta – Aleksander

## LUNINE MENE

25. avgusta ob 12.00 uri – mlaj



KOSTANJEVICA: 21. 8. ruski film Slovo od Leningrada. 22. 8.

# mali oglasi

## SLUŽBO DOBI

GOSTILNA ČRNIVEC, Martin Turk, Brezje na Gor. sprejme v službo kvalificirano ali priučeno natakario. Plača dobra, hrana in stanovanje zagotovljena. Nastop službe možen takoj.

ISCEM mlinarja ali mladega fanta, ki ga veselijo valjčni mlin. Stane Zakrajšek, Gor. Ponikve 2, Trebnje.

SPREJMEM samostojnega mizarja; prednost imajo kandidati z voznikskim izpitom. Zasluzek 20 do 25 din na uro. Nastop takoj. Samsko stanovanje zagotovljeno. France Merjasec, reklamni atelej Ljubljana-Sentvid, Guncelj, Štrukljeva 17, telefon (061) 51-641.

TAKOJ ZAPOSIM kuhinjsko pomočnico za nedoločen čas. Lahko je priučena ali začetnica z nedokončano osnovno šolo. Hrana in stanovanje v hiši. Gostilna Springer, Trebnje.

SPREJMEM vajenca za napeljevanje centralnih kurjav. Maks Redenšek, Ključavničarstvo Boštanj pri Sevnici.

## SLUŽBO IŠČE

OTROKA vzamem v varstvo. Pavlin, Novo mesto, Nad mlini 44.

## STANOVANJA

ODDAM sobo in kuhinjo (centralno ogrevano) dekletu, ki bi izmenično pazila na 7-mesečno punčko. Naslov v upravi lista (2430/76).

DIJAK tretjega letnika poklicne šole išče sobo v Novem mestu od 1. septembra do 1. februarja. Ponudbe pošljite na naslov, ki ga dvignete v upravi lista pod šifro „OGREVANA SOBA“.

ODDAM centralno ogrevano sobo s kopalnico in straniščem. Plačljivo za dve leti vnaprej. Milana Majcna 7, Novo mesto.

DVA FANTA iščeta sobo v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (2442/76).

STUDENTKA išče sobo v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (2443/76).

ODDAM opremljeno sobo dijakom. Naslov v upravi lista (2449/76).

STUDENTKA išče sobo v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (2448/76).

ZAMENJAM stanovanjsko hišo v Grosuplju za enako v Metliki ali bližnji okolici. Hiša ima centralno ogrevanje, dve stanovanji, garažo, klet, precej vrta, drvarnico in podobno. Ivan-Ana Štulač, Pod gozdom cesta II. št. 6, 61290 Grosuplje.

## Motorna vozila

PRODAM FIAT 850 po delih in zastavo 750 po delih. Srečko Krhin, Staneta Rozmana 6, Crnomelj.

PRODAM FIAT 750, letnik 1971, registriran do marca 1977. Cena ugodna, možen tudi ček za gradbeni material. Naslov v upravi lista (2391/76).

PRODAM AUSTIN, letnik 1970, prevoženih 76.000 km, standardni motor. Naslov v upravi lista ali telefon 71-431 (2415/76).

PRODAM osebni avto Austin 1100. Ogled od 16. ure dalje na Ragovski 1.

PRODAM ZASTAVO 750 in enosono prikolico za osebni avto po ugodni ceni. Franc Kocjan, Dol. Kamence 12, Novo mesto.

PRODAM traktor Ursus (35 KS). Ludvik Barbo, Češnjice 8, Mirna peč.

ameriški film Tarzan in žena Leopard. 25. 8. ameriški film Krvava mati.

KRŠKO: 21. in 22. 8. ameriški film Djangov sin. 25. 8. nemški film Kapitan.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 20. do 22. 8. ameriški barvni film Vojna sreča. 23. in 24. 8. angleški barvni film James Bond – živi in pusti umreti. 25. in 26. 8. ameriški barvni film Gangster Lepke.

RIBNICA: 21. in 22. 8. italijanski barvni film Ta prekleti obračun.

SEVNICA: 21. in 22. 8. italijanski film Danes meni, jutri tebi.

SENTJERNEJ: 21. in 22. 8. film Zakaj ubijaš fant.

TREBNJE: 21. in 22. 8. danski barvni erotični film Zobozdravnik v postelji.

PRODAM trajno žarečo peč Gorenje na trdo gorivo in EMO-8 na tekoče gorivo. Informacije po telefonu 22-436 do 14. ure in po 14. uri na 23-731.

TELICO SIVKO, brajo 5 mesecev, prodam. Alojz Cvelbar, Gorenja vas 22, Šmarjeta.

PRODAM prikolico za osebni avto, dve dvokrilni omari in peč na olje. Momčilo Gordanić, Zagrebška 6/a, Novo mesto.

POCENI prodam priročna leksikona (slov. in Hrvat.). Naslov v upravi lista (2454/76).

PRODAM 4 nove, originalne avtomobilske gume z zračnicami za lado (900,00 din). Bratož, Zagrebška 11, Novo mesto.

UGODNO prodam skoraj novo oljno peč EMO 8 zaradi centralne kurjave. Naslov v upravi lista.

UGODNO PRODAM malo rabljen črnobel TV sprejemnik Iskra. Naslov v upravi lista.

## KUPIM

KUPIM osebni avtomobil Renault 4 (katca) ali VW. Naslov v upravi lista (2413/76).

## POSEST

NA OBMOČJU KRŠKEGA ugodno prodam zidnico in vinograd (28 arov) na lepi sončni legi. Dostop z vsakim vozilom, 20 m od glavne ceste. Vse informacije dobite pri Jožetu Omrzelu, Kostanjek 10, Šapola pri Zdoblah.

PRODAM vikend in dva manjša vinograde v Draščih pri Metliki. Vikend je ob glavni cesti. Interesenti naj pišejo na naslov: Jože Barica Mavec, Adelheidstr. 45, 6200 Wiesbaden, Deutschland.

PRODAM parcele za vikend v bližini Trebnje. Naslov v upravi lista (2446/76).

## RAZNO

SOLIDEN fant 30/170, svetliolas, po poklicu strojnik, zaposlen 8 let v ZRN, želi spoznati solidno dekle zaradi ženitve. Pišite na naslov Dolenjskega lista s fotografijo pod šifro „SOLIDEN“.

POROČNI PRSTANI! – Poročni prstan, ki vam ga bo izdelal zlatar v Gosposki 5 v Ljubljani, bo trajen spomin na sklenitev vaše zakonske zveze! – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

## PREKLICI

ALOJZ AŠ, Novo mesto, Prisojna pot 18, prepovedujem krajo rastlin in pridelkov, odlaganje smeti in neuporabnih predmetov ob robu reke Krke na moji parceli št. 664/22 (Tičnica) v Gor. Polju. Kdor prepovedi ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

JOŽE LEGAN, Podgozd 2, Dvor, prepovedujem hojo kokoši po mojem zemljišču. Predvsem opozarjam lastnika kokoši Mira Klevičarja iz Podgozda 1, Dvor, ker bom v nasprotnem primeru sodno preganjal.

FILIP PIRC, Dol. Lakovnice 3, Novo mesto, opozarjam Franca Bartolja in njegovo ženo Marijo, naj prenehata širiti lažnive govornice o moji družini. Če tega ne bosta upoštevala, ju bom sodno preganjal.

MILAN GORŠIN, Gor. Težka voda 6, Stopiče, opozarjam Jožefa Sparovec in Jožefo Udovč s Težke vode, naj prenehata z lažnivimi govornicami, ker ju bom v nasprotnem primeru sodno preganjal.

V SPOMIN



19. avgusta bo minilo žalostno leto dni, odkar nas je mnogo prezgodaj zapustila naša ljuba hčerka, mamica, sestra in teta

**ROZALIJA MRVAR**  
roj. MURN  
iz Hruševca pri Straži

Dnevi in meseci minevajo, mi pa ne moremo verjeti in se sprijazniti s tem, da te ni več med nami. Vedno mislimo nate, a naša žalost in bolečine ostajajo večne. Zahvaljujemo se vsem, ki obiskujete njen poslednji dom, ji prižigate svečke in prinašate cvetje.

Neutolajljivi vsi njeni: oče, mati, sin Jožko, brata France in Tone, sestre Malka, Anica in Micka z družinami

KAROLINA JANEŽIČ, Razdrto 12, Sentjernej, prepovedujem Karlu Cimermanu iz Razdrtega 12, Sentjernej, vsako prodajo premičnim in nepremičnim. V nasprotnem primeru ga bom sodno preganjala.

ALOJZ ANTONČIČ, Vinji vrh 39, Šmarješke Toplice, in ALBIN MESOJEDEC iz Mršče vasi, prepovedujeta vožnjo in hojo po najinem zemljišču v Vinjem vrhu. Kdor tega ne bo upošteval, ga bova sodno preganjala.

## OBVESTILA

IZDELUJEM vse vrste rolet in žaluzij ter opravljam vsa popravila. Roletarstvo Medle, Zobja vas 47, Novo mesto, telefon 23-673.

CENJENE KUPCE OBVEŠČAMO, da bomo 25. avgusta pričeli prodajati kokoši nesnice. Kokoši se nesejo. Prodajali jih bomo po klavni ceni 1 kokoš – 25 din. Pred navedenim datumom ne bomo prodajali. Stane Zdravje, Zalag 17, Novo mesto.

JUGOSLOVANSKA kinološka zveza, Kinološka zveza Slovenije, Zveza klubov za vzrejo športnih in službenih psov SRS in klub Novo mesto prirejata v soboto in nedeljo, 21. in 22. avgusta, IZBIRNO TEKMOVANJE za udeležbo na evropskem tekmovanju šolanih psov za leto 1976. Tekmovanje v vajah poslušnosti, napada in obrambe bo na Stadionu bratstva in enotnosti, v izvajanju sledenja pa na Grabnu pri Novem mestu. Pričetek tekmovanja ob 8. uri. V nedeljo, 22. avgusta, bo ob 15. uri na stadionu propagandni nastop sodelujočih in razglasitev rezultatov. Ljubitelji psov vabljeni.

## Vaš prijatelj DOLENJSKI LIST

## ČESTITKE

DRAGEMU očetu ALFONZU TWRDYJU, Bršljin 61, želijo veselo dobrodošlico pri povratku v domovino žena Nežka, hčerka Nežka z možem Jožetom, hčerka Darinka z možem Rudijem ter vnučka Maja in Boštjan.

DRAGI teti ELI VODA, Fairfield, Avstralija, želimo veselo in lepo bivanje v domovini, obenem pa tudi srečen povratek, družine Twrdy, Medvešek in Simonič.

## ZAHVALA

Ob boleči, prerani izgubi naše ljubljene mame, žene, stare mame in sestre

## JOŽEFE RADOVAN iz Loke pri Sentjerneju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in vaščanom za izkazano sočutje in požrtvovalno pomoč. Posebna zahvala kolektivu Iskre Sentjernej, Pekariji Novo mesto in dermatološkemu oddelku bolnice Novo mesto za cvetje. Zahvaljujemo se vsem, ki so se od pokojnice poslovili in jo spremili na njeni zadnji poti. Lepa hvala župniku za opravljeni obred.

Zalujoči: mož Anton, otroci Pepca, Tone, Jože, Karlina z družinami, Andrej in drugo sorodstvo



## ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi naše drage sestre in tete

## ANI KULOVEC

iz Vavte vasi

se zahvaljujemo vsem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani in jo spremili na njeni zadnji, mnogo prezgodaj končani življenjski poti. Se posebej se iskreno zahvaljujemo krajevni organizaciji ZZB NOV Straža, govornikom za tople poslovilne besede, pevcem, godbenikom, vaščanom in duhovniku.

Zalujoči: mati, sestre Mimi in Cveta z družinama, Eli, brate Stane, Franci in Ciril z družinami ter drugo sorodstvo

## ZAHVALA

Po dolgotrajni bolezn nas je za vedno zapustil naš skrbni mož, ate, stari ate, tast in vak

## JANEZ FABJANČIČ

s Hriba pri Beli cerkvi

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, znanec in prijateljem za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih ter za darovane vence in cvetje. Posebej se zahvaljujemo družini Reisman, zdravniškemu osebju pljučnega oddelka bolnišnice Novo mesto, sodelavcem Republiške skupnosti za česte iz Ljubljane, Novolesa iz Straže in Hotela Grad Otočec. Prav tako se iskreno zahvaljujemo župniku Vrtačiču za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste ga imeli radi in ste to pokazali na kakršenkoli način.

Zalujoči: žena Nežka, hči Martina, sin Tone, hči Anica z družino in drugo sorodstvo

## ZAHVALA

Za vedno nas je zapustila naša dobra žena, mama, stara mama in teta

## FRANČIŠKA LUKŠIČ

iz Jurne vasi 17

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znanecem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje. Prav lepa hvala tudi kolektivu IMV za podarjene vence. Posebno se zahvaljujemo župniku Lapu za spremstvo in lep pogrebni obred.

Zalujoči: mož Janez, sinovi Ivan, France, Jože in hčerki Micka in Angelca z družinami

## OSMRTNICA

Sporočamo žalostno vest, da je po krajši in mučni bolezni umrl

## JOŽE SMOLIČ

iz Sentjerneja

Pogreb bo v četrtek, 19. avgusta 1976, ob 16. uri na pokopališču v Sentjerneju.

Neutolajljivi otroci:

Jože, Marija, Slavka in Elica z družinami

Sentjernej, Novo mesto, Trbovlje in London

## DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Casopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Crnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik Priloge), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Oblikovalec Priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32000-009-8-9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon (068) 23-611 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Casopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

20.40 Borna propagandna oddaja (Lj) - 20.45 H. Fallada: Kmetje, bombe in oblast, TV nadaljevanka (Lj) - 22.10 TV dnevnik  
**SREDA, 25. AVGUSTA: 17.55** Obzornik (Lj) - 18.10 Od zore do mraka: Kuhinja (Lj) - 18.40 Mozaik (Lj) - 18.45 Glasbeni amaterji (Skopje) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Čikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 Film tedna: Rumena podmornica, barvni risani film z Beatlesi (Lj) - 21.25 Miniature: Boško Petrovič konvention z gostoma trobentarjem Clarkom Terryjem in saksofonistom Erniem Wilkinsom, barvna oddaja - I. del (Lj) - 21.45 TV dnevnik (Lj)  
**CETRTEK, 26. 8.: 18.10** Obzornik (Lj) - 18.25 Mozaik (Lj) - 18.30 RA - I. del dokumentarnega filma (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Čikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 A. Konic: Najvažnejši dan življenja (Lj) - 20.55 Kam in kako na oddih (Lj) - 21.05 Cetrtrkovi razgledi: Brčko Banoviči po 30. letih barvna oddaja (Lj) - 21.35 Iz koncertnih dvoran: M. Musorski: Slike z razstave (Lj) - 22.15 TV dnevnik (Lj)

**VSAK DAN:** poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

**CETRTEK, 19. AVGUSTA: 8.07** Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani. 9.20 Glasovi v ritmu. 9.40 Mladi koncertanti. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Zvoki znanih melodij. 12.30 Kmetijski nasveti - dr. Marjan Zupancič: Učinki mineralnega gnojenja v gozdovih. 12.40 Od vasi do vasi. 14.05 Glasbena pravljica. 14.20 Predstavljamo vam slovenske male vokalne ansamble. 14.40 Mehurčki. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 Naš gost. 17.00 Studio ob 17.00. 18.00 Popoldanski simfonični koncert. 19.40 Minute z ansambлом Mojmirja Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Cetrtrkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 22.20 Slovenska instrumentalna glasba. 23.30 Naš nocojsnji gost.

**PETEK, 20. AVGUSTA: 8.08** Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani. 9.20 Parada orkestrrov. 9.40 Slovenske umetne pesmi. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Kmetijski nasveti - ing. Marija Orešnik: Kokoši lahko redimo tudi v baterijah. 12.40 S pihalnimi godbami. 14.05 Mladina poje. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 Z ansambлом Francija Puharja. 17.00 Studio ob 17.00. 18.00 Glasbena lirika. 19.40 Minute z ansambлом Borisa Kovačiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Beseda in zvoki iz logov domačih. 23.15 Jazz pred polnočjo.

**SOBOTA, 21. AVGUSTA: Od 0.05 do 5.00** Nočni zabavni radijski spored. 8.08 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Počitniški pozdravi. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Sedem dni na radiu. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Slavko Gliha: Tržnost prireje mleka na kmetijah v letu 1975. 14.05 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 S knjižnega trga. 17.05 Gremo v kino. 17.45 Zabaval vas bo... 18.05 Poletni divertimento. 19.40 Minute z

ansambлом Bojana Adamiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.15 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

**NEDELJA, 22. AVGUSTA: Od 0.05 do 5.00** Nočni zabavni radijski spored. 8.07 Radijska igra za otroke. 8.37 Skladbe za mladino. 9.05 Še pomnite, tovariši... 9.55 Vojaki, dober dan! 11.00 Poročila - Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.20 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Nedeljsko popoldne. 16.00 Zabavna radijska igra. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT - studio Zagreb. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

**PONEDELJEK, 23. AVGUSTA: 8.08** Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Pesmice na potepu. 9.40 Vedre melodije. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Za vsakogar nekaj. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti - Ludvik Strobil: Še je čas za prijavo novih sort ozimnih, ki bi morale biti sprejete v slovensko sortno listo. 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru. 14.05 Pojo amaterski zbori. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 Z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana. 17.00 Studio ob 17.00. 18.00 Majhen koncert. 18.25 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansambлом Maksima Kumra. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Če bi globus zaigral. 20.30 Operni koncert. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazz.

**TOREK, 24. AVGUSTA: 8.08** Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani. 9.20 Lahke note. 9.40 Slovenske ljudske v zborovski in solistični izvedbi. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promemadni koncert. 12.10 Danes smo izbrali. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Silva Avšič: Saditev rabarbare. 12.40 Po domače. 14.05 Kaj radi poslušajo. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtljak“. 16.45 Spomini in pisma. 17.00 Studio ob 17.00. 18.00 Koncert po željah poslušalcev. 19.40 Minute z ansambлом Latinos. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra. 21.22 Zvočne kaskade. 22.20

Minute z ansambлом Bojana Adamiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Cetrtrkovi razgledi: Brčko Banoviči po 30. letih barvna oddaja (Lj) - 21.35 Iz koncertnih dvoran: M. Musorski: Slike z razstave (Lj) - 22.15 TV dnevnik (Lj)

Pota jugoslovanske glasbe. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

**SREDA, 25. AVGUSTA: 8.08** Glasbena matineja. 9.05 Nenavadni pogovori. 9.25 Slovenski zabavni ansambli. 9.40 Zajopmo pesem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Ludvik Klun: Priprave za pridobivanje osmukanca. 12.40 Holandske pihalne godbe vam igrajo. 14.05 Ob izvrih ljudske glasbene umetnosti. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto vrtljak“. 16.45 Sprehodi instrumentov. 17.00 Studio ob 17.00. 18.00 Iz repertoarja zborov jugoslovanskih radijskih postaj. 19.40 Minute z ansambлом Atija Sossa. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazz. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

**CETRTEK, 26. AVGUSTA: 8.08** Glasbena matineja. 9.05 Počitniško popotovanje od strani do strani. 9.20 Glasovi v ritmu. 9.40 Mladi koncertanti. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.35 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Zvoki znanih melodij. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Tone Zafošnik: Pomen klonske selekcije vinske trte. 12.40 Od vasi do vasi. 14.05 Glasbena pravljica. 14.40 Med šolo, družino in delom.

## VOZNIKI!

**ZAŠČITITE SVOJE VOZILO PRED KOROZIJO. ZUNANJI IN NOTRANJI PREMaz Z „VALVOLINE TECTYL“ VAM OPRAVI PETER PERDEC**

**AVTOMEHANIKA POD TRŠKO GORO 90, TELEFON 068-22-372 GARANCIJA ZA OPRAVLJENO DELO! TECTYL CENTER**

**CETRTEK, 19. AVGUSTA: 18.05** Obzornik - 18.20 Mozaik - 18.45 Poljudnoznanstveni film - 19.15 Risanka - 19.20 Čikcak - 19.30 TV dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja - 20.00 A. Konic: Najvažnejši dan življenja, barvna nad. - 20.55 Kam in kako na oddih - 21.05 Cetrtrkovi razgledi: Vrtnice lastovk - 21.35 Serenada, glasbeno-baletna oddaja - 22.00 TV dnevnik

**NEDELJA, 22. AVGUSTA: 8.35** Poročila (Lj) - 8.40 Za nedeljsko dobro jutro: Po domače ob meji, barvna oddaja (Lj) - 9.10 625 (Lj) - 9.30 D. Guardamagna: Puccini - barvna nadaljevanka (Lj) - 10.45 Otroška matineja: Catch Candy, Deček s slamic, barvna filma (Lj) - 11.25 Mozaik (Lj) - 11.30 Kmetijska oddaja (Bg) - 12.15 Poročila (do 12.20) (Lj) - Nedeljsko popoldne: Figole-fagole, L del ponovitve, James Last v Sovjetski zvezi, barvna zabavno glasbena odd. (Lj), Okrogli svet - 17.35 Poročila (Lj) - 17.40 Nežni prestopnik - ameriški film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Čikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 S. Karanovič: Na vrat na nos, barvna nadaljevanka TV Bg (Lj) - 21.02 Propagandna oddaja (Lj) - 21.05 Skrivnosti Jadrana: Kornatsko obzidje (Lj) - 21.35 Sportni pregled (Zg) - 22.10 TV dnevnik (Lj)

**RAZPISUJETA PROSTA DELOVNA MESTA:**

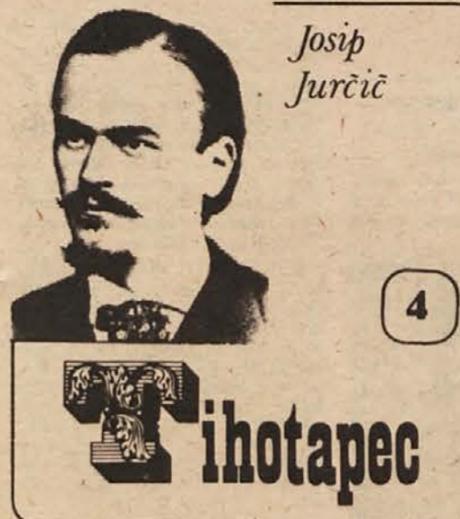
- SODNIKA ZA PREKRŠKE (visoka ali višja pravna ali upravna šola),
- REFERENTA ZA ZADEVE BORCEV (višja šolska izobrazba),
- REFERENTA ZA REGISTRACIJO MOTORNIH VOZIL (srednja šolska izobrazba).

## RADIO SEVNICA

**NEDELJA, 22. AVGUST: 10.30** Napoved programa in EPP I. del - 10.45 Knjiga mora biti naša prijateljica - 10.55 Po domače - 11.10 Kmetijski nasveti - 11.30 EPP II. del - 11.40 Naš razgovor - 12.00 Za vsakogar nekaj - 12.30 Poročila - 12.50 Cestitke in pozdravi naših poslušalcev - 14.30 Zaključek programa

**SREDA, 25. AVGUSTA: 16.00** Napoved programa in EPP - 16.20 Tisoc in en nasvet - 16.30 Poročila - 16.40 Po domače - 16.55 Pogovarjali smo se - 17.05 Disko klub brez imena - 17.35 Humoriistični kottiček - 18.00 Zaključek programa

**SOBOTA, 28. AVGUSTA: 16.00** Sobotni vrtljak (napoved programa in pop glasba) - 16.15 EPP - 16.30 Poročila - 16.35 Smejmo se - 16.40 Svetujemo vam - 16.50 Narodna zabavna glasba - 16.57 Melodija za slovo



„Slišite me, boter, žejen sem bil pa ko kepa ob ajdovi setvi!“ odgovori Tekmec ter se usede za mizo k možem, kjer je ves večer pridno vase vival, kadar je vrsta nanj prišla.

France je bil medtem popustil domače može in pridružil se Hrvatoma, ki sta v temnem kotu nekaj bolj sama zase bila in pila. Kmalu so videli Franceta v živem pomenku s tujcem; toda govorili so natihoma, hrup po izbi je bil velik, razumeti ni mogel nihče, o čem preudarja le ona trojica.

„Kdo je pa oni stari, ki s Stivnikom govori?“ vpraša mlad vaščan na drugem koncu izbe svojega soseda.

„Ne vem, nisem ga še videl v zobe; mora biti kak tihotapec, ki tobak s Hrvaškega semkaj vlačil, ali kaj takega,“ odgovori mu drugi.

„Kaj?“ čudi se tretji. „Ali ne poznata tistega hudega Ivana izpod Karlovca?“

„Kaj, to je tisti? Aha, zdaj ga poznam; slišal sem že nekatero o njem,“ govori prvi.

„I, ta je že nekateremu biriču in leblajtarju glavo belil,“ pravi drugi.

„In imeli so ga že v kleščah, zlodej vedi kolikrat, pa jim je vsem dal po nosu in jo je potegnili. A zviti je, zviti. Kaj ima pač Stivnik z njim vkup. Ta bo nekaj še tudi tako vrtoglav ali pa še hušji, to vam povem; če boste ziveli, spomnili se boste mojih besedi,“ pristavi še eden.

„Stivnikov France? Le verjemite, ta že zdaj tobak nosi čez mejo. Hrvatov pot kaže. Plačajo mu res dobro, ali nevarno je, nevarno. Lahko da se spotakne in leblajtarjem v pest pride,“ rekel je četrti.

„I, hudirjevo malopridni so tisti ljudje,“ prestrže jim besedo sosed Dlek, ki je prišedši slišal, da se moške menjijo o graničarjih ali, kakor so jih sami imenovali, o leblajtarjih. „Jaz sem imel tako lepo mošnjo iz jelenove kože, da je fajmošter in šolmošter nimata enake in je ne bosta imela. Še rajnik moj oče - Bog jim daj večno luč! - bili so jo podedovali po tistem gospodu Lavščku, če ste ga poznali. Lepa in močna mošnja je bila, primojduha! Jaz grem po cesti in srečam te hudirje vse štiri. Tista mala potegnena palica, tisti Peč, me ustavi: 'Stoj!' - 'Kaj bo zlodeja, pravim jaz. 'Tobak pokazite,' pravi on. 'Kdaj si ga spravil pri meni, svoj tobak,' pravim jaz. 'Nič,' pravi, 'vi imate pipo v ustih, torej tobak kadite, mi smo cesarski služabniki, moramo vedeti kaj in kako, ali puhate pošteni opaldarski ali pa kontrabantarski tobak.' In za pet hudirjev ni se mi jih bilo odkrizati. Pokazal sem jim mošnjo tobaka in trdil in prisegel, da imam opaldarski, cesarski tobak. Pa ti ga je nesel prgišče pod nos, tisti dolgi riley, in ima ti menda smolo hudirjevega poduha, precej je bil uganil, da sem tobak od Hrvata kupil. Vzel mi je mošnjo in še za dva goldinarja sem pečat dobil. Da vam povem, tako sem bil jezen, da bi bil tisto glisto, leblajtarja Peča, kar z vilami prebodel in v mejo na križišče obesil ko slepca.“

„Kaj pa mošnja?“ vpraša eden.

„Nikdar je nisem več videl.“

„Ali s Francetom Stivnikom bodo še vse drugače naredili, če ga dobodo, ko bo kaka dva centa hrvaškega kontrabantarskega tobaka cijazil in nosil čez Gorjance,“ sklene naposled drugi mož.

„Kakor je trden, slabo se mu bo godilo,“ pravi Dlek.

„Komu se bo slabo godilo?“ vpraša France, o katerem so govorili, ki je bil, zasllišavši svoje ime v pomenku drugih ljudi, naglo popustil svojo tovarišijo in z jeznim čelom stopil pred sosede.

„Nič hudega ne govorimo, nič, France,“ tolažil je Dlek, toda težko bi se ga bil iznebil tako naglo, da ga ni bilo nekaj drugega odvedlo na druge misli. Zagledal je namreč France, da za vrati stoji lepa Mica, krčmarjeva hči, rdeča v lice ko rak, in da mu silno miga in kima bliže priti. To je učinilo, da je pozabil zabave s sosedi in da je naglo stopil do Mice.

„Lej jo, lej, še videl te nisem nocoj; pojdi, boš pila mojega vina, greš?“ pravi France s svojim najljubše zvinejšim glasom, vendar natihoma.

„Zdaj ne,“ odgovori deklina, „drugo pot, France! Zdaj sem ti prišla povedat, da so leblajtarji zunaj. Zdaj zdaj pridejo v hišo. Varuj se, France, morda te poznajo, in pa Hrvatoma reci, naj se skrjmeta. Brž!“

Rekši, steče deklina iz izbe, da bi v veži nove prihajalce še malo zadržala. France pak se naglo obrne in pove starejšemu Hrvat, katerega so kmetje za Ivana klical, nekaj na uho. Ta je dobro spoznal, da je po njem, ako ga graničarji dobodo tukaj, kajti posa ni imel nobenega, znan je pa bil že povsod kot zviti tihotapec s tobakom. Iz izbe uiti ni bilo moč, ker slišati je bilo vrage njegove že v veži.

„Žuži se, brate!“ reče mlajšemu svojemu tovarišu ter ga v rebra dregne s silnim komolcem, „hajdi na peč, skrij in odeni se, izpji, a gledaj na vse i name.“

Na skok je bil mlajši tihotapec na peč, kjer se je ulegel ob zidu in s plaščem ogrnil tako, da je zakril narodno svojo nošo, katera bi ga bila precej izdala.

Stari Ivan pak je vzel enemu izmed svojih sosedov kranjsko kučmo z glave, porinil luč na drugi konec mize, zavlil se v plašč ter se v dve gubi usedel v temni kot.

„Koži me izda, onomu razbijem glavu!“ pravi Ivan pol glasno, pol tiho po izbi in pogleda z malimi, globoko v lice vtisnjenimi očmi po pričujočih, kakor bi že zdaj iskal izdajalca.

„Kaj pa je?“ vprašujejo eni.

Zdaj stopijo štiri može v izbo, v vojaški obleki, s puškami in sabljami, z dvema jermenoma na križ in dolgimi brkami pod nosom razen enega in kmetje si šepečejo od ust do ust: „Glej hudirja, leblajtarji! Kaj jih zlodej nosi tod!“

Cesarski služabniki, ki so se sami graničarji imenovali, imeli so tačas skoraj vso redarstveno oblast v svojih rokah, dasiravno so zlasti po dolenjem Kranjskem ob meji hrvaški s skrivnimi prekupčevalci tobaka največ posla imeli. Nobenih oblastnikov pa ni ljudstvo bolj sovražilo kot ravno nje, menda že zato, ker so rabili svojo moč tolikanj prevzeto, da narod ni mogel spoznati, da so zavoljo občenega reda postavljeni. Sovražstvo to je ostalo še zdaj, ko jih že več ni, v slovenskem narodu, tako da, ako hočejo kakemu dvomljivemu, na pol gospoškemu postopaču kaj posebno hudega reči, reko mu: „Ti leblajtar ti!“

Ti štiri, ki so jih bralcu pripeljali pred oči, bili so pri gosposki na glasu, da so jako skrbni varovalci javnega mira in natančnega spolnjevanja cesarskih postav, med kmeti pa niso imeli nikjer kaj posebne hvale. Zlasti njih načelnik,

Peč imenovan, ni imel nobenega prijatelja med ljudstvom, izvzemši deklince.

Peter Peč je bil komaj poldrugo leto v tej službi in vendar je bil prvi izmed treh svojih veliko starejših tovarišev, dasi je gola in gladka njegova brada pričala, da je spolnil komaj dvajseto leto. Iz tega in pa iz obilega denarja, ki ga je potrosil, sodili so umni možje, da mora Peter Peč biti kakoga gosposkega rodu. Tudi je govoril več jezikov, znal je gladko pisati in še več reči. Nekateri so celo trdili, da ume točo narejati, ki čez sedem far polje pobije. Ta govornica jih je menda tudi napeljala na to, da je Peter Peč bil dijak črne šole, da so ga pa iz šole izvrgli, ker je neke skrivnosti razodel, katere mora vsak črnošolec tajiti. Pa naj bode to že, kakor hoče, to je lahko vsak na lastne oči videl, da je Peter Peč najčednejši mladenič, kar jih dekleta v okolici poznajo in včasih od strani pogledajo.

Bil je leblajtar Peč popolnoma pravilnega obraza, belega lica, velikih oči, visokega čela, bolj šibkega telesa in srednje postave. Njegovi trije tovariši so bili starejši možje, katerih zaraščeni in rjavi obrazi so kazali, da so prečuli že nekatero mrzlo noč pod milo luno.

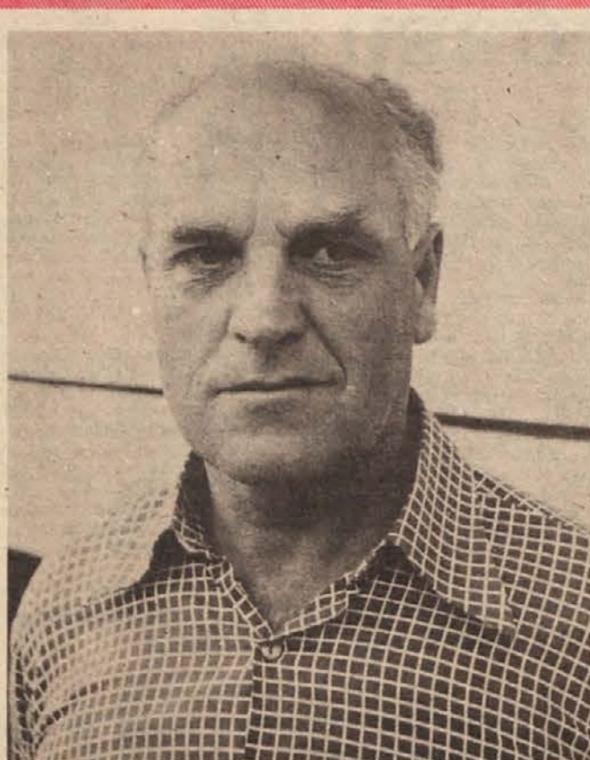
Puške postavijo v kot. Peč gre kake dvakrat po izbi gor in dol, mencaje si roke, pa se še ozre ne po drugi družini, ki je bila v hiši. Poslednjič se usede še on k mizi za vrati, kjer so si njegovi pajdaši prostora našli. Hrvatov tihotapec ni zagledal nobeden.

Kmalu nastane med pivci zopet poprejšnje vrtje in vpitje. Dva pa dva sta imela govornico med seboj, včasih se naglo pobogala in preskočila v pomenku na druge reči, včasih pa trdovratno svoje misli pritrkavala in, pri sosedih pomoči iskaje, še druge / svoj pogovor vpletala. Zopet drug je pravil mlajšim skušnje in spomine iz svojih mladih let.

Vsega tega se ni udeležil France. Tih je sedel na oglu in ognjeno gledal leblajtarja Petra Peča, ki se je nekaj hotel kratkočasiti s krčmarjevo hčerjo Mico. Vrtil se je kakor vrtavka in jo zdaj lovil za roko, zdaj za obleko, morda še toliko rajši, ker je videl, da draži dolgega mladeniča, ki ga tako pogleduje.

Krčmar Tone Rebrnik je bil nekako čisto utihnil. Bal se je, da ne bi v njegovih hiši Hrvatov dobili in bi takoj še njega v zamero in zadržavo pripravili pri gosposki. Frtnatek Tekmec se je bil precej že vina nalezal in je vedno pravil svoje čudovite tožbe, kako je tega in onega v ječo posadil, je mnogo pil in vedno vina klical, rekši, da ima „denarja ko pečka“.

Zaradi slabo organiziranega skupinskega izleta na Bazo 20 se je izgubila in morala prespati v gozdu upokojenka iz Zagreba — Poduk drugim izletnikom



## Četrto stoletje na cesti

Franc Novak z Mirne na Dolenjskem je eden tistih ljudi v oranžnih jopičkih, ki jih, ko brzite z avtomobilom, vidite „brkljati“ ob robu ceste. Novak je cestar že 25 let.

Kaj pomeni biti „na cesti“ pa ve Franc Novak že petdesetletij. „Bilo nas je dvanajst otrok“, pripoveduje. „Oče je bil zelo dober kovač in še boljši pivec. Ko je okoval voz, je zasluženi denar pognal po grlu. Mati mu je dala prepisati hišo, ki je tudi končala v gostilni. Če ne bi bilo matere, bi pomrl od gladi.“

S šestimi leti je moral Novak za pastirčka k bogatemu kmetu, obenem pa je začel hoditi v šolo. Kot pastirček ni zdržal, zbežal je domov. Nato je služil kot fantič za vse pri drugem gospodarju. Dobro se mu je godilo, tudi v šoli mu je šlo, naredil je štiri razrede osnovne. Ko je imel 10 let, se je preselil k teti na Mimo. Tam je bilo lepše kot doma. Nekoč mu je teti, ki je imela precej zemlje, pokazala pobočje in rekla: „Franci, vidiš, to ti bom dala zapisati da si boš lahko zgradil hišo.“ Franc takrat ni verjel, da bo kdaj imel svoj dom. Tetine besede pa so se uresničile, njegova hiša stoji natanko na tisti zemlji.

Svetovni požar je Novaka zalotil pri vojaki. Pri bolgarski meji so ga ujeli Nemci. Ujetnik je bil vse do leta 1944, ko je pobegnil k Rusom. Kot vojak Rdeče armade je sodeloval v bojih za Varšavo in Berlin. Mirno je spet videl na svoj rojstni dan 18. junija 1945.

Nato je bil nekaj časa miličnik, skladiščnik, vojaški referent, leta 1952 pa se

je zapisal cestam. Ko je bil povsod še makadam, tega ni tako dolgo, je v enem letu zvozil na cesto tudi do 350 kubikov gramoza. Če odštejemo dela proste dni, je to več kot kubik vsak dan. Danes Novak nima več opravka z grmozom. S še tremi tovariši bdi nad magistralno cesto Ljubljana-Zagreb. Njihov odsek je med Bičem in Krakovskim gozdom, čeprav lahko Franca in sodelavce vidite tudi na gorjanski cesti med Zabjo vasjo in Jugorjem.

„Največ dela imamo ob ponedeljkih“, pripoveduje Novak, „ko moramo počistiti parkirišča smeti, ki so jih v soboto in nedeljo pozabili narave željni ljudje. Najbolj zahtevno in nevarno delo pa je asfaltiranje. Ne da samo delaš, obenem moraš tudi paziti, da teče promet nemoteno in da ni nesreče. Cestarji smo tudi ljudje, ki ob prometnih nesrečah prvi pomagajo. Veliko pretresljivih prizorov sem že videl. Nekoč, ko sem reševal, me je podrl avto in mi zlomil rebra.“

Vprašate, če svoje delo ljubim. Če povem po pravici, sem se ga navadil. Drugega mi tudi ni preostalo, ko nimam šol. Moja sinova in hči pa imajo papirje in tudi hiše sem jim pomagal zgraditi,“ pravi Novak, ki teti pred desetletji ni mogel verjeti, da bo imel nekoč tudi on svoj dom.

Če pa bi bil še enkrat mlad, bi bil kmet. Zemlja prva daje kruh, čeprav se tudi cestarskemu hlebcu, glede na uspeh slovenskega cestnega posojila, obeta v prihodnje manj skorij.

MARJAN BAUER

Deževno dopoldne v sredo, 11. avgusta, so v TOZD „Gozdarstvo“ Podturn, ki gospodari z gozdovi v kočevskem Rogu, izkoristili za kolektivni sestanek. Zato tega dne ni nihče delal v gozdu. Slabo vreme pa ni oviralo upokojenec iz Trešnjevke v Zagrebu, ki so se s 4 avtobusi podali na izlet, da ne bi svoje programa izpeljali do konca. Po obisku Lukovega doma so z dežniki odšli še na Bazo 20, dobrih 15 minut od tod.

Hoja je bila vsekakor prehitra za 63-letno upokojenko Marijo P. Zastala je in skupina se ji je kmalu izgubila izpred oči. Ko je kasneje vendarle prišla do barak ni bilo tam nikogar več. Skupina se je po drugi poti že vrnila v gostišče in do avtobusov. Tudi sama je zato takoj odšla nazaj. Po vrnitvi na glavno pot pa je izgubila orientacijo. Namesto proti Lukovemu domu je odšla po isti poti proti Jelendolu. Ko je ugotovila, da je najbrž zašla, je še bolj pospešila korak. Ves čas je deževalo in njenih klincev ni nihče slišal. Tako se je pozno popoldan znašla pri začasno neobljudeni 4 kilometre oddaljeni logarnici na Daleč hribu. Tam je tudi prespala.

Njeni sopotniki so se, prepričani, da je v enem od drugih avtobusov, odpeljali v Dol. Toplice. Tu pa so ugotovili, da Marije ni. Avtobus se je vrnil k Lukovemu domu, kjer so jo nekaj časa iskali. Potem pa so o primeru obvestili postajo milice in se odpeljali v Zagreb.

Pozno popoldan je stekla reševalna akcija. Skupina 30 ljudi je pregledala bližnjo okolico doma, obiskali so tudi vsa bivališča, kamor bi se po verjetnosti lahko zatekla. Najbrž bi se iskanje uspešno zaklju-

čilo že ta dan, če ne bi udeleženci tega izleta dali informacijo, da pogrešanka ni odšla z njimi na Bazo 20. Iskanje se je tega dne zaključilo ob 21. uri.

Naslednji dan ob 6. uri je stekla širša akcija, saj se je udeležilo 53 ljudi. Miličnikom iz Dol. Toplic in

Novoga mesta, opremljenim z UKV radijsko zvezo, so se pridružili delavci TOZD „Gozdarstvo“ Podturn, nekaj članov kolektiva Zdraviljšča Dol. Toplice in drugi domačini, gasilci in lovci. Nekaj po 8. uri so že vse skupine preko sprejemnikov slišale veselo vest, da so izgubljeno našli in da je s tem akcija srečno in uspešno končana.

Po bolj prečuti noči, polni strahu, se je pogrešanka zjutraj oddaljila od prenočišča in opazila na delu v gozdu skupino voznikov pri spravi hlovdovine. Ti so bili o tem primeru in o iskalni akciji že obveščeni. Voznik Anton Novina iz Podturna jo je pospremil iskalcem naproti in dalje do Lukovega doma.

Ta primer naj bo v poduk vsem, ki se v gozdu bolj težko znajdejo, naj se ne oddaljujejo od zaznamovanih poti. Na vsak način pa bi se morali obiskovalci, zlasti kadar gre za starejše osebe ali celo otroke, držati bolj skupaj. Kjer ni uradnega vodnika, bi moral za to skrbeti kdo drug. V navedenem primeru za to ni bil zadolžen nihče. Izgubljena oseba je hodila po markirani in z nekaj napisih opremljeni poti, toda to ljudem, ki ne poznajo navad in krajev, ne pomeni vedno dovolj. Naj za primer dodam še to, da se je pogrešana med svojim tavanjem po poteh in stezicah Roga najbolj bala, da ne bi zašla kam — v Italijo.

Inž. K. S.

### TRUPELCE V TORBI

Dogodivščini željni otroci, ki so se v soboto, 14. avgusta, popoldne s čolnom prevažali po Krki okrog mesta, so z velikim zanimanjem potegnili iz vode torbo iz sivga skaja. Zgledali so jo nekako pod Lesjakovo hišo v Kandiji. Ko so najdbo potegnili iz vode in torbo odprli, so zagledali polivinilasto vrečko, v njej pa trupelce novorojenčka. Prestrašena otročad je o najdbi takoj obvestila miličnike, ki so z zdravnikom in preiskovalnim sodnikom prišli na kraj dogodka. Preiskava je v teku.



DVOJE TRČENJ NA POLDRUGI KILOMETER — Sobota je bila črn dan za kolesarja Pečarja iz Dolenjskega Boštjana, kot tudi za motorista P. Kurnika iz Loga. Slednjega je na priključku za novi most v Boštjanu zbil požarevski VW. Njegova sestra Rozi (na sliki na teh) je dobila hujše poškodbe in so jo zadržali v celjski bolnici. (Foto: Železnik)

## Spet spor s streljanjem

Ko je vaščan miril pri romskem pretepu, je bil napaden — „Western“ je bil pri Zužemberku

13. avgusta malo po 15. uri je šla skupina Romov iz Zužemberka proti Stavči vasi, kjer imajo bivališče. Blizu hiše št. 9 je 34-letni Boris Brajdič začel surovo pretepati svojo ženo Zoro. V bližini je Zužemberčan Franc Novak opazoval, in ker se mu je početje zdelo grdo, je Brajdiču zakričal: „Zakaj tepeš ženo?“ Odgovor pa se je glasil: „Se eno zini, pa te ustrelim!“

Novak je bil s traktejem, in ko je videl, da postaja položaj nevaren, je obrnil ter se skupaj s svakom Jožetom Rojcem nameraval odpeljati na milico po pomoč. Romi so za njima sprva metali kamenje, naenkrat pa je Rudi Brajdič — Berto, doma iz Zabjeka, ustrelil za traktoristom.

Napadena občana sta skočila z vozila in poiskala zavetje, nakar je prišel zraven Boris Brajdič. Novak ga je preiskal, če ima orožje, še preden pa je bil na varnem, se je pojavil iz uperjeno pištolo Rudi Brajdič. Novak in Rojce sta ga zgrabila, da bi mu odvzela orožje, Berto pa je že ustrelil. Na srečo kroglja ni nikogar zadela.

Nevarni spor se je končal tako, da je Novak s svakovo pomočjo Rudija

Brajdiča razorožil in mu odvzel pištolo „Vis 9mm“ ter jo odnesel na milico. Zadnje dejanje se bo odigralo na sodišču.



Jožetu Pajničju iz Ribnice se je nasmehnila sreča, ki bi je bil najbrž vesel marsikateri gobar. To lepo družino jurčkov, težko 70 dkg, je našel v zgodnjih jutranjih urah 12. avgusta v Lipovcu pri Ribnici. Najditelj je član ribniške Gobarske družine, ustanovljene lani. (V. OBLAK)

Novomeščanom dobro znani upokojeni tesar Jože Pipan, doma z Breda, je bil Maistrov borec ter dolga leta praporščak pri Zvezi borcev za severno mejo in pri novomeškem Društvu upokojenec. Nič kolikorkrat je šel za drugimi pogrebi, ko pa je nedavno tega njega doletela smrt, mu je bila zadnja izkazana čast kaj klavrna.

Pevci so bili na dopustu, ni pa bilo tudi nobenega govornika, čeprav je imel civilni pogreb. Kolegi borci za severno mejo so vsi stari ljudje pri 80-letih, bolelni in oddaljeni. V mestu živita samo dva, še ta dva zaradi bolezni nista sposobna govoriti.

## Ne umrite poleti!

Organizatorji pogreba so iskali govornika, prosili za pomoč ZZZB NOV in Društvo upokojenec, pa obe organizaciji nista mogli ustreči, da bi Pipanu v slovo kdo prebral nekaj napisanih besed. Organizaciji sta dali prapore, vendar je bila celotna pogrebna ceremonija tako klavrna, da so se ljudje zgrajali.

Ni bilo prvič, da je civilni ceremonial pri pogrebu odpovedal, kar se ne bi smelo zgoditi, najsi bodo dopusti ali ne. „Konkurenca“ je glede tega veliko bolj ustrezljiva. Ni se še zgodilo, da bi ob cerkvenem pogrebu koga pokopali s tako okrnjenim obredom.

R. B.

### NI OPAZIL PRIKOLICE

12. avgusta ob 19.40 je Ivan Jurč iz Slav. Požege pripeljal z osebnim avtom do križišča za Sevnico pri Boštjanju in se ustavil na označenem voznom pasu; naproti mu je prišel motorist Peter Kurnik iz Loga. Voznik osebnega avtomobila ni opazil, da ima motorist prikolico in je prehitro zavil v levo, zato je prišlo do trčenja. Motorista je vrglo v robnik, njegovo sopotnico Marjeto Kurnik pa pod kolesa motorja, kjer je obležala s hudimi poškodbami. Nesreča je terjala še za 7.000 din gmotne škode.

KAMENCE: TRČIL IN POBEGNIL — 15. avgusta ponoči se je nekdo v Dol. Kamencah z avtom zaletel v električni drog in ga odlomil ter poškodoval žice, tako da so vaščani ostali brez luči. Za storilec so ostali le sledovi, medtem ko je voznik pobegnil in ga iščejo.

NOVO MESTO: NEPREVIDNO JE PREČKAL — 15. avgusta zjutraj je domačin Tomaž Jazbec pripeljal z avtom po Trdinovi ulici navzdol ter med potjo obvozil parkirani avto, vtem pa je predenj stopil lastnik parkiranega avta Janez Banovec iz Novoga mesta. Ko je hotel čez cesto, ni nič pogledal, zato ga je Jazbec zadel. Poškodovanega Banovca so odpeljali v bolnišnico, gmotne škode pa je za 2.000 din.

SVIBNIK: PO NESREČI ODPELJAL — 15. avgusta zjutraj je Jože Starešinič iz Krasinca vozil z osebnim avtom proti mestu, v ovinku pa se je naproti pripeljala na mopedu Marija Gregorčič iz Vel. Lahnje. Ker sta oba vozila po sredi, sta čelno trčila. Starešinič je po nesreči odpeljal, vendar so ga hitro izsledili, mopedistko pa so prepeljali v bolnišnico. Ugotovili so, da sta oba vozila brez izpita. Škode je za 5.000 din.

PREVEČ JE PIL — 14. avgusta proti večeru so črnomaljski miličniki pridržali do iztreznitve Nikolaja Stezinskega iz Gradca, ker je v hotelu Lahinja opit nadlegoval goste in se jih celo fizično lotil.

KJE JE MEDVEDOVA KOŽA? — Med 9. in 15. avgustom je nekdo vlomil v lovsko kočjo na Hribu pri Hinjah. Zmanjkala je ustrojena medvedova koža z glavo, vredna 20.000 dinarjev.

PRED NOSOM OB MOTOR — V noči na 15. avgust je bilo izpred bloka na Ljubljanski cesti ukradeno motorno kolo „Jawa 175“, vredno 4.000 din. Oškodovan je Milan Milankovič, stanovalec bloka.

## OPOZARJAM VAS NA ODGOVORNOST

V sejni sobi Hitrotkala je bilo vzdušje čebelje razigrano in cigaretni dim je plesal iz zakajenih pljuč skozi odprta okna ven na dvorišče, kjer so sedeli na sončnih klopek skladiščniki in čakali na zvonec, ki bo naznanil konec malice in začetek pakiranja nadrečkov za nekega nemškega fabrikanta.

„Investicija je s strani naših strokovnih služb natanko premišljena in je kot taka edini izhod za zaposlitev ženske delovne sile,“ je končal glas, ki se je več kot pol ure odbijal od tapet sejne sobe in od glav

delegatov. „Toda tako ne gre! Delegati nismo od nikogar pooblašteni, naj glasujemo. Skoraj milijarda dinarjev niso mačje solze in brez posveta z bazo si osebno ne upam glasovati. Ne morem razumeti, da dobimo gradivo za tako pomembno odločitev na mizo. Pet minut pred sejo...“

Glas je bil razburljivo tresoč in je osamljeno taval od ušesa do ušesa.

„Drugče ne gre! Če danes ne sprejmemo sklepa, da gremo v investicijo, izgubimo šanse za posojila. Banke ne

bodo čakale na naše posvetovanje z bazo.“

Besede so dobivale ostrino britve.

„Toda...“ je odneslo glas skozi odprta okna, preko praznih klopi do stene z rdečim napisom: Delu čast in oblast.

„Nič — toda. Tu ni — toda! Opozarjam vas, da prevzimate delegati vso odgovornost za dolgoročne posledice, ki bodo nastale, ako sklepa danes ne sprejmemo.“

Kmalu so desne roke delegatov štrlele više od uhljev in ob štetju je predsednik delav-

skega sveta zaznal le en vzdržan glas...

... Ob Hitrotkalu je zrasla nova proizvodna hala, v kateri so izdelovale nežne ženske roke Repičank žepne robčke, ki jih je bilo v dezeli že toliko, da bi jih moral na leto kupiti sleherni prebivalec najmanj dvesto, a bi bila skladišča kljub temu bolj polna od jajca. So pa navzlic temu vsi mirno spali, kajti za gradnjo nove hale so se delovni ljudje Hitrotkala samoupravno odločili.

TONI GAŠPERIČ

ZA GRAM KOZERIJE

## Ni se odprla Kukova gora

Potres, asfalt, dvorana in še kaj

Potres? Ne. Prenekaterega prebivalca podgorjanskih vasi so minuli teden v torek navezgo-daj obhajale povsem drugačije misli. Skočili so pokonci Gabrčani, Suhadolčani, Jugorčani in drugi in črnih misli čakali najhujše. Da se bo Kukova gora odprla in jezero Izar razlilo in še kaj hudega zgodilo, so menili. In župnikovih besed se spomnili, „da se trese in se bo do kraja streslo“. O joj, prejoj, če bo beseda meso postala in nas bo zdaj zalilo, ko

nam je najlepše. Hišo smo popravili, avto smo kupili, da se vozimo, sicer resda po slabi cesti do Rateza. Pa dvorane tudi še nimamo, toda tudi brez tega se dandanes lepo živi. In da bi se nam zdaj to zgodilo? Ne, zdaj se ne sme, če je kaj pravice na tem svetu. In se tudi ni.

Gabrčani so s svojo vročo željo ugnali celo samo naravo in njene zakone. Vse zmorejo ti ljudje, samo dvorane in asfalta — tega pa ne.

I. KULJAJ